

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Kuvaohjelmalain uudistaminen

Työryhmän raportti

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:20

Kuvaohjelmanlain uudistaminen

työryhmän raportti

Opetus- ja kulttuuriministeriö Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-263-975-2

ISSN pdf: 1799-0351

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Kuvaohjelman uudistaminen Työryhmän raportti

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2023:20		Teema	Kulttuuri
Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Yhteisötekijä	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Kieli	suomi	Sivumäärä	99

Tiivistelmä

Työryhmä on tarkastellut kuvaohjelman selkeyttämistarpeita sekä toimintaympäristön muutoksista aiheutuvia säännösten uudistamistarpeita. Tekninen ja toimintaympäristön kehitys on nostanut esiin digitaalisten pelien, pelaamisen ja pelitapahtumien kysymykset ja sääntelyn erityistarpeet.

Lain perusratkaisuilla on toimijaryhmiin erilaisia ja eriasteisia vaikutuksia. Toimija- ja teknologianeutraalisuutta on vaikea saavuttaa. Kaikkiin ratkaisuihin liittyy hallinnollisia kysymyksiä (esim. valvonta, KAV:n tehtävät ja suoritteiden maksullisuus ja resurssit), joita tarkastellaan raportissa.

Työryhmä esittää selvennyksiä ja teknisiä parannuksia kuvaohjelman ymmärrettävyyteen (mm. soveltamisala, määritelmät, kuvaohjelmien erilaisten tarjoamistapojen täsmentäminen), digitaalisten pelien ja pelitoiminnan määritelmiä sekä säännösten soveltamisen selventämistä.

Työryhmä on tarkastellut luokiteltujen ikärajojen sitovuutta ja suositusluontoisuutta sekä niihin liittyviä erilaisia kysymyksiä (esim. joustot), mutta ei ole päätenyt esittämään, tulisiko nykyisistä sitovista ikärajoista siirtyä suositusikärajiin.

Lasten suojelun korkean tason säilyttäminen puoltaa ikärajojen sitovuutta, kun taas toimialojen peräänkuuluttama sääntelyn keventäminen, yksinkertaistaminen ja teknologianeutraalisuus puoltavat suositusikärajoja. Käytännösääntöjen tarve tunnistettiin molemmissa vaihtoehdoissa

Asiasanat kulttuuri, elokuva-ala, lastensuojelu, lainsäädäntö, peliala, televisio (joukkoviestimet), kuvaohjelma

ISBN PDF 978-952-263-975-2 **ISSN PDF** 1799-0351

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-975-2>

Rapport av arbetsgruppen för reformen av lagen om bildprogram

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2023:20	Tema	Kultur
Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet	

Utarbetad av	Undervisnings- och kulturministeriet	Sidantal	99
Språk	finska		

Referat

Arbetsgruppen har granskat behoven att förtydliga lagen om bildprogram samt behoven att se över bestämmelserna på grund av förändringarna i verksamhetsmiljön.

Den tekniska utvecklingen och utvecklingen i verksamhetsmiljön har lyft fram frågor som gäller digitala spel, spelande och spelhändelser samt särskilda behov som gäller regleringen.

De grundläggande lösningarna i lagen har olika typer och olika grader av konsekvenser för aktörsgrupperna.

Det är svårt att uppnå aktörs- och teknikneutralitet.

Alla lösningar är förenade med administrativa frågor (t.ex. tillsyn, Nationella audiovisuella institutets uppgifter, avgiftsbelagda prestationer och resurser) som granskas i rapporten.

Arbetsgruppen föreslår förtydliganden och tekniska förbättringar i fråga om begripligheten i lagen om bildprogram (bl.a. tillämpningsområde, definitioner, precisering av olika sätt att tillhandahålla bildprogram), definitioner av digitala spel och spelverksamhet samt ett förtydligande av tillämpningen av bestämmelserna.

Arbetsgruppen har granskat de klassificerade åldersgränserna och deras bindande och rekommenderande karaktär samt olika frågor i anslutning till detta (t.ex. flexibilitet), men har inte beslutat sig för att föreslå en övergång från nuvarande bindande åldersgränser till rekommenderade åldersgränser.

Bevarandet av en hög skyddsnivå för barn talar för att åldersgränserna ska vara bindande, medan den lindring av regleringen som branscherna efterlyser talar för rekommenderade åldersgränser.

Behovet av uppförandekoder identifierades i båda alternativen.

Nyckelord kultur, bildprogram, filmbranschen, barnskydd, lagstiftning, spelbranschen, television (massmedier)

ISBN PDF	978-952-263-975-2	ISSN PDF	1799-0351
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-975-2>

Reform of the Act on Audiovisual Programmes Working Group Report

Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2023:20	Subject	Culture
Publisher	Ministry of Education and Culture	

Group author	Ministry of Education and Culture		
Language	Finnish	Pages	99

Abstract

The working group examined the need to clarify the Act on Audiovisual Programmes, and the need to reform its provisions due to changes in the environment in which they are applied. Both technical development and changes in the environment have highlighted issues related to digital games, gaming activity and gaming events, and special needs related to regulation.

The basic solutions of the Act have different types of impacts depending on the affected group. It is difficult to achieve operator and technological neutrality. All solutions involve administrative issues (e.g. cost impacts, supervision, duties of the National Audiovisual Institute, fees for services, and resources), which are examined in the report.

The working group proposes clarifications and technical changes to make the Act more understandable (including in the scope of application, definitions and specification of the various ways of offering audiovisual programmes), to improve the definitions of digital games and gaming activities, and to clarify the application of the provisions.

The working group examined the binding nature of age limits and to what degree they are considered recommendations, and the various questions related to this (e.g. flexibility), but decided against advising whether the current binding age limits should be replaced by recommended age limits.

Maintaining a high level of child protection favours binding age limits, whereas the reduction, simplification and technological neutrality of regulation called for by the industry advocate recommended age limits. With both alternatives, the working group identified a need for codes of conduct.

Keywords culture, film, protection of minors, legislation, digital games, television, audiovisual programmes

ISBN PDF	978-952-263-975-2	ISSN PDF	1799-0351
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-975-2>

Sisältö

1	Asian tausta ja valmistelu	7
1.1	Tausta.....	7
1.2	Valmistelu.....	7
2	Työryhmän ehdotukset	10
2.1	Työryhmän työn lähtökohdat ja keskeiset tavoitteet.....	10
2.2	Tiivistelmä ehdotuksista ja käsitellyistä asioista	11
2.3	Pykäläkohtaiset ehdotukset.....	14
3	Ikärajojen sitovuus tai suositusluontoisuus	45
3.1	Ikärajat sitovia (vaihtoehto 1).....	45
3.1.1	Vaihtoehto 1: Sitovat ikärajat.....	46
3.2	Ikärajat suosituksia (vaihtoehto 2).....	48
3.2.1	Vaihtoehto 2: Suositusikärajat; käytännesäännöt	49
4	Muut työryhmässä tarkastellut asiat	51
4.1	Käytännesäännöt sääntelyvaihtoehtona	51
4.2	Digitaalisiin peleihin liittyvät toimintaympäristön muutokset	52
4.3	Nykyisen kuvaohjelman vaikutukset Kansallisen audiovisuaalisen instituutin talouteen ja toimintaan	56
4.4	Nykyisen kuvaohjelman taloudelliset vaikutukset kuvaohjelman soveltamisalan piirissä oleviin toimijoihin.....	58
4.5	Lapsinäkökulma.....	59
	Liite 1. Lainsäädäntötausta	67
1.	Kuvaohjemaalaki	67
2.	Kansainväliset sopimukset	70
3.	Audiovisuaalinen mediapalveludirektiivi (AVMS).....	72
4.	Perustuslaki.....	74
	Liite 2. Pykäläehdotukset	78
	Vaihtoehto 1: Sitovat ikärajat	87
	Vaihtoehto 2: suositusikärajat; käytännesäännöt	88
	Bilaga 2. Paragrafförslag	89
	Alternativ 1: Bindande åldersgränser.....	98
	Alternativ 2: Rekommenderade åldersgränser; uppförandekod	99

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Kuvaohjelmalaissa (710/2011) säädetään kuvaohjelmien eli elokuvien, televisio-ohjelmien, digitaalisten pelien ja muiden vastaavien audiovisuaalisten sisältöjen tarjoamista koskevista rajoituksista lasten suojelemiseksi.

Uudistetun audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan (AVMS) direktiivin implementoinnin (HE 98/2020) yhteydessä kävi ilmi, että muuttunut toimintaympäristö edellyttää kuvaohjelmalain toimivuuden laajempaa arviointia. Opetus- ja kulttuuriministeriö tilasi selvityksen kuvaohjelmalain toimivuudesta ja uudistustarpeista kasvatustieteen maisteri Leena Rantalalta keväällä 2020. Selvitys osoitti, että median toimintaympäristön muutosten vuoksi kuvaohjelmalakia on tarpeen uudistaa. Toimintaympäristön muutos johtuu erityisesti ylikansallisten tilausohjelmalveluiden ja videonjakoalustapalveluiden tarjonnan kasvusta, digitaalisten pelien ja pelaamisen lisääntymisestä ja monimuotoistumisesta sekä medialaitteiden henkilökohtaisen käytön yleistymisestä. Yritystoiminta media-alalla on entisestään globalisoitunut, ja audiovisuaalisen sisällön kulu- tus verkkopalveluissa fyysisten tallenteiden katselun sijaan on kasvanut voimakkaasti, mikä on merkinnyt haasteita sekä suomalaiselle yritystoiminnalle että mm. lasten kasvattajille. Perheet käyttävät yhä enemmän Suomen rajojen ulkopuolelle sijoittautuneita audiovisuaalisia sisältöpalveluja, joiden ei tarvitse noudattaa suomalaisia ikämerkintöjä tai televisiolähetysten esitysaikarajoituksia. Toinen suuri muutos on tapahtunut digitaalisten pelien kohdalla ja digitaalisten pelien pelaaminen ml. elektroninen urheilu on tällä hetkellä erittäin suosittua, myös alaikäisten keskuudessa.

1.2 Valmistelu

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti kuvaohjelmalain uudistamista valmistelevan työryhmän 13.9.2021. Työryhmän toimikaudeksi asetettiin 20.9.2021–31.12.2022.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimitettiin johtaja Jorma Waldén opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja jäseniksi erityisasiantuntija Sirpa Sillstén liikenne- ja viestintäministeriöstä, budjettineuvos Merja Salmi valtiovarainministeriöstä, kulttuuriasiainneuvos Laura Mäkelä opetus- ja kulttuuriministeriöstä, erityisasiantuntija Riina-Maria Leskelä sosiaali- ja terveysministeriöstä, apulaisjohtaja Leo Pekkala Kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista, asiantuntija Siiri Laaksonen Kilpailu- ja kuluttajavirastosta, lakimies Eliisa

Reenpää liikenne- ja viestintävirasto Traficomista, tuottaja Nina Laurio Audiovisual Producers Finland APFI ry:stä, lakimies Petteri Gynther Elisa Oyj:stä, lakimies Asko Metsola FiCom ry:stä, mediakasvatuksen suunnittelija Paula Aalto Mannerheimin lastensuojeluliitto ry:stä, toimialajohtaja Mikko Hoikka Medialiitosta, poliittinen asiantuntija Jari-Pekka Kaleva Neogames Finland ry:stä, kehittämisspäällikkö Antti Järventaus Pelastakaa lapset ry:stä, viestintä- ja yhteiskuntasuhdejohtaja Marcus Wiklund Sanoma Media Oy:stä, toimitusjohtaja Tero Koistinen Suomen Filmikamari ry:stä, suunnittelija Kimmo Leinonen Suomen elektronisen urheilun liitto SEUL ry:stä, yhteiskuntasuhteiden johtaja Taina Roth MTV Oy:stä sekä sisältöhankinnan päällikkö Tarmo Kivikallio Yleisradiosta. 1.1.2022 alkaen Traficomin edustajaksi vaihtui erityisasiantuntija Tiina Aaltonen ja Apfi ry:n edustajaksi toiminnanjohtaja Laura Kuulasmaa. Elisa Oyj:n Petteri Güntherin tilalle nimitettiin lakimies Sonia Meltti 7.10.2022 alkaen.

Lisäksi työryhmään nimitettiin seuraavat pysyvät asiantuntijajäsenet: tutkijatohtori Mikko Meriläinen Tampereen yliopistosta, psykologian tohtori Tarja Salokoski sekä lakimies Merike Helander lapsiasiavaltuutetun toimistosta. Tarja Salokoski perui jäsenyytensä heti työryhmän käynnistysvaiheessa ja hänen tilalleen nimitettiin lasten psykiatrian erikoislääkäri Janna Manninen (ent. Rantala).

Työryhmän sihteeristöön nimitettiin hallitusneuvos Joni Hiitola opetus- ja kulttuuriministeriöstä, ylitarkastaja Erika Lauri Kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista sekä kasvatustieteen ja oikeustieteen maisteri Leena Rantala.

Työryhmän tuli työnsä aikana kuulla ja muulla tavoin osallistaa kuvaohjelmalain soveltamisalan kannalta relevantteja tutkijoita, viranomaisia, järjestöjä ja keskeisiä toimijoita.

Työryhmän tehtäväksi annettiin arvioida lain medianeutraalisuutta ja vaikutusta sääntelyn piirissä oleviin toimijaryhmiin. Medianeutraalisuudella tarkoitetaan sitä, että lain velvoitteiden tulisi olla yhdenmukaisia ja kohdella kaikkia sääntelyn piiriin kuuluvia toimijoita tasapuolisesti av-mediasisällön jakelutavasta ja -teknologiasta sekä käyttötilanteista riippumatta. Lisäksi tuli arvioida kuvaohjelmalain suhdetta uudistetun AVMS-direktiivin asettamiin tavoitteisiin sekä rajapintoja muuhun olemassa olevaan lainsäädäntöön. Tavoitteeksi asetettiin selkeyttä lain soveltamisalaa ja ilmoitusvelvollisuutta, luokittelusta vapauttamisen ja maksujen perusteita sekä ikärajajoustop käytäntöjä. Tärkeänä mahdollisen tarkemman sääntelyn kohteena tuli tarkastella digitaalisten pelien kokonaisuutta. Myös elokuvien esityslupien, täysi-ikäisille suunnattujen tilaisuuksien merkintöjen sekä vauvakinonäytösten sääntelyä tuli tarkastella.

Edellä kuvattujen toimintaympäristön muutoksiin tai lain soveltamiskäytäntöihin liittyvien asioiden lisäksi tarkasteltavia asiakokonaisuuksia olivat valvontamaksut, ulkomailta tarjottavien tilausohjelmopalvelujen tiedottamisvelvollisuus sekä käytännesääntöjen mahdollisesti nykyistä vahvempi asema lain tavoitteiden toteuttamisessa. Huomiota tuli kiinnittää myös luokittelun ja sen käytäntöjen yksinkertaistamiseen ja sujuvoittamiseen, tiedottamisen parantamiseen, sekä viranomaisten tehtävien työnjaon selventämiseen ja yhteistyön lisäämiseen erityisesti mediakasvatuksen näkökulmasta.

Työryhmä kokoontui 15 kertaa. Työryhmä perusti digitaalisia pelejä käsittelevän alajaoston, joka kokoontui kahdeksan kertaa. Jaoston työskentelyyn osallistuivat sihteeristöstä Erika Lauri ja Leena Rantala sekä työryhmän jäsenistä ja asiantuntijoista Jari-Pekka Kaleva, Kimmo Leinonen, Mikko Meriläinen, Leo Pekkala ja Marcus Wiklund. Lisäksi mukana oli Pelastakaa Lapset ry:n edustaja Lauri Sundberg.

Kuvaohjelmalain tarkoituksena on lasten suojeleminen heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta (kuvaohjelmalain 1§). Sen vuoksi lasten oikeuksien tasapainoiseen toteutumiseen on kiinnitettävä huomiota lain uudistamisen valmistelutyössä. Osana työryhmän työskentelyä toteutettiin lasten kuuleminen keväällä 2022. Kuulemista valmisteltiin erillisessä alajaostossa, johon osallistuivat sihteeristön lisäksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) ja Pelastakaa Lapset ry:n (PeLa) edustajat sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja lapsiasiavaltuutetun toimiston edustajia.

Kuulemiset toteutettiin työpajoissa yhteistyössä Kansallisen audiovisuaalisen instituutin, MLL:n ja PeLa:n kanssa toukokuussa 2022. Yhteensä toteutettiin 12 työpajaa. Mukana työpajoissa oli erilaisia lapsiryhmiä seuraavasti: esiopetusryhmä, kuudes-kahdeksaluokkalaisten ryhmiä, nuorten ryhmät erityislastenkodista, MLL:n nuortennetin toimittajat sekä kaksi nuorten peliryhmää. Suurin osa työpajoihin osallistuneista lapsista oli iältään 12–14-vuotiaita. Lapsia osallistui työpajoihin pääkaupunkiseudulta sekä esimerkiksi Keuruulta ja Saarijärveltä. Yhteensä työpajoihin osallistui 121 lasta.

2 Työryhmän ehdotukset

2.1 Työryhmän työn lähtökohdat ja keskeiset tavoitteet

Kuvaohjelman uudistusta käsittelevän työryhmän tavoitteeksi asetettiin arvioida lain medianeutraalisuutta, suhdetta muuhun olemassa olevaan lainsäädäntöön sekä vaikutusta eri toimijoihin. Tavoitteena on ollut myös selkeyttää mm. lain soveltamisalaa ja ilmoitusvelvollisuutta, luokittelusta vapauttamisen ja maksujen perusteita sekä ikärajajoustop käytäntöjä. Sääntelyä on tarkasteltu myös elokuvien esityslupien, täysi-ikäisille suunnattujen tilaisuuksien merkintöjen sekä vauvakinonäytösten osalta. Tavoitteena oli myös uudistaa ja tarkentaa digitaalisia pelejä koskeva sääntely kokonaisuudessaan.

Edellä kuvattujen toimintaympäristön muutoksiin tai lain soveltamiskäytäntöihin liittyvien asioiden lisäksi hankkeessa tuli arvioida toimijoille kohdennettujen valvontamaksujen oikeasuhtaisuutta ja toimivuutta, ulkomailta tarjottavien tilausohjelmopalvelujen mahdollista tiedottamisvelvollisuutta sekä käytännesääntöjen mahdollista nykyistä vahvempaa asemaa lain tavoitteiden toteuttamisessa.

Edellä esitetyn toimeksiannon pohjalta työryhmä selvensi kuvaohjelman soveltamisalaa ja tarkasteli siihen liittyen digitaalisten pelien kokonaisuutta sekä luokittelusta vapauttamisen perusteita.

Työssä lähdettiin siitä, että säilytetään nykyiset keskeiset lasten suojelemisen keinot: 1) ikärajojen luokitteluvollisuus, 2) ikärajojen ja sisältösymboleiden merkitsemisvelvollisuus sekä 3) kuvaohjelmien tarjoajien velvollisuus huolehtia ikärajojen noudattamisesta. Lain medianeutraalisuuteen liittyvässä keskustelussa on nostettu esiin se, että ikärajojen noudattamiseen liittyy olennaisesti kysymys ikärajojen sitovuudesta tai suositusluonteisuudesta. Ratkaisulla on vaikutusta siihen, miten ikärajan noudattamista ja ikärajajoustop säännellään.

Ehdotuksessa on säilytetty se lähtökohta, että luokittelu toteutetaan toimialalla. Tavoitteena on ollut sujuvoittaa ja keventää kuvaohjelmien luokittelua mm. kiinnittämällä huomiota luokittelukriteereihin, luokittelusta vapauttamisen perusteisiin sekä mahdollisiin poikkeuksiin kuvaohjelmakohtaisesta luokitteluvollisuudesta.

Tavoitteena on ollut niin ikään parantaa ikärajoista ja muista lasten suojelemista edistävistä keinoista tiedottamista sekä kuvaohjelmien tarjoamisen valvonnan edellytyksiä. Näitä silmällä pitäen on pyritty tekemään ehdotuksia käytäntösääntöjen kehittämiseksi sekä käyty läpi KAVIn valvontakeinoja.

Työryhmän ehdotusten pääperiaatteet vastaavat melko hyvin lasten kuulemisessa (jakso 4.5.) esiin nousseisiin asioihin, koska tarkoituksena on säilyttää nykyiset ikärajat ja lisätä ikärajoihin liittyvää tiedottamista.

2.2 Tiivistelmä ehdotuksista ja käsitellyistä asioista

Työryhmä on työnsä aikana tarkastellut laajasti toimeksiantoon sisältyviä kuvaohjelmalain kysymyksiä.

Tarkastelun keskiössä ovat olleet voimassa olevien kuvaohjelmalain säännösten selkeyttämistarpeet sekä toimintaympäristön muutoksista aiheutuvat uudistamis- ja muutostarpeet.

Työn kuluessa on käynyt selväksi, että kuvaohjelmalain sisältöä koskevilla perusratkaisuilla on sääntelyn piirissä oleviin toimijaryhmiin erilaisia ja eriasteisia vaikutuksia. Työryhmä korostaa ehdotuksissaan perus- ja ihmisoikeuksien huomioon ottamisen tärkeyttä.

Yksi keskeinen uudistuksen tavoite eli sääntelyn toimija- ja teknologianeutraalisuus on vaikea saavuttaa.

Kaikkiin perusratkaisuihin liittyy hallinnollisia, valvonnallisia ja KAVIn tehtäviin liittyviä kysymyksiä. KAVIn tehtävien selventämistä sekä valvontatoiminnan lisäämistä ja näiden resursoinnin tarkastelua pidettiin tärkeänä.

Tekninen ja toimintaympäristön kehitys on nostanut esiin erityisesti digitaalisiin peleihin, pelaamiseen ja pelitapahtumiin liittyvät kysymykset ja niitä koskevan sääntelyn mahdolliset erityistarpeet.

Työryhmä on päättänyt esittämään:

- selvennyksiä ja teknisiä parannuksia kuvaohjelmalain ymmärrettävyyteen (mm. soveltamisala, määritelmät, kuvaohjelmien erilaisten tarjoamistapojen täsmentäminen)
- digitaalisia pelejä ja pelitoimintaa koskevia määritelmiä sekä selvennyksiä ja täsmennyksiä lain soveltamiseen

Työryhmä on tarkastellut luokiteltujen ikärajojen sitovuutta ja suositusluontoisuutta ja niihin liittyviä erilaisia kysymyksiä. Työryhmä on tarkastellut seuraavia ratkaisuvaihtoehtoja: 1) ikärajat sitovia, nykyistä laajemmat joustot (ts. nykyinen kuvaohjelmalaki selkeytettynä lisäjoustoin); 2) ikärajat sitovia, ei joustoja tai vähäiset joustot; 3) ikärajat suosituksia. Käytännesääntöjen eriasteinen tarve tunnistettiin ja tunnustettiin kaikissa ratkaisuissa.

Työryhmä ei kuitenkaan ole päättänyt tässä vaiheessa esittämään, tulisiko nykyisestä sitovuuteen perustuvasta lainsäädäntöratkaisusta siirtyä ikärajojen suosituspohjaisuuteen. Lasten suojelun korkean tason säilyttäminen puoltaa ikärajojen sitovuuden säilyttämistä, kun taas toimialojen peräänkuuluttama sääntelyn keventäminen, yksinkertaistaminen ja teknologianeutraalisuuteen pyrkiminen puoltavat ikärajojen suositusluonteisuutta yhdistettynä alan käytännesääntöihin (nykyinen yhteissääntely laajennettuna). Välittävänä ratkaisuna voisi olla joustojen lisääminen käytännön tilanteissa. Toisaalta lain tasolla säädetty joustot saattaisivat lisätä sääntelyn pistemäisyyttä ja aiheuttaa uusia epäselvyyksiä. Myös lukuisilla erilaisilla käytännesäännöillä voi olla lain soveltamisen selkeyttä vähentävä vaikutus. Eri ratkaisuvaihtoehtoja ja niihin liittyviä liitännäiskysymyksiä (mm. kustannusvaikutukset ja KAVIn suoritteiden maksullisuus ja resurssit) tarkastellaan raportin luvussa 4.4.

Työryhmässä vallitsi laaja yksimielisyys ikärajaluokittelun periaatteellisesta tarpeellisuudesta (yksityiskohdista ja soveltamisesta eri tilanteissa kuitenkin erilaisia näkemyksiä) sekä seuraavista raporttiin sisältyvistä uudistusehdotuksista:

- 2 § soveltamisalan selkeyttäminen
- 3 § määritelmien selkeyttäminen, täsmentäminen ja uudet määritelmät
- 4 § ilmoitus kuvaohjelmien tarjoamisesta
- 5 § kuvaohjelman luokittelu ja merkintä tarjoamisen edellytyksenä
- 6 § kuvaohjelman ikärajan noudattaminen täysi-ikäisille rajattujen ohjelmien yhteydessä
- 6 a § kuvaohjelman ikärajan noudattaminen televisiotoiminnassa ja tilausohjelmalveluissa

- 8 § käytännesääntöjen tarpeellisuus ja niitä koskevan sääntelyn täsmentäminen
- 9 § sisällön tai valmistustarkoituksen perusteella luokittelusta ja merkitsemisestä vapautettu kuvaohjelma; selkeyttäminen ja uudelleen muotoilu
- 11 § luokittelemattoman kuvaohjelman esittäminen ilmoituksen perusteella (lupamenettelyn sijaan)
- 11 a § luokittelusta vapauttaminen Kansallisen audiovisuaalisen instituutin esitystoiminnassa
- 15 § luokittelukriteereitä koskevan sääntelyn täsmentäminen ja tarkkarajaisuus
- 16 § ja 17 § yleisesti tunnetussa luokittelujärjestelmässä tehdyn luokittelun hyväksyminen Suomessa
- 16 a § televisiosarjan luokittelu
- 36 § rangaistussäännöksen soveltaminen, kun esitysilmoitus jätetty tekemättä tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

Jäsenten mielipiteet jakautuivat erityisesti seuraavissa keskeisissä asioissa:

- ikärajojen sitovuus vs. suositusluontoisuus (suositusikäraja) (jaksot 3.1 ja 3.2)
- ikärajojousten tiedossa olevat soveltamistapaukset sekä mahdolliset lisätarpeet, jouston suuruus (jakso 3.1)
- käytännesääntöjen noudattaminen ja sen valvonta (jakso 4.1)

Myös kuvaohjelmalain perusteista keskusteltiin. Työryhmässä kaivattiin hallituksen esitykseen aukikirjoitettuja perusteluja sille, miksi kuvaohjelmat ovat muihin kulttuurisiin sisältöihin, esimerkiksi kirjallisuuteen ja musiikkiin, verrattuna erityisasemassa sen suhteen, miten sisältö on lasten kehitykselle haitallista. Tarkempia perusteluja kaivattiin suomalais- ja ulkomaisten audiovisuaalisten palveluiden erilaiselle kohtelulle. Keskustelussa oli niin ikään esillä, että esimerkiksi digitaalisten pelien sääntelyä on kuvaohjelmalain lisäksi muussakin lainsäädännössä, kuten kuluttajansuojalaissa (direktiivi (EU) 2019/770).

Kansainvälisille alustoille ja suoratoistopalveluihin kuten YouTubeen, Tiktokiin ja Netflixiin siirtynyt kuvaohjelmien kulutus nähtiin erityisesti televisioyritysten näkökulmasta kuvaohjelmalain soveltamisen eriarvoisuutta (esim. luokitteluvollisuus) lisäävänä kehityssuuntana.

Keskustelua käytiin myös valvontamaksujen suuruudesta ja tasapuolisuudesta (esim. läsnä olevalle yleisölle kuvaohjelmia tarjoavat esityspaikat).

Työryhmä katsoo, että sen työssä esiin tulleita voimassa olevan kuvaohjelmalain soveltamiseen liittyviä kysymyksiä, mm. lainsäädännön hallinnollisia ja taloudellisia vaikutuksia ja vaikutuksia eri toimijoille, samoin kuin lapsivaikutuksia, on syytä seurata ja selvittää vielä tarkemmin mahdollisen kuvaohjelmalain muutoksen valmistelun yhteydessä. Pykälän muotoiluja ja perusteluja täsmennetään hallituksen esityksen valmistelussa. Säännösehdotuksia arvioidaan tällöin perustuslain ja kansainvälisten sopimusten (erityisesti lasten oikeuksien sopimus, jota on kuvattu liitteessä 1).

Kuvaohjelmalain uudistamisen taloudellisten vaikutusten osalta työryhmän tietoon on niin ikään saatettu, että julkisen sektorin rahoituspohja ei riitä enää ylläpitämään kaikkia julkisen sektorin tehtäviä. Julkisyhteisöjen menot ovat jääneet tuloja korkeammalle tasolle, eikä ennakoitua nopeampikaan talouskasvu pysty korjaamaan ongelmaa. Valtion mahdollisia lisämenoja koskevilla ehdotuksilla on pyrittävä ensisijaisesti tarkastelemaan niiden rahoittamista olemassa olevia määrärahoja uudelleen kohdentamalla. Menoja koskevat ehdotukset käsitellään ja ratkaistaan talousarviota ja julkisen talouden suunnitelmaa koskevilla prosesseilla suhteuttamalla menotarpeet muihin valtiontalouden menotarpeisiin.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti osallistuu Sivistyshallinto 2030 -muutosohjelman valmisteluun opetus- ja kulttuuriministeriön ja sen muiden hallinnonalan virastojen yhteistyönä. Uudistus on tarkoitus toteuttaa vuosina 2023–2026.

2.3 Pykäläkohtaiset ehdotukset

2 § Soveltamisala

Työryhmän ehdotus: Kuvaohjelmien tarjoamista ja sen valvontaa koskevia soveltamisalasäännöksiä selkeytetään niin, että kuvaohjelmien erilaiset tarjoamisen tavat – levittäminen, esittäminen läsnä olevalle yleisölle ja muu tarjoaminen – erotetaan säännöksessä toisistaan. Digitaalisten pelien tarjoamisen osalta säännöksiä selkeytetään erityisesti niin, että ohjattu pelitoiminta erotetaan muista pelien tarjoamisen tavoista. Vastaava eri tarjoamisen tapoja koskeva muutos tehdään myös muissa lain säännöksissä. Soveltamisalaa ei laajenneta nykyisestä.

Perustelut: Parantaa lain ymmärrettävyyttä. Myös digitaalisia pelejä koskevan ohjatun pelitoiminnan selkeyttäminen yhtenä pelien tarjoamisen tapana parantaa ymmärrettävyyttä ja mahdollistaa nykyistä paremmin mm. ikärajoitusten selkeän sääntelyn.

Voimassa oleva:**Ehdotus:****2 §****Soveltamisala**

Tätä lakia sovelletaan kuvaohjelman tarjoamiseen ja sen valvontaan Suomessa, jos ohjelmaa tarjotaan sellaisessa televisiotoiminnassa tai tilausohjelmalvelussa, johon sovelletaan sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia (917/2014). Muuhun kuvaohjelman tarjoamiseen ja sen valvontaan Suomessa lakia sovelletaan, jos:

- 1) ohjelmaa tarjoaa yhteisö tai elinkeinonharjoittaja, joka on rekisteröity Suomessa tai jolla on toimipaikka Suomessa;
- 2) ohjelmaa tarjoaa henkilö, joka on Suomen kansalainen tai jolla on vakinainen asuinpaikka Suomessa; tai
- 3) päätös ohjelman tarjoamisesta on tehty Suomessa.

Sellaiseen kuvaohjelmaan, joka sisältyy Suomen ulkopuolelta alkunsa saavaan ohjelmistoon ja jota tarjotaan Suomessa samanaikaisesti alkuperäisen lähetyksen kanssa, sovelletaan ainoastaan 4 §:n 1–3 momenttia sekä 7 ja 25–29 §:ää.

Lisäksi sellaiseen sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 36 a kohdassa tarkoitettuun videonjakoalustapalveluun, jonka tarjoajan katsotaan mainitun lain 226 b §:n mukaan sijoittautuneen Suomeen, sovelletaan tämän lain 7 a, 8, 19, 20, 23 a ja 25–28 §:ää.

2 §**Soveltamisala**

Tätä lakia sovelletaan

- 1) kuvaohjelmien tarjoamiseen ja sen valvontaan sellaisessa televisiotoiminnassa tai tilausohjelmalvelussa, johon sovelletaan sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia (917/2014);
- 2) kuvaohjelmien levittämiseen ja esittämiseen läsnä olevalle yleisölle, ohjattuun pelitoimintaan sekä muuhun kuvaohjelmien tarjoamiseen ja sen valvontaan Suomessa.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun kuvaohjelmien levittämiseen ja esittämiseen läsnä olevalle yleisölle, ohjattuun pelitoimintaan sekä muuhun tarjoamiseen ja sen valvontaan lakia sovelletaan, jos:

- 1) ohjelmaa tarjoaa yhteisö tai elinkeinonharjoittaja, joka on rekisteröity Suomessa tai jolla on toimipaikka Suomessa;
- 2) ohjelmaa tarjoaa henkilö, joka on Suomen kansalainen tai jolla on vakinainen asuinpaikka Suomessa; tai
- 3) päätös ohjelman tarjoamisesta on tehty Suomessa.

Sellaiseen sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 36 a kohdassa tarkoitettuun videonjakoalustapalveluun, jonka tarjoajan katsotaan mainitun lain 226 b §:n mukaan sijoittautuneen Suomeen, sovelletaan tämän lain 7 a, 8, 19, 20, 23 a ja 25–28 §:ää.

Sellaiseen kuvaohjelmaan, joka sisältyy Suomen ulkopuolelta alkunsa saavaan ohjelmistoon ja jota tarjotaan Suomessa samanaikaisesti alkuperäisen lähetyksen kanssa, sovelletaan ainoastaan 4 §:n 1–3 momenttia sekä 7 ja 25–29 §:ää.

3 § Määritelmät

Työryhmän ehdotus: Määritelmiä selkeytetään ja lisätään pykälään digitaalisen pelin, levittämisen ja ohjatun pelitoiminnan määritelmät. Yleisön määritelmä poistetaan tarpeettomana.

Perustelut:

- digitaalinen peli: määritelmä tarvitaan digitaalisia pelejä koskevien säännösten ja lain ymmärrettävyyden vuoksi
- levittäminen: tarjoamisen eri tapojen täsmentäminen
- ohjattu pelitoiminta: digitaalisten pelien tarjoamista koskevan sääntelyn selkeyttämisen ja erityissääntelyn (mm. joustot) vuoksi

Voimassa oleva:**Ehdotus:****3 §****Määritelmät**

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) kuvaohjelmalla elokuvaa, televisio-ohjelmaa, peliä tai muuta liikkuvina kuvina teknisin keinoin katseltavaksi tarkoitettua sisältöä;
- 2) yleisöllä vapaasti valikoituvaa tai lukumäärältään suurta henkilöiden joukkoa;
- 3) kuvaohjelman tarjoamisella sitä, että yleisölle saatetaan katseltavaksi kuvaohjelma;
- 4) kuvaohjelman tarjoajalla sitä, joka saattaa kuvaohjelman yleisölle katseltavaksi;
- 5) luokittelulla kuvaohjelman katsomiseen perustuvaa arviointia siitä, onko kuvaohjelma omiaan vaikuttamaan haitallisesti tiettyä ikää nuoremman lapsen kehitykseen.

3 §**Määritelmät**

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) kuvaohjelmalla elokuvaa, televisio-ohjelmaa, videoklippii sekä muuta vastaavaa pääasiassa liikkuvista kuvista ja niihin liitetystä äänestä muodostuvaa sisältökokonaisuutta;
- 2) digitaalisella pelillä kuvaohjelmaa, joka muodostuu vuorovaikutteisista elementeistä, joiden kautta pelaaja jatkuvasti ja olennaisesti vaikuttaa kuvaohjelman sisältöön;
- 3) kuvaohjelman tarjoamisella kuvaohjelman levittämistä, esittämistä läsnä olevalle yleisölle tai saattamista muulla tavalla yleisölle katseltavaksi tai muulla tavoin käytettäväksi;
- 4) levittämisellä kuvaohjelmatalenteen tarjoamista yleisölle ostettavaksi, vuokrattavaksi, lainattavaksi tai muulla tavalla käyttöön luovutettavaksi;
- 5) kuvaohjelman tarjoajalla sitä, joka levittää kuvaohjelman, esittää sen läsnä olevalle yleisölle tai muulla tavalla saattaa sen yleisölle katseltavaksi tai muulla tavoin käytettäväksi;
- 6) luokittelulla kuvaohjelman katsomiseen perustuvaa arviointia siitä, onko kuvaohjelma omiaan vaikuttamaan haitallisesti tiettyä ikää nuoremman lapsen kehitykseen;
- 7) ohjatulla pelitoiminnalla koulutus-, harrastus- tai kilpailutarkoituksessa järjestettyä kuvaohjelmien tarjoamista, joka sisältää digitaalisten pelien pelaamista, tekemistä tai muuta vastaavaa aktiivista vuorovaikutusta digitaalisten pelien kanssa ja jossa on mukana vähintään yksi toiminnasta vastuussa oleva täysi-ikäinen ohjaaja.

4 § Ilmoitus kuvaohjelmien tarjoamisesta

Työryhmän ehdotus: Kuvaohjelmien tarjoamista koskeva ilmoitus olisi tehtävä, kun ohjelmia tarjotaan säännöllisesti ja taloudellisessa tai siihen verrattavassa toiminnassa.

Perustelut: Taloudellista toimintaa koskevan selvennyksen tarkoitus on, että yksityiset elinkeinoharjoittajat, kunnalliset ja muut kuvaohjelman tarjoajat olisivat säännöllisen toiminnan osalta samassa asemassa toimintaan kohdistuvien lain velvoitteiden osalta (ilmoitusvelvollisuus, valvontamaksu). Tavoitteena on tasapuoliset toimintaedellytykset kuvaohjelmien tarjoamisessa.

Nykyisen sääntelyn tarkoituksena on, että ns. yleishyödylliset kuvaohjelmien tarjoajat (esim. kirjastot) eivät joudu tekemään tarjoamista koskevaa ilmoitusta ja maksamaan valvontamaksua, jos kyse ei ole taloudellisesta toiminnasta. Jos esimerkiksi kunta harjoittaa elokuvateatteritoimintaa taloudellisena toimintana, pitäisi ilmoitus kuitenkin tehdä ja maksu maksaa. Ilmaisulla ”taloudellinen toiminta” tarkoitettaisiin sitä, että toimija tarjoaa tuotetta tai palvelua markkinoilla. Ehdotuksen tarkoituksena on selvittää nykyisen sanamuodon ”taloudellisessa tarkoituksessa” soveltamista.

Työryhmässä elokuva-alaa edustaneen Filmikamarin mielestä valvontamaksu tulisi poistaa kokonaan.

Pykälän mukainen ilmoitusvelvollisuus voitaisiin ulottaa koskemaan myös toimintaa, jossa kuvaohjelmia tarjotaan yleishyödyllisessä toiminnassa, jossa ei peritä maksua yleisöltä. Tällöin voitaisiin varmistua siitä, että tarjoaminen tapahtuu lain mukaisesti.

Ohjattua pelitoimintaa taloudellisena toimintana järjestävälle toimijalle asetettaisiin ilmoitusvelvollisuus. Muihin peleihin liittyviin tilanteisiin (esimerkiksi pelikahvilat) soveltaisivat lähtökohtaisesti voimassa olevat säännökset. Myöhemmässä lainvalmistelun vaiheessa selvitetään tarkemmin, miten digitaalisia pelejä ja pelitoimintaa erityisesti koskevat tilanteet otetaan huomioon ilmoitusvelvollisuuden ja siihen liittyvän valvontamaksun osalta.

Voimassa oleva:**Ehdotus:****4 §****Ilmoitus kuvaohjelmien tarjoamisesta**

Kuvaohjelman tarjoajan on tehtävä ilmoitus Kansalliselle audiovisuaaliselle instituutille ryhtyessään tarjoamaan kuvaohjelmia. Ilmoitus on tehtävä, kun ohjelmia tarjotaan taloudellisessa tarkoituksessa ja säännöllisesti. Ilmoitusta ei tehdä, jos tarjotaan ainoastaan kuvaohjelmia, joita ei 9–11 §:n nojalla tarvitse luokitella ja merkitä.

Ilmoituksen tulee sisältää seuraavat tiedot:

- 1) kuvaohjelman tarjoajan nimi, toiminimi, yhteystiedot ja kotipaikka;
- 2) kuvaus kuvaohjelman tarjoamistavasta;
- 3) kuvaohjelman tarjoamispaikan yhteystiedot.

Instituutin on annettava viikon kuluessa vahvistus ilmoituksen vastaanottamisesta. Jos 2 momentin mukaisissa tiedoissa tapahtuu muutoksia, niistä on ilmoitettava viipymättä instituutille.

Kuvaohjelman tarjoajan on toimitettava instituutille tieto kalenterivuoden aikana tarjoamiensa 16 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kuvaohjelmien määrästä. Tieto on toimitettava seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Instituutin pyynnöstä kuvaohjelman tarjoajan on toimitettava instituutille luettelo näiden kuvaohjelmien nimikkeistä.

4 §**Ilmoitus kuvaohjelmien tarjoamisesta**

Kuvaohjelman tarjoajan on tehtävä ilmoitus Kansalliselle audiovisuaaliselle instituutille ryhtyessään tarjoamaan kuvaohjelmia. Ilmoitus on tehtävä, kun ohjelmia tarjotaan säännöllisesti ja taloudellisessa toiminnassa tai siihen verrattavassa toiminnassa. Ilmoitusta ei tehdä, jos tarjotaan ainoastaan kuvaohjelmia, joita ei 9 ja 11 §:n nojalla tarvitse luokitella ja merkitä.

Ilmoituksen tulee sisältää seuraavat tiedot:

- 1) kuvaohjelman tarjoajan nimi, toiminimi, yhteystiedot ja kotipaikka;
- 2) kuvaus kuvaohjelman tarjoamistavasta;
- 3) kuvaohjelman tarjoamispaikan yhteystiedot.

Instituutin on annettava viikon kuluessa vahvistus ilmoituksen vastaanottamisesta. Jos 2 momentin mukaisissa tiedoissa tapahtuu muutoksia, niistä on ilmoitettava viipymättä instituutille.

Kuvaohjelman tarjoajan on toimitettava instituutille tieto kalenterivuoden aikana tarjoamiensa 16 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kuvaohjelmien määrästä. Tieto on toimitettava seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Instituutin pyynnöstä kuvaohjelman tarjoajan on toimitettava instituutille luettelo näiden kuvaohjelmien nimikkeistä.

5 § Kuvaohjelman tarjoaminen

Työryhmän ehdotus: Pykälän 1 momenttia selkeytetään jakamalla tarjoamisen edellytykset omiksi kohdiksi. Pykälän 3 momentiksi siirretään ikärajatiedottamista koskeva 6 §:n viimeinen momentti.

Perustelut: Pykälän selkeyttämiseen liittyvä momentin siirto tuo nykyistä loogisemman paikan säännökselle.

Tarkoituksena on, että pykälässä säädettäisiin mahdollisimman selkeästi lasten kehityksen suojelemisen kannalta keskeiset kuvaohjelmien tarjoamisen rajoitukset: pääsääntönä velvollisuus tarjota vain kuvaohjelmalain mukaisesti luokiteltuja ja merkittyjä kuvaohjelmia sekä velvollisuus tiedottaa yleisesti ikärajoista ja sisältösymboleista kuvaohjelmien tarjoamisen yhteydessä.

Myös lasten kuulemisen tulokset jaksossa 4.5 tukevat ikärajatiedottamisen lisäämistä.

Voimassa oleva:**Ehdotus:****5 §****Kuvaohjelman tarjoaminen**

Kuvaohjelman saa tarjota, jollei 9–11 §:ssä toisin säädetä, vain, jos se on luokiteltu siten kuin 16 §:n 1 momentissa säädetään ja siihen tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä ikärajasta ja sisällöstä tai se on 16 §:n 3 momentissa tarkoitettu kuvaohjelma ja siihen tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä ikärajasta ja sisällöstä. Jos kyseessä on 16 §:n 2 momentissa tarkoitettu kuvaohjelma, sen saa tarjota vain, jos siihen tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä 18 vuoden ikärajasta.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti määrää 1 momentissa tarkoitettujen ikäraja- ja sisältömerkintöjen ulkoasun.

5 §**Kuvaohjelman tarjoaminen**

Kuvaohjelman saa tarjota, jos se on:

- 1) luokiteltu siten kuin 16 §:n 1 momentissa säädetään ja siihen tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä ikärajasta ja sisällöstä;
- 2) 16 §:n 2 momentissa tarkoitettu kuvaohjelma ja siihen tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä 18 vuoden ikärajasta;
- 3) 16 §:n 3 momentissa tarkoitettu kuvaohjelma ja siihen tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä ikärajasta ja sisällöstä;
- 4) vapautettu luokittelusta ja ikärajan merkitsemisestä siten kuin 9 ja 11 §:ssä säädetään.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti määrää 1 momentissa tarkoitettujen ikäraja- ja sisältömerkintöjen ulkoasun.

Kuvaohjelman tarjoajan on tiedotettava ikärajoista ja sisältösymboleista ohjelmien tarjoamisen yhteydessä. Jos toimiala on laatinut yhteisiä käytännesääntöjä, kuvaohjelman tarjoajan on tiedotettava näistä käytännesäännöistä.

6 § Kuvaohjelman ikärajan noudattaminen täysi-ikäisille rajattujen ohjelmien yhteydessä

Työryhmän ehdotus: Nykyinen 6 § jaetaan kahdeksi tai kolmeksi pykäläksi (riippuen muista muutoksista).

Perustelut: Nykyisen pykälän selkeyttäminen ja erityisesti ikärajojen noudattamista koskevien säännösten selkeyttäminen eri tarjoamisen tilanteissa. Ehdotus selkeyttää myös sen, että ikäraja 18 olisi eri tarjoamisen tilanteissa sitova (lukuun ottamatta televisiolähetyksiä koskevaa erityissäännöstä). Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että lapsen kehitykselle kaikkein haitallisimpien ohjelmien kohdalla ikärajan noudattaminen olisi laissa säädetty sitovaksi ja sen noudattamisesta olisi aina huolehdittava.

Käytännesääntöjä koskevaa 8 §:ää voidaan soveltaa myös tämän pykälän yhteydessä.

Voimassa oleva:**Ehdotus:****6 §****Kuvaohjelman ikärajan noudattaminen**

Alaikäiselle kuvaohjelman tarjoaminen on kielletty, jos ohjelman ikäraja on 18 vuotta.

Edellä 1 momentista poiketen ohjelma, jonka ikäraja on 18 vuotta, voidaan lähettää televisio-ohjelmistossa sellaiseen aikaan, jolloin 18 vuotta nuoremmat eivät tavallisesti katso televisiota, tai televisio-ohjelmana, jonka vastaanottamiseen tarvitaan suojauksen purkulaite.

Kuvaohjelman tarjoajan on huolehdittava siitä, ettei kuvaohjelma, jonka ikäraja on 7, 12 tai 16 vuotta, ole tätä ikärajaa nuoremman lapsen katseltavana. Tällaisia toimenpiteitä ovat:

- 1) ohjelman lähettäminen televisio-ohjelmistossa sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät tavallisesti katso televisiota, jos ohjelman vastaanottamiseen ei tarvita suojauksen purkulaitetta;
- 2) ohjelman saatavilla pitäminen siten, että sen yhteydessä on käytettävissä palvelu, jolla voidaan estää ohjelman katseleminen;
- 3) muulla tavoin ohjelmaa tarjottaessa iän tarkistaminen.

Ohjelman voi julkisesti esittää enintään kolme vuotta ohjelmalle luokiteltua ikärajaa, 7, 12 tai 16 nuoremmalle silloin, kun lapsi on 18 vuotta täyttäneen seurassa.

Kuvaohjelman tarjoajan on tiedotettava ikärajoista ja muista lasten suojelemista edistävistä keinoista ohjelmien tarjoamisen yhteydessä.

6 §**Kuvaohjelman ikärajan noudattaminen täysi-ikäisille rajattujen ohjelmien yhteydessä**

Kuvaohjelman tarjoaminen alaikäisille on kielletty, jos ohjelman ikäraja on 18 vuotta.

Edellä 1 momentista poiketen ohjelma, jonka ikäraja on 18 vuotta, voidaan lähettää televisio-ohjelmistossa sellaiseen aikaan, jolloin 18 vuotta nuoremmat eivät tavallisesti katso televisiota, tai televisio-ohjelmana, jonka vastaanottamiseen tarvitaan suojauksen purkulaite tai tunniste.

6 a § Kuvaohjelman ikärajan noudattaminen televisiotoiminnassa ja tilausohjelmalveluissa

Työryhmän ehdotus: Pykälässä säädetään nykyisen 6 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohdan mukaisista tilanteista.

Perustelut: Nykyisen 6 §:n 3 momentin mukaan kuvaohjelman tarjoajan on huolehdittava siitä, ettei kuvaohjelma, jonka ikäraja on 7, 12 tai 16 vuotta, ole tätä ikärajaa nuoremman lapsen katseltavana. Säännöksessä mainitaan 3 toimenpidettä, joilla tämä voidaan toteuttaa.

Ehdotus selkeyttäisi sitä, että voimassa olevan lain 6 §:n 3 momentin 1 kohtaa sovelletaan televisiolähetysiin ja 2 kohtaa tilausohjelmalveluihin. Tähän ei ehdoteta muutosta. Siten tarjoajalla ei olisi jatkossakaan tilausohjelmalvelussa (esimerkiksi YLE Areena, MTV Katsomo, Ruutu) velvollisuutta tarkistaa katsojan ikää lukuun ottamatta ohjelmia, joilla on ikäraja 18.

Voimassa olevan 3 momentin 3 kohdan säännös (iän tarkistaminen muulla tavalla) on epäselvä, ja sen sitovuus on hämärtynyt. Epäselvyys aiheutuu siitä tosiasiasta, että momentin 1 ja 2 kohdan mukaisissa tilanteissa kuvaohjelman tarjoaja ei voi käytännössä varmistaa kuvaohjelmaa katsovan lapsen ikää toisin kuin katsojien ollessa läsnä esitystilanteessa, esim. elokuvateatterissa.

Iän tarkistamista on mahdollista selventää käytännesäännöillä esim. joustojen tilanteissa elokuvateattereissa sekä ohjatussa pelitoiminnassa.

Voimassa oleva:**Ehdotus:****6 §:n 3 mom.:**

Kuvaohjelman tarjoajan on huolehdittava siitä, ettei kuvaohjelma, jonka ikäraja on 7, 12 tai 16 vuotta, ole tätä ikärajaa nuoremman lapsen katseltavana. Tällaisia toimenpiteitä ovat:

- 1) ohjelman lähettäminen televisio-ohjelmistossa sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät tavallisesti katso televisiota, jos ohjelman vastaanottamiseen ei tarvita suojauksen purkulaitetta;
- 2) ohjelman saatavilla pitäminen siten, että sen yhteydessä on käytettävissä palvelu, jolla voidaan estää ohjelman katseleminen;
- 3) muulla tavoin ohjelmaa tarjottaessa iän tarkistaminen.

6 a §

Kuvaohjelman ikärajan noudattaminen televisioinnassa ja tilausohjelmalveluissa

Kuvaohjelma, jolla on ikäraja 7, 12 tai 16, tulee lähettää televisio-ohjelmistossa sellaiseen aikaan, jolloin ikärajaa nuorempi lapsi ei tavallisesti katso televisiota, jos ohjelman vastaanottamiseen ei tarvita suojauksen purkulaitetta tai tunnistetta.

Tilausohjelmalvelussa ohjelma, jolla on ikäraja 7, 12 tai 16, tulee pitää saatavilla siten, että ohjelman yhteydessä on käytettävissä palvelu, jolla voidaan estää ohjelman katseleminen.

8 § Käytännösäännöt

Työryhmän ehdotus: Pykälää selvennetään ja tarkennetaan. Kuvaohjelmien tarjoajia ja videonjakoalustan tarjoajia koskevat säännökset erotetaan omiksi momenteikseen.

Perustelut: Kuvaohjelmien tarjoajilla olisi edelleen laissa nimenomaisesti säädetty velvollisuus huolehtia lasten suojelemisesta heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta.

Sekä kuvaohjelmien tarjoajat että videonjakoalustan tarjoajat voisivat laatia toimialan [yhteisiä] käytännösääntöjä lasten suojelemiseksi heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta ja mediakasvatuksen edistämiseksi.

Liittyy vaihtoehto 1:een (jäljempänä jakso 3.1, ikärajat sitovia) ja koskee muita kuin 6 b §:ssä (jakso 3.2, vaihtoehto 2, ikärajat suosituksia) tarkoitettuja tapauksia.

KAVIn roolia on tarkasteltava vielä jatkossa tarkemmin ja suhteutettava käytännösääntöihin liittyvää ennakkoneuvonnan ja jälkikäteisvalvonnan määrää siten, että se on kohtuullinen kunkin käytännösääntöympäristön laajuuteen verrattuna. Käytännösääntöjen pirstoutumista liian pienien toimijoiden laatimisiin sääntöihin tulee välttää. Pyrkimyksenä tulisi olla laajempia toimijajoukkoja tai kokonaista toimialaa koskevien yhtenäisten käytännösääntöjen kehittäminen.

Käytännesääntöjä valmisteltaessa KAVI voi tukea käytännesääntöjä laativia toimialan toimijoita ja samalla varmistaa, että sovittavat käytännesäännöt ovat lain tavoitteiden ja hengen mukaisia. Käytännesääntöjä tulee myös tarkistaa ja päivittää toimintaympäristön muuttuessa. Näissä muutostilanteissa KAVI voi tarkastaa muuttuneet käytännesäännöt.

Voimassa oleva:
Ehdotus:
8 §
Käytännesäännöt

Kuvaohjelmien ja videonjakoalustan tarjoajat voivat laatia käytännesääntöjä lasten suojelemiseksi haitalliselta sisällöltä ja mediakasvatuksen edistämiseksi. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi tarkastaa, että käytännesäännöt ovat tämän lain mukaisia.

8 §
Yleiset käytännesäännöt

Kuvaohjelmien tarjoajien tulee huolehtia lasten suojelemisesta heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta. Tämän tehtävän toteuttamiseksi ne voivat laatia toimialan [yhteisiä] käytännesääntöjä lasten suojelemiseksi heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta ja mediakasvatuksen edistämiseksi. Käytännesäännöt tulee pitää ajan tasalla.

Videonjakoalustan tarjoajat voivat laatia toimialan [yhteisiä] käytännesääntöjä lasten suojelemiseksi heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta ja mediakasvatuksen edistämiseksi. Käytännesäännöt tulee pitää ajan tasalla.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti ohjaa tarvittaessa käytännesääntöjen laatimista ja voi tarkastaa, että käytännesäännöt ovat tämän lain mukaisia.

9 § Sisällön tai valmistustarkoituksen perusteella luokittelusta ja merkitsemisestä vapautettu kuvaohjelma

Työryhmän ehdotus: Pykälässä säädetään sisällön tai valmistustarkoituksen perusteella tapahtuvasta kuvaohjelman vapauttamisesta luokittelusta ja merkitsemisestä. Pykälään yhdistetään 9 ja 10 §:n säännökset uudelleen muotoiltuna. Pykälä koskee myös digitaalisia pelejä.

Perustelut: Selkeytetään luokittelusta vapauttamisen perusteita.

Lisätään uusi säännös, jonka perusteella tietyt lähtökohtaisesti vapautetut sisällöt (esimerkiksi opetuksellinen aineisto, joka ei yleensä ole lapsen kehitykselle haitallista) pitäisi kuitenkin luokitella ja merkitä, jos on ilmeistä, että sisältö on lapsen kehitykselle haitallista.

Eräs digitaalisten pelien tarjoamiseen liittyvä erityistilanne ovat verkkosivustot, joissa tarjotaan niin sanottuja minipelejä. Tällaisilla verkkosivustoilla saatetaan tarjota esimerkiksi erilaisia visailu-, sana- ja älypelejä, jotka eivät yleensä ole lapsen kehitykselle haitallisia. Tarkoituksena on, että tällaiset pelit voitaisiin pääsääntöisesti vapauttaa luokittelusta ja merkitsemisestä 9 §:n perusteella. Myös muut ehdotuksen mukaisen 9 §:n 1 momentin kohdat saattavat pelistä riippuen mahdollistaa digitaalisen pelin tarjoamisen ilman luokittelua ja merkitsemistä.

Digitaalisia pelejä tekevät myös pelaajat itse. Tarkoituksena on, että tällaiset harrastustoiminnassa itse tehdyt ja tarjottavat pelit vapautettaisiin luokittelusta pykälän 3 momentin perusteella. Vapauttaminen koskisi myös muita itse tehtyjä kuvaohjelmia kuin digitaalisia pelejä.

Ehdotuksessa sellainen kuvaohjelma, joka sisältää vain kuvaohjelmien markkinointiaineistoa, vapautettaisiin luokittelusta kokonaan. Tällaisia kuvaohjelmia ei tarvitsisi jatkossa luokitella eikä merkitä. Sen sijaan kuvaohjelman tarjoajan olisi käytäntönsäntöjen avulla varmistettava, että kuvaohjelmien markkinointimateriaali, jolle läsnäoleva yleisö altistuu, ei ole tilassa läsnä olevien lasten kehitykselle haitallista, tai että kuvaohjelma tarjotaan televisiolähetyksessä sellaiseen aikaan, ettei kuvaohjelma ole haitallinen lähetystä kyseiseen aikaan tavallisesti katsovien lasten kehitykselle. Käytännössä korvattaisiin nykyinen osin epäyhtenäinen käytäntö, jonka mukaan trailerit tulee luokitella mutta esim. elokuvateattereiden aulassa esitettävän markkinointiaineiston tulee olla kaikille sallittua.

Voimassa oleva:**Ehdotus:****9 §****Sisällön perusteella luokittelusta ja merkitsemisestä vapautettu kuvaohjelma**

Kuvaohjelmaa ei tarvitse luokitella ja merkitä, jos se:

- 1) sisältää yksinomaan opetuksellista tai sivistyksellistä aineistoa;
- 2) sisältää yksinomaan musiikkia, urheilua tai toisinnoksia liikunta-, kulttuuri- tai hartaustilaisuuksista taikka muista vastaavista tilaisuuksista tai tapahtumista;
- 3) sisältää yksinomaan askartelua, hyvinvointia, keskustelua, leikkiä, muotia, puutarhanhoitoa, rakentamista, ruuanlaittoa, sisustamista, tietokilpailuja, visailuja tai muita vastaavia kaikenikäisille tarjottavia aiheita;
- 4) sisältää yksinomaan tavaroiden tai palvelujen markkinointiaineistoa;
- 5) sisältää yksinomaan aatteellisesta tai poliittisesta toiminnasta tiedottavaa aineistoa;
- 6) sisältää ajankohtaista uutisaineistoa;
- 7) on sisällöltään suora lähetys.

Edellä 1 momentin 4 kohdasta poiketen kuvaohjelma, joka sisältää vain kuvaohjelmien markkinointiaineistoa, on luokiteltava.

9 §**Sisällön tai valmistustarkoituksen perusteella luokittelusta ja merkitsemisestä vapautettu kuvaohjelma**

Kuvaohjelmaa ei tarvitse luokitella ja merkitä, jos kuvaohjelma on suora lähetys tai jos kuvaohjelman sisältönä on:

- 1) yksinomaan opetuksellinen tai sivistyksellinen aineisto;
- 2) yksinomaan musiikkia, urheilua, liikunta-, kulttuuri- tai hartaustilaisuus taikka muu vastaava tilaisuus tai tapahtuma;
- 3) yksinomaan vapaa-ajan tai harrastustoiminnan piiriin kuuluva aineisto;
- 4) yksinomaan tietokilpailu, visailu, älypeli tai vastaava aineisto;
- 5) yksinomaan tavaroiden tai palveluiden markkinointiaineisto;
- 6) yksinomaan aatteellisesta tai poliittisesta toiminnasta tiedottava aineisto;
- 7) ajankohtainen uutisaineisto.

Jos on kuitenkin ilmeistä, että 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettu kuvaohjelman tai 5 kohdassa tarkoitettun kuvaohjelman, joka sisältää vain kuvaohjelmien markkinointiaineistoa, sisältö voi olla lapsen kehitykselle haitallista ja kuvaohjelma tarjotaan siten, että se on alaikäisten saatavilla, kuvaohjelma on luokiteltava.

Kuvaohjelmaa ei tarvitse luokitella ja merkitä myöskään silloin, jos

- 1) kuvaohjelma valmistetaan koulutus- tai muun sivistystoiminnan yhteydessä ja tarjotaan tässä toiminnassa; tai
- 2) kuvaohjelma valmistetaan yksityisen henkilön toimesta harrastustarkoituksessa ja tarjotaan harrastustoiminnassa.

Voimassa oleva:**Ehdotus:**

Käytännesääntöjen avulla on varmistettava, että vain kuvaohjelmien markkinointiaineistoa sisältävä kuvaohjelma, joka esitetään läsnä olevalle yleisölle, ei ole tilassa läsnä olevien lasten kehitykselle haitallista.

Käytännesääntöjen avulla on varmistettava, että vain kuvaohjelmien markkinointiaineistoa sisältävä kuvaohjelma tarjotaan televisiolähetyksessä sellaiseen aikaan, että kuvaohjelma ei ole haitallinen lähetystä kyseiseen aikaan tavallisesti katsovien lasten kehitykselle.

11 § Luokittelemattoman kuvaohjelman esittäminen ilmoituksen perusteella

Työryhmän ehdotus: Pykälässä säädetään luokittelemattoman kuvaohjelman esittämisestä pääasiassa kuvaohjelmien esittämistä varten järjestettävässä erityisessä tilaisuudessa ilmoituksen perusteella. Nykyisessä laissa luokittelusta ja merkitsemisestä vastaavissa tilanteissa voi vapautua KAVIn luvalla.

Perustelut: Ehdotus keventäisi luokittelemattoman kuvaohjelman esittämiseen liittyvää menettelyä.

Kuvaohjelmien esittämistä varten järjestettävä erityinen tilaisuus kattaisi esimerkiksi elokuvafestivaalin eli tällaisten tilaisuuksien sarjan, jolla on rajallinen kesto, esimerkiksi yhden kuukauden. Esitysilmoitus voisi kattaa kerrallaan enintään yhden kuukauden ajanjakson.

Lasten suojeleminen heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta varmistettaisiin siten, että tarvittaessa KAVI voisi esim. esitysilmoituksen tietojen perusteella tai yleisöltä tulleen ilmiannon perusteella toteuttaa valvontaa.

Voimassa oleva:**Ehdotus:****11 §****Luvan perusteella luokittelusta ja merkitsemisestä vapautettu kuvaohjelma**

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi antaa hakemuksesta luvan tarjota kuvaohjelmia niitä tämän lain mukaisesti luokittelematta ja merkitsemättä kuvaohjelmien tarjoamista varten järjestettävässä erityisessä tilaisuudessa.

Lupa voidaan antaa yhtä tilaisuutta varten tai määräajaksi. Lupa voidaan liittää kuvaohjelmien esityspaikkaa ja -aika sekä katsojien ikää koskevia ehtoja.

Lupa voidaan peruuttaa, jos luvan saaja rikkoo tätä lakia tai luvan ehtoja tai jos esitettyjen kuvaohjelmien sisältö antaa siihen muuten aiheutta. Lupa voidaan peruuttaa myös, jos instituutille on lupaa haettaessa annettu virheellisiä tietoja

11 §**Luokittelemattoman kuvaohjelman esittäminen ilmoituksen perusteella**

Kuvaohjelman voi esittää ilman tämän lain mukaista luokittelua ja merkitsemistä pääasiassa kuvaohjelmien esittämistä varten järjestettävässä erityisessä tilaisuudessa tai tilaisuuksien sarjassa, jos sen järjestäjä tekee Kansalliselle audiovisuaaliselle instituutille ilmoituksen kuvaohjelman esittämisestä kyseissä tilaisuudessa (esitysilmoitus). Esitysilmoitus voi kattaa kerrallaan enintään yhden kuukauden ajanjakson. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske 4 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvaa toimintaa.

Tilaisuuden järjestäjän on riittävällä tavalla huolehdittava lasten suojelemisesta heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta. Tilaisuuden järjestäjän on lisäksi huolehdittava siitä, että ainoastaan täysi-ikäisille tarkoitettu esitystilaisuus on asianmukaisesti merkitty rajatuksi täysi-ikäisille ja että esitystilaisuudessa ei ole läsnä alaikäisiä.

Esitysilmoituksen, joka on tehtävä ennen esitystilaisuuden järjestämistä, tulee sisältää seuraavat tiedot:

- 1) esitystilaisuuden ajankohta ja paikka sekä tilaisuuden järjestäjän tai vastuuhenkilön yhteystiedot;
- 2) esitettävän kuvaohjelman/-ohjelmien nimi ja muut tarvittavat yksilöintitiedot;
- 3) selvitys siitä, miten lapsen kehityksen suojelemisesta on huolehdittu esitystilaisuudessa.

11 a § Luokittelusta vapauttaminen Kansallisen audiovisuaalisen instituutin esitystoiminnassa

Työryhmän ehdotus: Pykälässä säädetään luokittelemattoman kuvaohjelman esittämisestä Kansallisen audiovisuaalisen instituutin omassa esitystoiminnassa.

Perustelut: Pykälän pohjana on kuvaohjelmien tarkastamisesta annetussa laissa (775/2000) ollut 5 § esityksen järjestäjän toiminnan perusteella tarkastuksesta vapautettujen kuvaohjelmien esittämisestä, jonka mukaan ”muunkin kuin 4 ja 4 a §:ssä tarkoitetun kuvaohjelman saa tarkastuttamatta esittää 18 vuotta nuoremmille yliopiston, ammattikorkeakoulun ja muun julkisen valvonnan alaisen oppilaitoksen sekä yleisen kirjaston ja Kansallisen audiovisuaalisen arkiston toiminnassa samoin kuin tieteellisiä tai taiteellisia kysymyksiä käsittelevässä kongressissa, tieteellisen yhdistyksen kokouksessa ja niihin verrattavassa tilaisuudessa”.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti esittää lakisääteisen (laki Kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista 1434/2007) velvollisuutensa mukaisesti elokuvia sekä omista arkistokokoelmistaan että kansainväliseen elokuva-arkistoyhteistyöhön perustuen myös kansainvälisistä arkistoista. Arkistielokuvien rinnalla KAVIn esitystoiminnassa esitellään niin nykyelokuvaa kuin taide- ja vaihtoehtielokuvaakin, ja elokuvahistorian ja elokuvakulttuurin esittelemiseen tarkoitettut elokuvanäytännöt on suunnattu pääasiassa aikuisille. Elokuvakasvatuksella on merkittävä osa KAVIn esitystoiminnassa. Vuosittain kouluille ja oppilaitoksille kuratoiduissa näytöksissä vierailee noin 8000 päiväkotilaista, kouluista ja opiskelijaa. Tällaisissa näytöksissä esitettävät kuvaohjelmat eivät yleensä sisällä kuvaohjelmalain 15 §:n luokitteluperusteissa tarkoitettua lapsen kehitykselle haitallista aineistoa.

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin olisi omassa esitystoiminnassa kuitenkin riittävällä tavalla huolehdittava lasten suojelemisesta heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta ja täysi-ikäisille tarkoitettujen esitystilaisuuksien asianmukaisesta merkitsemisestä. Lisäksi tulisi huolehtia luokitellun ikärajan noudattamisesta.

Ehdotus:

11 a §

**Luokittelusta vapauttaminen
Kansallisen audiovisuaalisen instituutin
esitystoiminnassa**

Kuvaohjelmaa ei tarvitse luokitella, jos kuvaohjelma esitetään Kansallisen audiovisuaalisen instituutin omassa esitystoiminnassa.

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin on omassa esitystoiminnassa riittävällä tavalla huolehdittava lasten suojelemisesta heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta. Esitystoiminnassa on lisäksi huolehdittava siitä, että ainoastaan täysi-ikäisille tarkoitettu esitystilaisuus on asianmukaisesti merkitty rajatuksi täysi-ikäisille ja että esitystilaisuudessa ei ole läsnä alaikäisiä.

Jos Kansallisen audiovisuaalisen instituutin omassa esitystoiminnassa esitetään kuvaohjelma, jolle on luokiteltu ikäraja, ikärajan noudattamisesta tulee huolehtia tämän lain mukaisesti.

15 § Lapsen kehitykselle haitallinen kuvaohjelma

Työryhmän ehdotus: Pykälään lisätään uusi 3 momentti, jonka mukaan Kansallinen audiovisuaalinen instituutti laatii tarkemmat kuvaohjelmien luokittelukriteerit, joiden mukaisesti luokittelu toteutetaan. Luokittelukriteereiden tulee pohjautua pykälän 1 ja 2 momentissa säädettyihin perusteisiin.

Perustelut: Lisäys täsmentää KAVIn toimivaltaa luokittelukriteerien laatimisessa. Luokittelukriteerit vaikuttavat siihen, minkä ikäisille lapsille kuvaohjelmia voi tarjota, ja niillä on siten vaikutusta sekä tarjoajien että lasten sananvapauteen (vähintään alle 18-vuotialta kiellettyjen ohjelmien kohdalla). Kysymys on KAVIn toimivaltaa koskevasta sääntelystä, jossa KAVille säädetään toimivalta lakia alemman asteisten säännösten (luokittelukriteerit) antamiseen. Täsmennyksellä varmistetaan sääntelyn perustuslain mukaisuus.

Voimassa oleva:	Ehdotus:
15 §	15 §
<p>Lapsen kehitykselle haitallinen kuvaohjelma</p>	<p>Lapsen kehitykselle haitallinen kuvaohjelma</p>
<p>Lapsen kehitykselle haitallisena pidetään kuvaohjelmaa, joka väkivaltaisuutensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai ahdistusta aiheuttamalla taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lapsen kehitykseen.</p> <p>Kuvaohjelman haitallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon, millaisessa yhteydessä ja miten tapahtumat ohjelmassa kuvataan</p>	<p>Lapsen kehitykselle haitallisena pidetään kuvaohjelmaa, joka väkivaltaisuutensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai ahdistusta aiheuttamalla taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lapsen kehitykseen.</p> <p>Kuvaohjelman haitallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon, millaisessa yhteydessä ja miten tapahtumat ohjelmassa kuvataan.</p> <p>Kansallinen audiovisuaalinen instituutti laatii edellä 1 ja 2 momentissa säädettyihin perusteisiin pohjautuvat tarkemmat kuvaohjelmien luokittelukriteerit, joiden mukaisesti luokittelu toteutetaan.</p>

16 § Kuvaohjelman luokittelu ja merkintä 18 vuoden ikäraja

Työryhmän ehdotus: Pykälän 3 momenttia muutetaan niin, että KAVI voisi päättää siitä, että tietyt edellytykset täyttävän luokittelujärjestelmän mukaisesti luokiteltuja kuvaohjelmia ei tarvitsisi luokitella uudelleen Suomessa.

Pykälään lisätään uusi 4 momentti, jonka perusteella KAVI voisi tarvittaessa luokitella yksittäisen tällaisessa luokittelujärjestelmässä luokitellun kuvaohjelman uudelleen.

Perustelut: PEGI-järjestelmässä luokiteltuja pelejä ei ole tarkoituksenmukaista luokitella Suomessa uudelleen kuvaohjelmien mukaisesti, koska ne on jo luokiteltu yleisesti tunnetussa ja laajasti käytössä olevassa pelialan yhteisessä luokittelujärjestelmässä (Pan European Game Information). Suomesta KAVIn edustaja on esimerkiksi mukana PEGI:n neuvostossa ja valituslautakunnassa. Koska PEGI-järjestelmässä luokitelluilla peleillä on jo olemassa ikärajat ja sisältösymbolit, voidaan kuitenkin edellyttää, että ikäraja- ja sisältösymbolimerkinnot tulee olla näkyvissä pelien tarjoamisen yhteydessä.

Lapsen kehityksen suojelemiseksi on perusteltua, että KAVIn toimivaltaan kuuluu myös yleisesti tunnetussa yleiseurooppalaisessa tai muussa kansainvälisessä kuvaohjelmien luokittelujärjestelmässä luokitellun kuvaohjelman uudelleenluokittelu, esimerkiksi PEGI-järjestelmässä luokitellun digitaalisen pelin luokittelu. KAVI voisi siis luokitella esimerkiksi digitaalisen pelin, vaikka sille olisikin jo luokiteltu PEGI-ikäraja. Myös niissä tapauksissa joissa samalla kuvaohjelmalla on eri järjestelmissä annettu eri ikäraja, voisi KAVI tehdä uudelleenluokittelun. Perustellun vaatimuksen kuvaohjelman luokittelusta voisi esittää kuka tahansa. KAVIn ottaessa yleisesti tunnetussa yleiseurooppalaisessa tai muussa kansainvälisessä kuvaohjelmien luokittelujärjestelmässä luokitellun kuvaohjelman, esimerkiksi digitaalisen pelin, luokiteltavakseen, sille luokiteltaisiin ikäraja ja sisältösymbolit KAVIn määrittämien ikärajakriteerien mukaisesti ehdotetun lain 5.2 §:ssa tarkoitettuja ikäraja- ja sisältösymboleita käyttäen. KAVIn luokittelemaa ikärajaa tulisi noudattaa ehdotetun lain 6 ja 6 b §:n mukaisesti silloin, kun kyseistä kuvaohjelmaa tarjotaan tai levitetään Suomessa. KAVIn luokittelema kuvaohjelma ilmoitettaisiin kuvaohjelmaluetteloon. Myös muutoksenhaussa noudatettaisiin sitä, mitä on säädetty muutoksenhausta KAVIn luokittelupäätökseen.

Voimassa oleva:**Ehdotus:****16 §****Kuvaohjelman luokittelu ja merkintä
18 vuoden ikäraja**

Jos kuvaohjelma on 15 §:ssä tarkoitetulla tavalla haitallinen lapsen kehitykselle, sille on ohjelman sisällön mukaan luokiteltava 7, 12, 16 tai 18 vuoden ikäraja ja annettava ohjelman sisältöä kuvaava symboli. Jos ohjelmaa ei ole pidettävä lapsen kehitykselle haitallisena, se on luokiteltava tarjottavaksi kaikenikäisille.

Jos kyseessä on ohjelma, joka on yksiselitteisesti tarkoitettu tarjottavaksi ainoastaan 18 vuotta täyttäneille, ohjelmaa ei luokitella. Tällaisen ohjelman saa tarjota vain, jos siihen tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä 18 vuoden ikäraja.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi hyväksyä ohjelmalle Euroopan unionin alueella annetun ikärajan ja sisältöä kuvaavan symbolin Suomessa käytettäväksi tässä laissa tarkoitetulla tavalla ilman, että ohjelma luokitellaan Suomessa.

16 §**Kuvaohjelman luokittelu ja merkintä
18 vuoden ikäraja**

Jos kuvaohjelma on 15 §:ssä tarkoitetulla tavalla haitallinen lapsen kehitykselle, sille on ohjelman sisällön mukaan luokiteltava 7, 12, 16 tai 18 vuoden ikäraja ja annettava ohjelman sisältöä kuvaava symboli. Jos ohjelmaa ei ole pidettävä lapsen kehitykselle haitallisena, se on luokiteltava tarjottavaksi kaikenikäisille.

Jos kyseessä on ohjelma, joka on yksiselitteisesti tarkoitettu tarjottavaksi ainoastaan 18 vuotta täyttäneille, ohjelmaa ei luokitella. Tällaisen ohjelman saa tarjota vain, jos siihen tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä 18 vuoden ikäraja.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi päättää, että yleisesti tunnetussa yleiseurooppalaisessa tai muussa kansainvälisessä kuvaohjelmien luokittelujärjestelmässä luokiteltuja kuvaohjelmia ei tarvitse luokitella Suomessa. Tällaisen päätöksen edellytyksenä on, että kyseisessä luokittelujärjestelmässä kuvaohjelmille luokiteltavat ikärajat ja sisältösymbolit vastaavat riittävällä tavalla sitä, mitä kuvaohjelmalain 15 §:ssä ja 16 §:n 1 momentissa säädetään lapsen kehitykselle haitallisesta kuvaohjelmasta ja luokittelusta.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi ottaa 3 momentissa tarkoitetussa luokittelujärjestelmässä luokitellun kuvaohjelman luokiteltavakseen perustellusta vaatimuksesta tai jos on muutoin syytä epäillä, että ohjelmaa ei ole luokiteltu 3 momentissa tarkoitetulla tavalla.

16 a § Televisiosarjan luokittelu

Työryhmän ehdotus: Uudessa pykälässä mahdollistetaan jatkuvajuonisen televisiosarjan ikärajaluokittelun toteuttaminen yhdellä tuotantokausikohtaisella ylimmällä ikärajalla. Säännös antaa edelleen mahdollisuuden luokitella televisiosarjan myös jaksokohtaisesti.

Perustelut: Säännöksellä kevennettäisiin sellaisten televisiosarjojen ikärajaluokittelua, joissa sarjan jaksot muodostavat juonellisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Tällaisen jatkuvajuonisen televisiosarjan tuotantokausi voitaisiin periaatteessa esittää myös yhtenä pitkänä elokuvana, jonka kesto olisi jaksosten pituudesta ja lukumäärästä riippuen tunneista useisiin kymmeneen tunteihin.

Koko tuotantokauden ikärajaksi luokiteltaisiin korkein ikäraja, joka voitaisiin luokitella yksittäiselle jaksolle. Tuotantokauden ikärajaksi tulisi siten 16, jos yhden jakson ikärajaksi voitaisiin luokitella 16. Näin toimittaisiin myös siinä tapauksessa, että suurimmalle osalle tuotantokauden jaksoista voitaisiin luokitella ikäraja 7 tai 12 tai jos muut jaksot olisivat kaikille sallittuja.

Medianeutraalisuusnäkökulmasta olisi perusteltua, että jatkuvajuonisen sarjan ikärajaluokittelu voitaisiin toteuttaa yhdellä tuotantokausikohtaisella ylimmällä ikärajalla myös silloin, kun sarja tarjotaan lineaarisen televisiolähetyksen sijaan suoratoisto- tai tilausohjelmalvelussa.

Kuvaohjelman tarjoajaa koskisi velvollisuus selvittää sarjan tuotantokausien jaksosten sisällöt ja arvioida mahdollinen haitallinen vaikutus tietyn ikäistä nuoremman lapsen kehitykseen, kuten nykyään voimassa olevan kuvaohjelmalain mukaisessa kuvaohjelmaluokittelumenettelyssä tehdään.

Jatkuvajuonisen televisiosarjan luokittelussa jätettäisiin kuvaohjelman tarjoajalle harkintavaltaa sen suhteen, luokitellaanko ohjelma jakso- vai tuotantokausikohtaisesti.

Säännös mahdollistaisi luokitteluun liittyvien kustannusten ja hallinnollisen työn vähentämisen. Säännös ei kuitenkaan välttämättä mahdollistaisi kuvaohjelman ikäraja-arviointiin käytetyn työajan vähenemistä, sillä voidakseen varmistua tuotantokausikohtaisen ikärajan oikeellisuudesta, olisi kuvaohjelman tarjoajan selvitettävä tuotantokauden jaksosten sisällöt ja arvioitava mahdollinen haitallinen vaikutus tietyn ikäistä nuoremman lapsen kehitykseen.

Vaikutuksia ilmoitusmaksuihin, joita peritään kuvaohjelmien ilmoittamisesta kuvaohjelmaluetteloon, ei ole arvioitu. Vaikutus ilmoitusmaksuihin riippuu mm. siitä, rekisteröidäänkö sarjan tuotantokausi kuvaohjelmaluetteloon yhtenä kokonaisuutena vai kukin jakso erikseen. Vaikutusten tarkempi selvittäminen ja televisiosarjojen ilmoitusmaksujen

suuruus ja vaikutukset KAVIn tulokertymään on jätetty tehtäväksi hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä. Lähtökohtana on, että uudistus toteutettaisiin kustannusneutraalisti niin, etteivät KAVIn maksutulot vähene.

Vaikutuksia KAVIn valvontaviranomaistehtäviin tai kuvaohjelmaluokitteluun liittyvien oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakumenettelyihin tai kuvaohjelmalautakunnan tehtäviin ei ole arvioitu. Vaikutusten selvittäminen on jätetty tehtäväksi hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä.

Ennen nykyisen kuvaohjelmalain säätämistä televisio-ohjelmat eivät olleet elokuvien ja muiden kuvaohjelmien luokittelun kaltaisen, laissa säädetyn ikärajaluokittelun eivätkä ennakkotarkastuksen piirissä. Lasten kehitykselle haitallisista televisio-ohjelmista (mm. ajankohta, jolloin lapset eivät tavallisesti katso, tunnus ohjelman haitallisuudesta) säädettiin televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa, ja televisio-ohjelmien luokittelu ns. vedenjakaja-aikojen mukaisesti lähetettäviin ohjelmiin perustui toimialan itse- ja yhteis-sääntelyyn. Televisioyhtiöille tällainen luokittelutapa oli menettelynä kevyempi kuin nykyinen, kuvaohjelmalakiin perustuva kaikille kuvaohjelmille yhtenäinen luokittelu. Erityisesti vaatimus televisiosarjan yksittäisten jaksoiden luokittelusta on aiheuttanut televisioyhtiöille lisätyötä.

”Lain 19 §:ssä säädetään lasten kehitykselle haitallisista ohjelmista. Säännöksen mukaan televisio toiminnan harjoittajan on huolehdittava siitä, että seksuaalisen sisältönsä tai väkivaltaisuuksensa vuoksi lasten kehitykselle haitalliset televisio-ohjelmat lähetetään sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät tavallisesti katso televisio-ohjelmia. Jos televisio toiminnan harjoittaja lähettää tällaisen ohjelman, sen haitallisuudesta lasten kehitykselle on ilmoitettava ennen ohjelman lähettämistä. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos lähetyksessä on koko ohjelman lähetyksajan näkyvässä tunnus, josta ilmenee ohjelman haitallisuus lasten kehitykselle. Edellä sanottu ei koske sellaisia televisio-ohjelmia, joiden vastaanottamiseen tarvitaan suojaus purkulaite.” (HE 2/2000)

KAVI on tulkinut tilannetta niin, että sarjamuotoisen ohjelman yksi jakso on kuvaohjelma, joka tulee luokitella ja merkitä sekä ilmoittaa kuvaohjelmaluetteloon.

2020-luvulla katselutottumukset ovat muuttuneet yksittäisten, viikon välein lähetettävien tai julkaistavien jaksoiden katsomisesta siten, että suoratoistopalveluista saatavia kokonaisia sarjoja ja tuotantokausia katsotaan yhteen menoon tai lyhyen ajanjakson sisällä.

Työryhmässä käydyssä keskustelussa televisioyrietykset ovat vedonneet em. katsojakäytännön muutokseen sekä sarjakohtaisen luokittelukäytännön ja muiden televisiolähetysliittyvien käytänteiden (mm. vedenjakaja-ajat) toimivuuteen ja esittäneet, että yksittäisten jaksoiden luokitteluvollisuudesta tulisi luopua.

Televisioyriyten mukaan sarjassa ja/tai sen tuotantokaudessa on kysymys kokonaisuudesta – tarinasta ja draamasta, joka edellyttää yhtä ikärajaa. Yleistynyt mahdollisuus katsella kerralla koko sarja tai sen yksittäinen tuotantokausi alusta loppuun puoltasi osataan tuotantokausikohtaisen ikärajalukituksen mahdollisuutta.

Toisaalta on esitetty, että tuotantokausikohtainen luokittelu voisi rajoittaa lasten sananvapautta tarpeettomasti, jos koko tuotantokaudelle annettaisiin yksittäisiä jaksvoja korkeampi ikäraja siitä huolimatta, että kaikissa jaksoissa ei olisi ikärajaa nuoremmille lapsille haitallista sisältöä tai lapsille haitallista sisältöä ylipäättänsä. Lasten sananvapauteen kohdistuvien vaikutusten selvittäminen on jätetty tehtäväksi hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä.

On myös korostettu alan toimijoiden vastuuta hoitaa eteen tulevat tilanteet käytännössä. Käytännesääntöjen kautta kuvaohjelmien tarjoajat voitaisiin sitouttaa selvittämään tarjottavien kuvaohjelmien jaksvojen sisällöt tuotantokausikohtaista ikärajalukitusta varten.

KAVIn vuoden 2022 alussa toteuttamasta eurooppalaisille sääntelyviranomaisille tehdystä kyselystä kävi ilmi, että lähes puolessa (45 %) kyselyyn vastanneesta 23 maasta jokainen televisiosarjan jakso tulee luokitella erikseen. Lopuissa kyselyyn vastanneista maista on käytössä joko sarjakohtainen tai tuotantokausikohtainen luokittelu.

Ehdotus:

16 a §

Televisiosarjan luokittelu

Televisiosarja on luokiteltava jaksokohtaisesti. Jatkuvajuoniselle televisiosarjalle, jonka juoni jatkuu yhtenäisenä jaksosta toiseen ja jonka jaksot muodostavat kokonaisuuden, voidaan jaksokohtaisen luokittelun sijasta luokitella yksi yhteinen tuotantokausikohtainen ikäraja.

Työryhmän jäsen, MTV:n yhteiskuntasuhdejohtaja Taina Roth:

”Televisiomarkkina ja kuvaohjelmien kulutus on muuttunut täysin sitten vuoden 2010, jolloin nykyinen kuvaohjelmalaki tuli voimaan ja televisio-ohjelmille säädettiin luokitteluvollisuus. Suomen markkinalle on sittemmin tullut runsaasti kansainvälisiä suoratoistopalveluita. Lasten ja nuorten kuvaohjelmien kulutus on suurilta osin siirtynyt kansainvälisille alustoille ja suoratoistopalveluihin kuten YouTubeen, Tiktokiin ja Netflixiin. Suomen lain mukainen kuvaohjelmien luokitteluvollisuus ei kuitenkaan koske näitä kansainvälisiä jättejä. Samaan aikaan suomalaiset televisioyhtiöt luokittelevat ohjelmansa kuvaohjelmalain mukaisesti ja kantavat myös suurimman osan KAVIn keräämistä ilmoitusmaksuista. Myös luokittelijoiden työpanoksesta aiheutuvat kustannukset ovat televisioyhtiöille kovimmat kaikista toimi-joista (katso tämän raportin kohta 4.4.). Kaikkinensa luokittelun käytäntö on tv-yhtiölle hallinnollisesti melko raskas ja kallis, erityisesti huomioiden tv-katselun pieni osuus lasten ja nuorten ikäryhmässä.

Suomessa toimiville medioille pitäisi luoda lainsäädännöllä yhdenvertaiset mahdollisuudet ja tasapainottaa kilpailuedellytyksiä kotimaisten toimijoiden ja kansainvälisten verkkoalustojen ja sisältöjättien välillä. Kuvaohjelmalaki on yksi esimerkki siitä, miten kustannukset ja velvoitteet ovat kotimaiselle tv-alan toimijalle raskaammat kuin kansainväliselle alusta- tai sisältöjättille. Siirtymisen ehdotuksen mukaisesti jatkuvajuonisten televisiosarjojen osalta jaksokohtaisesta sarjakohtaiseen luokitteluun on jo pieni tasapainottava askel. Se vähentää televisioyhtiöiden hallinnollista taakkaa ja sen pitäisi myös vähentää televisioyhtiöiden kovin suurta osuutta luokittelukustannuksista ja siten keventää myös yhtiöiden taloudellista taakkaa. Suomalaiset televisioyhtiöt ovat vastuullisia toimijoita ja lastensuojelu on meille tärkeä asia. Esimerkiksi MTV:llä ikärajoja on asetettu ja ikärajoista ja sisällön mahdollisesta haitallisuudesta lapsille on tiedotettu jo ennen kuin luokitteluvollisuus säädettiin vuonna 2010. Toivomme, että voisimme ajan myötä keventää luokittelun käytäntöä ja sääntelyä ja esim. käytäntösäännöillä kehittää yhdessä kevyempää ja tasavertaisempaa järjestelmää, joka paremmin huomioisi markkinassa tapahtuneen muutoksen.”

17 § Kuvaohjelman ilmoittaminen luetteloon

Työryhmän ehdotus: Pykälän 1 momentin viittauksiin tehdään 16 §:n muutoksesta aiheutuvat muutokset. Pykälän 2 momentin 2 kohtaa selvennetään. Pykälän 3 momenttia laajennetaan niin, että ilmoitusta ei tarvitsisi tehdä myöskään silloin, jos 16 §:n 3 momentissa tarkoitetuista kuvaohjelmista on laadittu 17 ja 18 §:ssä tarkoitettua kuvaohjelma-luetteloa vastaava yleisön saatavilla oleva luettelo.

Perustelut: 16 §:n 3 momentissa tarkoitettua kuvaohjelmaa ei tarvitsisi ilmoittaa kuvaohjelmaluetteloon. Tällä hetkellä PEGI-luokiteltuja pelejä ei ilmoiteta luetteloon, vaikka periaatteessa näin pitäisi tehdä. PEGI-luokitelluille peleille, joita on tällä hetkellä lähes 35 000, on olemassa verkkopohjainen julkinen ja helppokäyttöinen luettelo. Jos myös muussa KAVIn hyväksymässä mahdollisessa luokittelujärjestelmässä on vastaava järjestely, ilmoitusta kuvaohjelmaluetteloon ei tarvitsisi tehdä.

Jos ikäluokitus (ikäraja tai suositusikäraja) ilmenee 16 §:n 3 momentissa tarkoitettua hyväksytyyn järjestelmän luettelosta, kuvaohjelmaa ei tarvitse ilmoittaa kuvaohjelmaluetteloon.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan ainoastaan Suomessa luokitellut kuvaohjelmat ilmoitetaan kuvaohjelmaluetteloon. Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan kuvaohjelman luokittelija ja päivämäärä, jolloin kuvaohjelma on luokiteltu Suomessa, ilmoitetaan kuvaohjelmaluetteloon.

PEGI-luokiteltuja digitaalisia pelejä ei nykyäänkään ilmoiteta KAVIn kuvaohjelmaluetteloon (IKLU). Jos myös muussa KAVIn hyväksymässä mahdollisessa luokittelujärjestelmässä on vastaava järjestely, ilmoitusta kuvaohjelmaluetteloon ei tarvitsisi tehdä.

Kuvaohjelmaluetteloon ilmoitetaan ne digitaaliset pelit, jotka KAVI tai kuvaohjelma-luokittelija on luokitellut. Niitä on tällä hetkellä kuvaohjelmaluettelossa 70. PEGI-luokitelluille peleille, joita on tällä hetkellä lähes 35 000, on olemassa verkkopohjainen julkinen ja helppokäyttöinen luettelo, joka on maksutta kaikkien käytettävissä. Luettelosta käyvät ilmi pelin nimen ja pelialustan lisäksi pelille luokiteltu ikäraja, sisältösymbolit, pelin julkaisupäivä, lyhyt kuvaus pelin tapahtumista sekä yksityiskohtainen kuvaus sisällöstä, jonka perusteella pelille on luokiteltu ikäraja ja sisältösymbolit. PEGI-järjestelmästä kerrotaan tarkemmin jaksossa 4.2.

Mikäli Kansallinen audiovisuaalinen instituutti päättää, että 16 §:n 3 momentissa tarkoitettua järjestelmässä luokiteltuja kuvaohjelmia ei tarvitse luokitella Suomessa, ei kyseisessä järjestelmässä luokiteltuja kuvaohjelmia ilmoitettaisi kuvaohjelmaluetteloon. Jos kyse olisi KAVIn 16 §:n 4 momentin mukaisesti luokittelemista kuvaohjelmista, kuvaohjelmat ilmoitettaisiin kuvaohjelmaluetteloon. Tällöin kuvaohjelmasta ilmoitettaisiin luetteloon 17 §:n 2 momentissa mainitut luetteloinnin ja valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Voimassa oleva:**Ehdotus:****17 §****Kuvaohjelman ilmoittaminen luetteloon**

Kuvaohjelman tarjoajan on ilmoitettava 16 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettu kuvaohjelma 18 §:ssä tarkoitettuun kuvaohjelmaluetteloon.

Ilmoituksessa on mainittava:

- 1) ilmoituksen tekijä;
- 2) ohjelman luokittelija ja luokittelupäivä Suomessa;
- 3) ohjelman alkuperäinen ja kotimainen nimike, kesto ja valmistusvuosi;
- 4) ohjelman valmistaja ja valmistusmaa;
- 5) kuvaohjelman ikäraja ja sisältöä kuvaavat symbolit;
- 6) selostus ohjelman pääsisällöstä.

Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos kuvaohjelma on jo ilmoitettu 18 §:ssä tarkoitettuun luetteloon.

17 §**Kuvaohjelman ilmoittaminen luetteloon**

Kuvaohjelman tarjoajan on ilmoitettava 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu kuvaohjelma 18 §:ssä tarkoitettuun kuvaohjelmaluetteloon.

Ilmoituksessa on mainittava:

- 1) ilmoituksen tekijä;
- 2) ohjelman luokittelija ja päivämäärä, jolloin ohjelma on luokiteltu Suomessa;
- 3) ohjelman alkuperäinen ja kotimainen nimike, kesto ja valmistusvuosi;
- 4) ohjelman valmistaja ja valmistusmaa;
- 5) kuvaohjelman ikäraja ja sisältöä kuvaavat symbolit;
- 6) selostus ohjelman pääsisällöstä.

Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos kuvaohjelma on jo ilmoitettu 18 §:ssä tarkoitettuun luetteloon tai jos 16 §:n 3 momentissa tarkoitetuista kuvaohjelmista on laadittu 17 ja 18 §:ssä tarkoitettua kuvaohjelmaluetteloa vastaava yleisön saatavilla oleva luettelo yleiseurooppalaisen tai kansainvälisen luokittelujärjestelmän ylläpitäjän toimesta. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske 16 §:n 4 momentissa tarkoitettua KAVIn luokittelemaa kuvaohjelmaa.

25 § Huomautus ja uhkasakko

Työryhmän ehdotus: Pykälään tehdään 6 §:n muutoksesta ja sen eräiden säännösten siirtämisestä muihin pykäliin aiheutuvat muutokset.

Voimassa oleva:	Ehdotus:
25 §	25 §
Huomautus ja uhkasakko	Huomautus ja uhkasakko
<p>Jos kuvaohjelman tarjoaja laiminlyö 6 §:n 2–5 momentissa tai 7 §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan tai videonjakoalustan tarjoaja laiminlyö 7 a tai 23 a §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi kehottaa sitä täyttämään velvollisuutensa. Instituutti voi asettaa kehotuksen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).</p>	<p>Jos kuvaohjelman tarjoaja laiminlyö 5 §:n 3 momentissa, 6 §:n 2 momentissa, 6 a §:ssä, 6 b §:ssä tai 7 §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan tai videonjakoalustan tarjoaja laiminlyö 7 a tai 23 a §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi kehottaa sitä täyttämään velvollisuutensa. Instituutti voi asettaa kehotuksen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).</p>

27 § Valvontamaksun suuruus

Työryhmän ehdotus: Pykälän 2 kohtaa muutetaan ja selvennetään. Maksun suuruus määrittyisi kuvaohjelmia julkisina esityksinä tarjoavan toimijan eri toimipaikoissa sijaitsevien esityspaikkojen määrän mukaan. Käytännössä tämä tarkoittaisi elokuvateattereissa sali- eikä toimipaikkakohtaista maksua. Toimipaikka ei välttämättä ole kiinteä vaan se koskee myös esimerkiksi kiertäviä elokuvateattereita sekä pelikahvilatoimintaa.

Perustelut: Nykyistä valvontamaksua pidetään epäoikeudenmukaisena, koska pieni yksisalinen maaseutuelokuvateatteri muutaman tuhannen euron vuosittaisella liikevaihdolla joutuu maksamaan yhtä suuren valvontamaksun kuin suuren kaupungin 10-salinen elokuvateatteri.

HE:ssä on syytä tarkastella pykälässä tarkoitettuja kaikkia vuosittaisia valvontamaksuja ja niiden määräytymisperusteita sekä selvittää maksujen saattamista ajantasalle indeksin tai muun kriteerin perusteella. Maksuja ei ole nostettu lain säätämisen 2010 jälkeen. Maksujen tasoissa ei ole otettu huomioon kustannustasojen indeksinousuja.

Valvontamaksun tulisi koskea kaikkia ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvia tilanteita. Valvontamaksujen lopulliset suuruudet ratkaistaan hallituksen esityksen valmistelussa.

Voimassa oleva:**Ehdotus:****27 §****Valvontamaksun suuruus**

Kuvaohjelman tarjoamisen vuosittaiset valvontamaksut ovat:

- 1) alueellinen televisio-ohjelmisto 100 euroa;
- 2) kuvaohjelmia julkisina esityksinä tarjoava toimipaikka ja muu vastaava toimintapaikka 200 euroa;
- 3) kuvaohjelmia tallenteina tarjoava toimipaikka ja muu vastaava toimintapaikka 100 euroa;
- 4) tilausohjelmalvelu 400 euroa;
- 5) ulkomailta edelleen lähetettyjä televisiolähetysä välittävän toimijan ohjelmistokokonaisuus 400 euroa;
- 6) valtakunnallinen televisio-ohjelmisto 600 euroa;
- 7) videonjakoalustapalvelu 400 euroa.

27 §**Valvontamaksun suuruus**

Kuvaohjelman tarjoamisen vuosittaiset valvontamaksut ovat:

- 1) alueellinen televisio-ohjelmisto 100 euroa;
- 2) kuvaohjelmia läsnä olevalle yleisölle tarjoava esityspaikka tai teatterisali xx euroa ja monisaliteatterin muut salit yy euroa /sali;
- 3) kuvaohjelmia tallenteina tarjoava toimipaikka ja muu vastaava toimintapaikka 100 euroa;
 - 3 a) ohjatun pelitoiminnan tarjoaja xx euroa;
- 4) tilausohjelmalvelu 400 euroa;
- 5) ulkomailta edelleen lähetettyjä televisiolähetysä välittävän toimijan ohjelmistokokonaisuus 400 euroa;
- 6) valtakunnallinen televisio-ohjelmisto 600 euroa;
- 7) videonjakoalustapalvelu 400 euroa.

Työryhmässä pelaajia edustava Suomen elektronisen urheilun liitto SEUL katsoo, että ohjatun pelitoiminnan ei pitäisi kuulua ilmoitusvelvollisuuden eikä valvontamaksujen piiriin ja että se vaikuttaisi merkittävän negatiivisesti erityisesti yleishyödyllisten ja voittoa tavoittelemattomien toimijoiden toimintaan.

36 § Rangaistussäännös

Työryhmän ehdotus: Pykälän uudeksi kohdaksi lisätään rangaistussäännös, jos tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta jätetään tekemättä luokittelemattoman kuvaohjelman esittämistä koskeva esitys ilmoitus siten kuin 11 §:ssä säädetään. Sakkorangaistuksen uhka.

Perustelut: Luokittelusta vapauttamishakemuksesta siirryttäessä ilmoituksella tapahtuvaan vapautumiseen on tarpeen säätää rangaistusuhasta, mikäli ilmoituksen tekemättä jättäminen johtuu tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta.

Nyt esillä olevat 6 §:n muutokset eivät vaikuta rikoslain 17 luvun 18 b §:ään (Kuvaohjelman laiton esittäminen tai levittäminen alaikäiselle).

Voimassa oleva:	Ehdotus:
36 §	36 §
Rangaistussäännös	Rangaistussäännös
Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta	Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta
1) jättää tekemättä ilmoituksen kuvaohjelmien tarjoamisesta taikka toimittamatta tiedon kuvaohjelmien määrästä tai luettelon kuvaohjelmien nimikkeistä siten kuin 4 §:ssä säädetään,	1) jättää tekemättä ilmoituksen kuvaohjelmien tarjoamisesta taikka toimittamatta tiedon kuvaohjelmien määrästä tai luettelon kuvaohjelmien nimikkeistä siten kuin 4 §:ssä säädetään,
2) tarjoaa kuvaohjelman, jota ei ole luokiteltu ja merkitty siten kuin 5 §:ssä säädetään,	2) tarjoaa kuvaohjelman, jota ei ole luokiteltu ja merkitty siten kuin 5 §:ssä säädetään,
3) luokittelee kuvaohjelman ilman 12 §:ssä tarkoitettua oikeutta toimia kuvaohjelmaluokittelijana,	2a) jättää tekemättä luokittelemattoman kuvaohjelman esittämistä koskevan esitysilmoituksen siten kuin 11 §:ssä säädetään,
4) jättää tekemättä 17 §:ssä säädetyn ilmoituksen kuvaohjelmaluetteloon tai	3) luokittelee kuvaohjelman ilman 12 §:ssä tarkoitettua oikeutta toimia kuvaohjelmaluokittelijana,
5) jättää toimittamatta kuvaohjelman Kansallisen audiovisuaalisen instituutin käyttöön 21 §:ssä tarkoitetussa tilanteessa,	4) jättää tekemättä 17 §:ssä säädetyn ilmoituksen kuvaohjelmaluetteloon tai
on tuomittava, jollei teko ole rangaistava rikoslain (39/1889) 17 luvun 18 b §:n mukaan tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kuvaohjelmarikkomuksesta sakkoon.	5) jättää toimittamatta kuvaohjelman Kansallisen audiovisuaalisen instituutin käyttöön 21 §:ssä tarkoitetussa tilanteessa,
	on tuomittava, jollei teko ole rangaistava rikoslain (39/1889) 17 luvun 18 b §:n mukaan tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kuvaohjelmarikkomuksesta sakkoon.

3 Ikärajojen sitovuus tai suositusluontoisuus

3.1 Ikärajat sitovia (vaihtoehto 1)

Työryhmä on käsitellyt nykyisen kuvaohjelmalain säännösten taustalla olevaa periaatetta, jonka mukaan kuvaohjelmille luokitellaan ikärajat ja ne ovat sitovia. Yhtäältä on todettu, että nykyinen lähtökohta ikärajojen sitovuudesta on toimiva, eikä periaatetta ole syytä muuttaa, mutta erityistilanteet (mm. pelitilanteiden ikärajajoukset) tulisi ottaa nykyistä paremmin huomioon. Toisaalta erityisesti elokuvateatterit ovat pitäneet sitovia ikärajoja ja iän tarkistamista käytännössä pulmallisena esimerkiksi lapsen iän todistamisen osalta.

KAVI selvitti ikärajojen sitovuutta tai suositusluontoisuutta eurooppalaisille sääntelyviranomaisille suunnatulla kyselyllä vuoden 2022 alussa. Kyselyn tuloksena (23 maata vastasi) kävi ilmi, että ikärajat ovat joko suosituksia tai sitovia tai näiden erilaisia yhdistelmiä. Mitään yhtä mallia ei eurooppalaisessa mittakaavassa ole olemassa.

Työryhmässä on todettu, että koska kuvaohjelmien tarjoamisen tilanteet ovat erilaisia (esitys läsnä olevalle yleisölle, levittäminen, televisiolähetys, tilausohjelmalvelut), kuvaohjelmalain säännökset eivät ole nykyisin, eivätkä voi jatkossakaan olla, kaikilta osin samanlaisia ikärajojen sitovuuden osalta. Työryhmässä on niin ikään todettu, että sääntelyn tulisi olla mahdollisimman tasapuolista eri toimialojen kannalta. Sääntelyn tulisi olla myös selkeää, ja olisi oltava ”punainen lanka” sitovuuden tai suositusluontoisuuden suhteen.

Lasten kehityksen suojelemisen kannalta työryhmässä on tuotu esiin, että esimerkiksi laissa säädetty ikärajajoukko (nykyisin kolme vuotta) ohjaa lasten vanhempien toimintaa myös perhepiirissä, vaikka kuvaohjelmalain sääntely ei ulotu yksityisen perhepiirin tilanteisiin. Samoin on tuotu esiin, että yleisesti lainsäädäntö toimii myös tukena vanhempien kasvatustyölle, eikä tällaista tukea ole syytä kuvaohjelmien osalta heikentää. Ei ole kuitenkaan olemassa tutkimukseen perustuvaa tietoa siitä, mikä vaikutus lapsen kehityksen suojelemiseen on tiettyjen ikärajojen tai ikärajajoukkojen olemassaololla taikka ikärajojen noudattamista koskevilla velvollisuuksilla verrattuna siihen, että ikärajat olisivat toiset taikka noudattamista koskevat velvollisuudet olisivat erilaiset.

Mikäli sääntelyvaihtoehdoksi valitaan ikärajojen sitovuus, jatkovalmistelussa on syytä arvioida tarkemmin ikärajajoukkojen suuruutta ja joukkojen vaikutuksia. Niin ikään lapsen edun varmistamiseksi sääntelymenetelmien vaikutus lasten suojelemiseen tulee arvioida

huolellisesti lain valmistelun seuraavassa vaiheessa tehtävässä lapsivaikutusten arvioinnissa. Tätä ovat korostaneet mm. Pelastakaa Lapset ry:n ja lapsiasiavaltuutetun toimiston asiantuntija työryhmässä.

Elokuva-ala on lisäksi tuonut esiin, että jos ikärajat eivät ole suosituksia, tulisi ikäraja-luokittelujärjestelmään lisätä ikäraja 9, minkä lisäksi ikärajojoustop tulisi olla nyt esitettyä 3 vuotta suurempi.

3.1.1 Vaihtoehto 1: Sitovat ikärajat

Sisältö: nykytilan säilyttäminen + tarkennetut/ uudet joustot

6 b § Kuvaohjelman ikärajan noudattaminen muun tarjoamisen yhteydessä

Laissa säädettäisiin sitovasta ikärajasta 7, 12 tai 16 sekä ikärajan jouston tilanteista. Muu tarjoaminen tarkoittaisi esimerkiksi kuvaohjelmien levittämistä, esittämistä läsnä ollelle yleisölle elokuvateattereissa ja pelitapahtumissa sekä ohjattua pelitoimintaa. Ikärajojoustop koskisivat tiettyjä esitystilanteita sekä ohjattua pelitoimintaa.

Perustelut: Ehdotus selkeyttäisi ikärajojoustopa eri tarjoamisen tilanteissa. Ehdotettu 6 b §:n 2 momentin 2 kohta mahdollistaisi esimerkiksi koululuokan elokuvissa käynnin nykyistä laajemmin, kun opettaja voisi viedä koululaisryhmän, jossa on 11- ja 12-vuotiaita lapsia, katsomaan yli 12-vuotiaille sallittua elokuvaa.

Työryhmässä keskusteltuihin mahdollisiin ikärajojoustopa tilanteisiin kuuluu myös ns. vauvakinonäytös. Vauvakinolla tarkoitetaan yleensä erityistä elokuvateatterissa järjestettävää näytöstä, jossa vauvaikäinen lapsi on vanhempansa, huoltajansa tai täysi-ikäisen hoitajansa mukana näytöksessä. Normaalisti tällaisessa tilanteessa olisi mahdollista esittää vain kaikille sallittuja elokuvia. Käsitkset vauvakinonesitysten soveltuvuudesta sylvavuaa vanhemmille lapsille jakoivat mielipiteitä.

Keskusteluissa oli esillä myös mahdollinen joustosäännöksen muotoilu: "Kuvaohjelman, jonka ikäraja on 7 vuotta, voi esittää julkisesti elokuvateatterissa erityisessä näytöksessä, jos alle puolivuotias lapsi on läsnä esitystilanteessa oman huoltajansa kanssa ja erityistilanne on riittävällä tavalla otettu huomioon elokuvaesityksen olosuhteissa ja järjestelyissä."

Keskusteluissa elokuvateattereiden edustaja kannatti vauvakinojen osalta sääntelyn selkeyttämistä. Lastensuojelun näkökulmasta korostettiin mm. sitä, että myös vauvaikäinen lapsi on altis aistiärsykyille ja tutkimustiedon mukaan myös passiivinen aikuisohjelmien katsominen saattaa haitata lapsen nukahtamista ja huonontaa unen laatua. Työryhmän

lapsen psyykkisen kehityksen asiantuntijan mukaan vauvan keskushermosto peilaa suoraan vanhemman keskushermostoa. Mikäli vanhempi on esimerkiksi jännittynyt elokuvan tapahtumista, kokee vauva saman tunnetilan ymmärtämättä kuitenkaan sitä, että uhka ei ole todellinen. Vauvakinossa tulisi siksi esittää vain S- tai K7-luokiteltuja elokuvia.

Joustosäännösten tarkempi sisältö, mukaan lukien vauvakino-kysymys, jäävät jatkovalmistelussa ratkaistavaksi, mikäli ikärajojen sitovuus valitaan sääntelyn lähtökohdaksi.

6 §:n 3 mom. 1. virke:

Kuvaohjelman tarjoajan on huolehdittava siitä, ettei kuvaohjelma, jonka ikäraja on 7, 12 tai 16 vuotta, ole tätä ikärajaa nuoremman lapsen katseltavana.

6 §:n 4 mom.:

Ohjelman voi julkisesti esittää enintään kolme vuotta ohjelmalle luokiteltua ikärajaa, 7, 12 tai 16 nuoremmalle silloin, kun lapsi on 18 vuotta täyttäneen seurassa.

6 b §

Kuvaohjelman ikärajan noudattaminen muun tarjoamisen yhteydessä

Kuvaohjelman tarjoajan on huolehdittava siitä, ettei kuvaohjelma, jonka ikäraja on 7, 12 tai 16, ole tätä ikärajaa nuoremman lapsen katseltavana tai muulla tavoin käytettävänä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, kuvaohjelman saa tarjota:

- 1) esitystilanteessa läsnä olevaan yleisöön kuuluvalla enintään kolme vuotta ohjelmalle luokiteltua ikärajaa 7, 12 tai 16 nuoremmalle lapselle silloin, kun lapsi on täysi-ikäisen seurassa;
 - 2) esitystilanteessa koululuokalle tai lapsiryhmälle, jos tilanteessa on läsnä enintään yksi vuotta ohjelmalle luokiteltua ikärajaa 7, 12 tai 16 nuorempia lapsia opettajan tai täysi-ikäisen henkilön seurassa;
 - 3) ohjatussa pelitoiminnassa enintään kolme vuotta digitaaliselle pelille luokiteltua ikärajaa 7, 12 tai 16 nuoremmalle lapselle, jos lapsen vanhempi tai huoltaja on mukana tässä toiminnassa taikka lapsen vanhempi tai huoltaja on antanut kirjallisen suostumuksensa poikkeamiseen ikärajasta;
 - 4) pelitapahtumassa enintään kolme vuotta digitaaliselle pelille luokiteltua ikärajaa 7, 12 tai 16 nuoremmalle lapselle silloin, kun lapsi on täysi-ikäisen seurassa.
-

3.2 Ikärajat suosituksia (vaihtoehto 2)

Työryhmä on käsitellyt vaihtoehtoa, että kuvaohjelmalain nykyinen periaate ikärajojen sitovuudesta muutettaisiin periaatteeksi, että ikärajat ovat suosituksia (suositusikäraja). Taustalla olisi periaate, että lailla ei säädettäisi sellaisia rajoituksia, jotka eivät ole tarpeellisia tai välttämättömiä. Ikärajojen suositusluontoisuus liittyy myös kansallisen sääntelyn ja suomalaisten toimijoiden hallinnollisen taakan keventämiseen tilanteessa, jossa suuri osa lasten katselemista ja käyttämisestä kuvaohjelmista on käytännössä Suomen lainkäyttövallan ulkopuolella. Osa lasten kuvaohjelmien katselusta tapahtuu kotona ja perhepiirissä mutta myös yksin ja kenenkään valvomatta. Työryhmässä on tuotu esiin, että esimerkiksi televisio- ja pelialalla on hyviä kokemuksia suosituksista, itsesääntelystä ja käytännesäännöistä.

Suositusikärajoihin liittyy näkökulma, että lapsille turvallinen mediaympäristö ei voi syntyä vain kuvaohjelmalain sääntelyn kautta, vaan tarvitaan myös muita toimenpiteitä, jotka liittyvät esimerkiksi lasten huoltajien tukemiseen ja mediakasvatukseen. Näiden tukitoimien hyvä hoitaminen edellyttäisi KAVIn resurssien kasvattamista nykyisestä, kuten eduskunta on useasti todennut. Myös muiden toimijoiden, kuten huoltajien, kuvaohjelmien tarjoajien sekä kolmannen sektorin toimijoiden aktiivista panosta tarvitaan. Ikärajojen muuttaminen suositusluontoisiksi (suositusikäraja) vaikuttaisi käytännössä erityisesti niihin tilanteisiin, joissa ikärajoja tarkistetaan, esimerkiksi elokuvateattereihin.

Työryhmä on todennut, että suositusikärajojen toimivuudesta ja vaikutuksista esimerkiksi elokuvateattereiden osalta ei ole tietoa. Työryhmän näkemyksen mukaan ikärajojen suositusluontoisuus korostaisi vielä nykyistä enemmän huoltajien vastuuta lapsen kehityksen suojelemisessa ja tiedottamisesta siitä, että suositusikärajojen tarkoitus on antaa tietoa kuvaohjelman mahdollisesta haitallisuudesta lapsen kehitykselle. Samoin siirtyminen suositusikärajoihin korostaisi toimialan vastuullisuutta.

Työryhmä piti tärkeänä, että lasten kehityksen suojeleminen kannalta ikäraja 18 olisi sitova eikä kuvaohjelmien luokittelujärjestelmää tulisi romuttaa. Yhdenmukainen luokittelu takaisi sen, että sitä kautta välittyisi huoltajille tieto kuvaohjelman mahdollisesta haitallisuudesta.

3.2.1 Vaihtoehto 2: Suosituskärajat; käytännesäännöt

6 b § Käytännesäännöt

Laissa säädettäisiin käytännesäännöistä ja kuvaohjelmien tarjoajien suunnitelmasta toimialan yhteisten käytännesääntöjen pohjalta toteutettavista käytännön toimenpiteistä ja sitoutumisesta toimialan yhteisiin käytännesääntöihin. Ehdotuksena on, että kuvaohjelmia tarjoavien toimialojen tulee laatia [yhteiset] käytännesäännöt lasten suojelemiseksi heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta, ja kuvaohjelmien tarjoajien tulee osoittaa sitoutumisensa näihin sääntöihin omista suunnitelmistaan.

Perustelut: Toimialalla tarkoitetaan esimerkiksi televisioalaa, elokuva-alaa ja pelialaa. Jatkossa olisi selvennettävä yksityiskohtaisemmin, mitä toimiala tässä yhteydessä tarkoittaa. Samoin olisi selvennettävä esimerkiksi pelialaan sisältyvän ohjatun pelitoiminnan osalta, onko mahdollista laatia yhden pelitoimialan yhteiset käytännesäännöt, vai jakautuuko pelitoimiala useampiin toimialoihin, jotka laativat omat käytännesääntönsä (esim. ohjattu pelitoiminta kunnissa). Toimialoissa tulee ottaa huomioon esimerkiksi kuvaohjelmatalenteiden levittäminen myymälöissä, sähköisessä kaupankäynnissä ja kirjastoissa.

Käytännesääntöjen valmistelu ja niiden mukaan toimiminen aiheuttaa työtä sekä toimialalle että yksittäisille toimijoille. Käytännesääntöjen tehokas toimeenpano edellyttäisi laajaa tiedottamista (KAVI, toimijat). Erytisen tärkeää on, että toimijat sitoutuvat noudattamaan toimialan käytännesääntöjä toiminnassaan.

Tavoitteena on, että KAVI yleisesti neuvoisi ja ohjaisi kuvaohjelmien tarjoajilta vaadittavien suunnitelmien laatimista esimerkiksi mallipohjien avulla.

Tavoitteena tulee KAVIn tehtävien ja resurssien kannalta olla, että eri toimialojen [yhteisten] käytännesääntöjen lukumäärä ei kasva kovin suureksi. KAVille tulisi turvata riittävät resurssit.

Käytännesääntöjen vähimmäisvaatimuksiin tulisi kuulu esim. eri käytännön tilanteet huomioon ottava soveltamisala, varmistuminen kuvaohjelman soveltuvuudesta tietyn ikäiselle, lastensuojelun näkökulman huomioon ottaminen, toiminnan eri tilanteiden hoito, joustot.

Velvollisuuksien tehosteena säädettäisiin uhkasakosta.

Käytännesääntöjä on tarkasteltu tarkemmin jaksossa 4.1.

8 §**Käytännesäännöt**

Kuvaohjelmien ja videonjakoalustan tarjoajat voivat laatia käytännesääntöjä lasten suojelemiseksi haitalliselta sisällöltä ja mediakasvatuksen edistämiseksi. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi tarkastaa, että käytännesäännöt ovat tämän lain mukaisia.

6 b §**Suositusikärajojen huomioon ottamista koskevat käytännesäännöt**

Kuvaohjelmien tarjoajien tulee huolehtia lasten suojelemisesta heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta ja laatia toimialan käytännesäännöt suositusikärajojen huomioon ottamisesta kuvaohjelmien tarjoamisessa.

Toimialan käytännesäännöissä, jotka valmistellaan yhteistyössä Kansallisen audiovisuaalisen instituutin kanssa, on esitettävä sääntöjen tavoitteet, seuranta- ja arviointisuunnitelma sekä sovittava seuraamuksista. Sääntöjen tulee sisältää riittävät toimenpiteet suositusikärajojen huomioon ottamisesta kuvaohjelmien tarjoamisessa.

Käytännesääntöjen tulee sisältää ainakin käytännesääntöjen tavoitteet sekä suositusikärajojen noudattamisen ja joustojen soveltamisen käytännöt.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti tarkastaa, että toimialan käytännesäännöt sisältävät riittävät toimenpiteet lasten suojelemiseksi heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti julkaisee toimialan [yhteiset] käytännesäännöt verkkosivuillaan.

Kuvaohjelman tarjoajan tulee selvittää toimialansa [yhteiset] käytännesäännöt ja laatia suunnitelma toimialan yhteisten käytännesääntöjen pohjalta toteutettavista käytännön toimenpiteistä ja sitoutumisesta toimialan yhteisiin käytännesääntöihin. Jos toimiala ei ole laatinut [yhteisiä] käytännesääntöjä, kuvaohjelman tarjoajan tulee laatia oma suunnitelma suositusikärajojen huomioon ottamisesta.

4 Muut työryhmässä tarkastellut asiat

4.1 Käytännesäännöt sääntelyvaihtoehtona

Työryhmä on todennut, että AVMS-direktiivi kannustaa yhteis- ja itsesääntelyyn ja käytännesääntöjen käyttöön audiovisuaalisten mediapalvelujen sääntelyssä:

- Direktiivin 4 a artiklan 1 kohdan mukaan ”jäsenvaltioiden on kannustettava oikeusjärjestelmiensä sallimissa rajoissa käyttämään yhteissääntelyä ja edistämään itsesääntelyä kansallisella tasolla hyväksyttävien käytännesääntöjen avulla niillä aloilla, joita tämän direktiivin mukainen yhteensovittaminen koskee”. Mainitussa artiklassa säädetään myös käytännesääntöjä koskevista vaatimuksista, mm. siitä, että käytännesääntöjen on oltava jäsenvaltion keskeisten sidosryhmien laajasti hyväksymiä.
- Direktiivin 6 a artiklan 4 kohdan mukaan ”komissio kannustaa mediapalvelun tarjoajia vaihtamaan parhaita käytäntöjä yhteissääntelyyn liittyvistä käytännesäännöistä”.
- Käytännesääntöihin kannustetaan mm. videonjakoalustapalvelujen sääntelyn osalta (28 b artikla).

Työryhmän mielestä käytännesääntöjen laatiminen sitouttaisi toimialoja kehittämään ja toteuttamaan alalleen parhaiten sopivia lasten kehityksen suojelemista edistäviä toimenpiteitä kuvaohjelmien tarjoamisessa. Käytännesäännöt mahdollistaisivat myös joustavuuden ja lain tasoista sääntelyä nopeamman reagoinnin toimialalla tapahtuviin muutoksiin.

Ikärajojen suositusluontoisuuteen liittyvä käytännesääntövaihtoehto (jakso 3.2) tarkoittaisi sitä, että kuvaohjelmalaissa ei säädettäisi tarjoajien velvollisuuksista noudattaa ikärajoja (lukuun ottamatta ikärajaa 18) tai ikärajojoustoista, vaan toimiala itse laatisi käytännesäännöt kuvaohjelmien ikäluokitusten huomioon ottamisesta eri tarjoamisen tilanteissa. Työryhmä toteaa, että kuvaohjelmien sääntelyä koskevat oikeudelliset reunaehdot tällaisen käytännesääntömallin toteuttamiseksi tulee vielä tarkemmin arvioida (mm. lapsivaikutukset, sekä miltä osin olisi kyse sananvapauden rajoittamisesta ja olisiko rajoittaminen riittävän tarkkarajaista ja täsmällistä).

Koska työryhmän keskustelussa esillä olleessa käytännesääntövaihtoehdossa laissa ei säädettäisi ikäluokitusten sitovuudesta, eikä ikäluokituksilla siten olisi sitovaa vaikutusta tarjoajien tai lasten velvollisuuksiin tai oikeuksiin (lukuun ottamatta ikärajaa 18), tulisi tämän vaihtoehdon vaikutukset mm. luokittelupäätöksiä koskevaan

muutoksenhakumenettelyyn myös selvittää ja arvioida tarkemmin. Nykyisin kuvaohjelma-
luokittelijoiden tekemistä luokittelupäätöksistä voidaan vaatia oikaisua KAV:llta hallinto-
laissa säädetyn oikaisuvaatimusmenettelyn mukaisesti (kuvaohjelmanlain 30 §). Tässä
yhteydessä voi olla tarpeen arvioida myös koko kuvaohjelmaluokittelujärjestelmän luon-
netta liittyen mm. viranomaistehtäviin ja toimialan omavalvontaan (ks. PeVL 52/2010 vp).

Taloudellisten vaikutusten sekä viranomaisiin ja toimialaan kohdistuvien vaikutusten
kannalta voidaan sanoa, että toimialan yhteisten käytännesääntöjen valmisteleminen ja
toimeenpano ei onnistu ilman työpanosta. Varsinkin alkuvaiheessa työpanoksen tarve voi
olla nykyistä suurempi, koska käytännesääntöjä ei ole aikaisemmin laadittu kaikilla toimi-
aloilla. Toisaalta esimerkiksi KAV:n resurssien kannalta kyse olisi mm. neuvontaan sekä
ennakolliseen ja jälkikäteiseen valvontaan liittyvistä tehtävistä. Vaikutuksia arvioidaan tar-
kemmin lainvalmistelussa.

4.2 Digitaalisiin peleihin liittyvät toimintaympäristön muutokset

Digitaalisen pelaamisen kulttuurin muutokset

Digitaalisen pelaamisen kulttuuri on laajentunut, muuttunut ja monimuotoistunut merkit-
tävasti viimeisen n. 10–15 vuoden aikana. Suoraan pelialalla työskentelevien henkilöiden
määrä yli kuusinkertaistui vuosina 2004–2021, ja peliteollisuuden liikevaihto kasvoi
samalla aikavälillä 40 miljoonasta eurosta 3,2 miljardiin euroon. Pelaaminen on Suomessa
merkittävä osa eri ikäisten ja etenkin lasten ja nuorten vapaa-aikaa: vuoden 2020 Pelaaja-
barometrin mukaan 10–19-vuotiaista päivittäin pelasi noin 45 % ja 20–29-vuotiaista lähes
40 %. Myös tätäkin nuoremmat lapset pelaavat digitaalisia pelejä usein ja säännöllisesti.
Pelaaminen on arkinen osa lasten ja nuorten vapaa-aikaa ja esimerkiksi sosiaalista elämää.

Konsoli- ja PC-pelaamista suurempi osa pelaamisesta tapahtuu mobiililaitteilla, eli äly-
puhelimilla ja tableteilla. Tämän perusteella pelaamisen voi katsoa olevan aiempaa yksi-
tyisempää. Samalla pelaamisen ympärille on rakentunut monipuolinen ekosysteemi:
pelaaminen ei ole ainoastaan pelaamista, vaan myös pelistriimien ja -videoiden katselua,
pelitapahtumiin osallistumista ja peleihin liittyvän sosiaalisen median sisältöjen kulutusta.
Melko tuoreena ilmiönä 2010–2020-luvuilla on nähty e-urheilun, digitaalisten pelien kilpa-
pelaamisen, nopea kasvu sekä globaalisti että Suomessa.

Ilmiön monipuolistumisen ja laajan ekosysteemin myötä pelaamisen ja pelien tark-
kojen rajojen määrittely on vaikeaa. Jo itse pelejä on kymmeniä tuhansia yksinkertai-
sista pikkupeleistä suurten budjettien speaktaakkeleihin. Samalla erilaiset rajatapaukset,

kuten pelimäiset tai pelielementtejä hyödyntävät sovellukset, simulaattorit ja rahapeliin ja muun pelaamisen sulautuminen yhteen monimutkaistavat kokonaisuutta etenkin sääntelyn näkökulmasta. Nopeasti kehittyvä ja uusia muotoja saava kulttuuri johtaa siihen, että sääntely seuraa jatkuvasti askeleen tai pari jäljessä, ja tilanne on haastava myös kasvattajille.

Tärkeänä media- ja kulttuurimuotona pelaaminen on yhä suurempi osa sekä kotiarkea että esimerkiksi nuorisotyön ja nuorten harrastustoiminnan kenttää. Pelitoimintaa toteuttavat niin julkiset, kaupalliset kuin opetustoimijat, erilaisista lähtökohdista. Sirpaleisen kentän ja erilaisten intressien vuoksi käytännöt esimerkiksi ikärajojen ja vastuullisuuden suhteen ovat kirjavia ja vaihtelevat toimijoittain paljonkin. Ikärajojoukon erilaiset tulkinnat ovat tästä hyvä esimerkki.

Työryhmä on todennut, että digitaaliset pelit ovat yhä keskeisempi osa lasten media-ympäristöä, ja siksi lasten kehityksen suojelemisen kannalta on perusteltua, että digitaaliset pelit ovat edelleen kuvaohjelmien sääntelyn piirissä. Työryhmä pitää PEGI:n itsesääntelyjärjestelmää toimivana, ja työryhmän näkemyksen mukaan sen hyödyntämisestä ei ole syytä luopua.

Työryhmä on tunnistanut, että digitaalisten pelien tarjoamiseen vaikuttaa kuvaohjelmien sääntelyn lisäksi esimerkiksi tietosuojaja- ja kuluttajansuojalainsäädäntö.

Digitaalisten pelien sääntelyyn liittyviä ongelmatilanteita

Kuvaohjelmalaissa käsite kuvaohjelma sisältää nykyisin myös digitaaliset pelit. Digitaalisia pelejä ei kuitenkaan vain katsella kuten kuvaohjelmia, vaan pelejä esimerkiksi tarjotaan pelattaviksi. Tämän vuoksi kuvaohjelman käsitteen käyttö eri pelaamisen tilanteiden sääntelyssä aiheuttaa käytännössä epäselvyyksiä.

Voimassa olevassa kuvaohjelmalaissa on selvästi otettu huomioon lähinnä seuraavat digitaalisiin peleihin liittyvät tilanteet: digitaalisten pelien levittäminen (tallenteina) sekä ns. minipelejä sisältävät verkkosivustot erityiskysymyksenä (10 §). Pelien tarjoamisen tilanteet ovat kuitenkin monimuotoistuneet merkittävästi. Käytännössä voidaan erotella esimerkiksi seuraavia, nykyiseen kuvaohjelmalakiin nähden uudenlaisia tilanteita:

- **pelitapahtumat**¹ (ml. messut ja markkinointitapahtumat), joissa digitaalisia pelejä mm. levitetään, tarjotaan pelattaviksi ja pelaamista esitetään läsnä olevalle yleisölle esim. striimauksina tai pelivideoina;
- **pelikahvilat ja vastaavat tilat**, joissa tarjotaan pelejä pelattaviksi ilman ohjausta (esim. tarjotaan peliväline tai -alusta taikka pelin lisenssi);
- **ohjattu pelaaminen**, esim. digitaalisten pelien pelaaminen ohjatusti ryhmässä;
- **e-urheiluvalmennus**, esim. edellistä tavoitteellisempi ohjattu pelaaminen;
- **e-urheilutapahtumat**, joissa erityispiirteenä mm. on, että yleisötapahtumassa pelejä pelataan kilpailutarkoituksessa.

Edellä kuvattuja digitaalisiin peleihin liittyviä tilanteita voi olla esimerkiksi kuntien järjestämissä nuorisotoiminnassa tai kirjastoissa, yksityisten elinkeinoharjoittajien tai yhdistysten järjestämissä tilaisuuksissa taikka kouluissa ja oppilaitoksissa.

Epäselvyyksiä on kuvaohjelman soveltamisessa näissä eri tilanteissa liittynyt esimerkiksi 1) iän tarkistamiseen ja ikärajoitusten käyttöön, 2) yleisölle tarjoamisen ja yksityisen pelaamisen rajanvetoon, 3) lasten ja nuorten itse tekeminen pelien luokitteluun, 4) esityslupien käyttöön sekä 5) pelaamista tai e-urheilua sisältävien kuvaohjelmien luokitteluun.

Työryhmä on todennut, että digitaalisten pelien ja pelaamisen lisääntyminen ja monimuotoistuminen aiheuttavat selviä muutostarpeita kuvaohjelman soveltamisalaan, käsitteisiin, luokittelusta vapauttamista koskeviin säännöksiin sekä ikärajojen noudattamista koskeviin säännöksiin pelien osalta. Työryhmän näkemyksen mukaan käsitteitä tulee tarkistaa, ja esimerkiksi erilaiset digitaalisten pelien tarjoamisen tilanteet (mm. erityyppiset tapahtumat, pelitilat ja ohjatun pelaamisen muodot) tulee ottaa sääntelyssä nykyistä kattavammin ja selkeämmin huomioon.

Tarkoituksena on, että kaikki edellä kuvatut digitaaliseen pelaamiseen liittyvät tilanteet ovat lain soveltamisalan piirissä. Selkeyttämisen vuoksi työryhmä ehdottaa laissa käytettäväksi uutta ohjatun pelitoiminnan määritelmää (ks. jakso 2.3. Pykäläkohtaiset ehdotukset, 3 § Määritelmät). Ohjattu pelitoiminta voi kattaa esimerkiksi edellä kuvattuja

1 Pelitapahtuma voi koostua useista eri kuvaohjelman/digitaalisen pelin tarjoamistilanteista. Esimerkiksi: tapahtumapaikan aulassa esitetään pelien mainoksia koko yleisön nähtävillä; tapahtuma-alueella tarjotaan pelejä osallistujien pelattavaksi esim. markkinointitarkoituksessa; tapahtumassa esitetään e-urheilua, eli (mahdollisesti pelin ikärajaa nuorempien) ammattilaisuralle tähtäävien nuorten paikan päällä tapahtuvaa pelaamista; tai suoraa näkymää pelaajan tietokoneen näytöltä heijastetaan valkokankaille/areenan screeneille yleisön nähtäväksi. Näkymä voidaan heijastaa suorana, tai muutaman sekunnin viiveellä esim. selostettuna, välillä on pelaajahaastatteluita, mainoskatkoja ym. (vrt. suorat jääkiekko-ottelulähetykset).

nuorisotoiminnan, kirjastojen ja e-urheilun piirissä nykyisin tapahtuvia toimintoja. Esimerkiksi esittäminen läsnä olevalle yleisölle kattaa osaltaan pelitapahtumiin ja e-urheilutapahtumiin liittyviä tilanteita.

Ikärajojen noudattamisvelvollisuus koskee kaikkea pelitoimintaa mutta ilmoitusvelvollisuus ja valvontamaksut eivät kuitenkaan koske kaikkia pelitilanteita ja -toimijoita. Selailusten toimijoiden, jotka esittävät ja/tai mahdollistavat digitaalisten pelien pelaamisen säännöllisesti ja taloudellisena toimintana, tulee tehdä ilmoitus ja maksaa valvontamaksu. Tällaisia toimijoita ovat mm. pelikahviloiden ylläpitäjät ja esimerkiksi maksullisten pelileirien yksityiset järjestäjät. Sen sijaan esimerkiksi kuntien nuoriso- ja kirjastotoimien, joiden tiloissa pelejä pelataan ohjattuna tai ei-ohjattuna pelitoimintana, tai oppilaitosten, joiden opetusohjelmaan digitaalinen pelaaminen kuuluu, ei tarvitse tehdä ilmoitusta tai maksaa valvontamaksua.

Kuvaus PEGI:n toiminnasta

Pan European Game Information (PEGI) on yleiseurooppalainen, pelien ostopäätösten tueksi luotu ikäluokitusjärjestelmä videopeleille. PEGI on tällä hetkellä käytössä 35 Euroopan maassa. PEGI on vapaaehtoinen yhteissääntelyjärjestelmä, eli esimerkiksi ikärajojen velvoittavuus jää viime kädessä kansallisen lainsäätäjän päätettäväksi. Eräät EU:n jäsenvaltiot ovat perustaneet videopelien luokitteluun liittyvän lainsäädäntönsä PEGI-järjestelmälle. PEGI:n toimintaa hallinnoi merkittävilta osin Alankomaiden ikärajaluokittelu- ja asiantuntijaviranomainen NICAM (The Netherlands Institute for the Classification of Audiovisual Media), joka muun muassa luokittelee ikärajojen 3 ja 7 pelit sen taustatiedon perusteella, jonka pelin kehittäjä on sen sisällöstä ilmoittanut. Vastaavasti Ison-Britannian ikärajaluokittelu- ja asiantuntijaviranomainen The Video Standards Council luokittelee ikärajan 12, 16 tai 18 pelit.

Euroopan komissio on vuonna 2008 tiedonannossaan todennut PEGI:n olevan hyvä esimerkki sääntelyn parantamista koskevan toimintaohjelman mukaisesta itsesääntelystä. Järjestelmään ovat sitoutuneet useimmat suuret konsolivalmistajat, kuten Sony, Microsoft ja Nintendo, mobiilialustoista Google sekä interaktiivisten pelien kustantajat ja kehittäjät kaikkialla Euroopassa. PEGI edustaa Eurooppaa globaalissa International Age Rating Coalition (IARC) -yhteenliittymässä, joka tarjoaa globaalisti toimiville jakelualustoille teknologisen ratkaisun tarjota pelien ikärajamerkinnyt USA:n, EU:n, Etelä-Korean, Brasilian ja Australian markkinoille.

PEGI-järjestelmä perustuu käytännesääntöihin, joihin jokainen PEGI-järjestelmää käyttävä julkaisija sopimuksen mukaan on sitoutunut. Käytännesääntöillä on sovittu mm. ikämerkinnöistä, myynninedistämisestä ja markkinoinnista.

Kuten suomalainenkin ikärajaluokittelujärjestelmä, PEGI-luokittelu arvioi sisällön soveltuvuutta tietyn ikäisille lapsille. PEGI-ikärajakaan ei siis kerro pelin vaikeustasosta, vaan sisällön soveltuvuudesta. Esimerkiksi PEGI 3 -peleissä ei siten ole sopimatonta sisältöä, mutta ne voivat silti olla liian vaikeita nuorimmille lapsille. Toisaalta jotkut PEGI 18 -pelit ovat erittäin helppoja pelata, mutta niissä on sisältöä, joka ei sovi alle 18-vuotiaille. PEGI käyttää yhtenäisiä kriteereitä videopelien ikäluokituksen määrittämiseksi, mutta ikärajan määrittäminen eli fyysisten tuotteiden ennakkoluokitustapa ja digitaalisten tuotteiden julkaisun jälkeisen varmenteen käyttäminen eroavat toisistaan. PEGI-pelien ikärajoista on mahdollista esittää valitus PEGI:lle.

PEGI:n toimintaa ohjaavat useat eri lautakunnat ja komiteat. PEGI-neuvostossa on ollut KAVIn edustaja. Neuvoston jäsenet koostuvat ensisijaisesti PEGI-maiden viranomaisten edustajista, jotka toimivat virkamiehinä, tiedotusvälineiden asiantuntijoina, psykologeina ja oikeudellisina neuvonantajina alaikäisten suojelua koskevissa asioissa. Myös PEGI:n valituslautakunnan jäsenenä on ollut KAVIn virkahenkilö. Valituslautakunta koostuu Euroopan eri maiden alaikäisten suojelun riippumattomista asiantuntijoista. Jos kuluttajalta tai julkaisijalta tulee valitus pelin luokituksesta, eikä PEGI saavuta osapuolia tyydyttävää ratkaisua kiistassa neuvottelemalla, voi valituksen tehnyt taho pyytää valituslautakuntaa sovitteluun riitaa. Tämän jälkeen kolme hallituksen jäsentä kokoontuu, käy läpi valituksen ja ratkaisee asian. PEGI-järjestelmää käyttävät julkaisijat ovat sitoutuneet noudattamaan valituslautakunnan päätöksiä.

4.3 Nykyisen kuvaohjelman vaikutukset Kansallisen audiovisuaalisen instituutin talouteen ja toimintaan

Kuvaohjelman mukaiset Kansallisen audiovisuaalisen instituutin (KAVI) keräämät valvontamaksutulot olivat vuonna 2021 noin 122 300 euroa. 181 tarjoajaa tarjosi kuvaohjelmia 946 eri paikassa. KAVI keräsi kuvaohjelmien luokittelu- ja ilmoitusmaksuja vuonna 2021 lähes 90 000 euroa ja ilmoituksia tehtiin n. 11 400 kpl. Näistä tv-yhtiöiden osuus oli 85 %.

Muita maksuja (kuvaohjelmaluokittelijan koulutus ja kertauskoulutus, esityslupa- sekä oikaisuvaatimus- päätökset, luokittelupalvelu) kerättiin noin 18 000 euroa vuonna 2021.

Kaiken kaikkiaan KAVI laskutti kuvaohjelman lakisääteisistä toiminnoistaan kuvaohjelmien tarjoajilta n. 230 000 euroa, joka muodosti KAVIn kaikista tuloista oli noin 35 % vuonna 2021. Em. toimintojen kustannukset olivat n. 260 000 euroa. KAVIn keräämillä maksuilla on vaikutusta siihen, miten KAVI pystyy toteuttamaan valvontatoimintaansa.

Raportissa ehdotetut muutokset eivät sisällä euromääräisiä esityksiä em. maksujen osalta, vaan mahdolliset maksujen muutostarpeet arvioidaan hallituksen esityksen valmistelussa. Työryhmä esittää harkittavaksi, voitaisiinko kuvaohjelmia läsnä olevalle yleisölle tarjoavan esityspaikan (elokuvateatteri) valvontamaksu muuttaa salikohtaiseksi niin, että valvontamaksujen kokonaismäärä ja KAVIn saama tulo pysyisivät nykyisellä tasolla. Elokuvateattereiden osalta valvontamaksu muuttuisi puolestaan nykyistä tasapainoisemmaksi, kun teatterisalien määrä otetaan huomioon.

Koska työryhmässä perusratkaisu, ts. ikärajojen sitovuus tai suositusluontoisuus, sekä eräät muut kysymykset (esim. kausikohtainen luokittelu, käytännesäännöt) jäivät avoimiksi, kuvaohjelmalakiin aikanaan ehdotettavien muutosten vaikutuksia Kansalliselle audio-visuaaliselle instituutille ei ole voitu tässä vaiheessa riittävällä tarkkuudella arvioida eikä niitä sen vuoksi käsitellä tarkemmin. Myös mahdollisten indeksitarkistusten tarve ja niiden vaikutukset on jätetty arvioitaviksi hallituksen esityksen valmistelussa.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan muistion taloudellisten vaikutusten kuvausta voidaan pitää monin tavoin riittämättömänä etenkin siitä syystä, että työryhmän muistio sisältää lukuisia ehdotuksia, jotka jäävät jatkovalmistelussa ratkaistaviksi. Kannanotto ehdotuksiin taloudellisten ja muiden vaikutusten arviointien puuttuessa on työryhmätyöskentelyn tässä vaiheessa mahdotonta. Valtiovarainministeriö katsoo, että ehdotusten jatkovalmistelussa on työryhmän toimeksiannon mukaisesti tarkoituksenmukaista tarkastella mm. kuvaohjelmalaissa säädettyjen valvontamaksujen kokonaisuutta ja niiden määräytymisperusteita sekä KAVIn taloudellista tilannetta kokonaisuutena (ml. maksuperustelain mukaisten maksujen kustannusvastaavuus). Jatkovalmistelussa on edelleen tarkoituksenmukaista huomioida opetus- ja kulttuuriministeriössä käynnissä olevan konserniselvityshankkeen mahdolliset vaikutukset KAVIn toimintaan.

4.4 Nykyisen kuvaohjelman taloudelliset vaikutukset kuvaohjelman soveltamisalan piirissä oleviin toimijoihin

Työryhmä toteutti pienimuotoisen kyselyn sääntelyn taloudellisista vaikutuksista alan toimijoille alkuvuodesta 2022. Kyselyyn vastasi yhteensä 14 toimijaa, joista kolme oli tv-yhtiötä, seitsemän elokuvateatteriyrittäjiä ja neljä kuvaohjelmien levittäjiä. Kyselyyn ei saatu mukaan pelialan toimijoita. Tavoitteena oli kartoittaa, millaisia kuvaohjelmakiin liittyviä kustannuksia toimijoille aiheutuu vuositasolla.

Valvontamaksuista kertyi toimijoille kustannuksia pienimmillään 200 euroa (yksi elokuvateatteri) ja suurimmillaan 4 200 euroa (tv-yhtiön ohjelmistot). Luokittelu- ja ilmoitusmaksuista kertyi kustannuksia pienimmillään 200 euroa (elokuvateatteriyrittäjä) ja suurimmillaan 43 000 euroa (tv-yhtiö).

Yrityksessä toimivien luokittelijoiden työpanoksen kustannukset vaihtelivat 0 eurosta 31 000 euroon ja luokittelijoiden koulutuksesta aiheutuneet kustannukset 0 eurosta 11 020 euroon (tv-yhtiö). Yrityksen kokonaiskustannukset vuositasolla vaihtelivat 200 eurosta 140 000 euroon. Pienimpiä kokonaiskustannuksia oli elokuvateatteriyrittäjillä (200–630 euroa). Levittäjien kokonaiskustannukset vaihtelivat 4 700 eurosta 16 000 euroon, ja vastauksissa mainittiin, että kustannukset riippuvat julkaistavien elokuvien määrästä. Tv-yhtiöiden kustannukset vaihtelivat noin 87 000 eurosta noin 140 000 euroon.

Nykyisen valvontamaksun katsottiin syrjivän maaseudun pieniä elokuvateattereita, koska pieni yksisalinen maaseutuelokuvateatteri muutaman tuhannen euron vuosittaisella liikevaihdolla joutuu maksamaan yhtä suuren valvontamaksun kuin ison kaupungin 10 salinen elokuvateatteri, jossa liikevaihto on useita miljoonia.

Nykyisen kuvaohjelman sääntely aiheuttaa suurimmat kulut tv-yhtiöille. Tämä johtuu lähinnä siitä, että TV-yhtiöt luokittelevat ja ilmoittavat suurimman määrän kuvaohjelmia vuosittain. Käytännössä tämä johtuu siitä, että jokainen tv-sarjan yksittäinen jakso pitää luokitella ja ilmoittaa erikseen.

Pelitoimijoiden osalta tilanne muuttuisi nykyisestä siltä osin että pelialan toimijoiden tulee ehdotuksen mukaan laatia toimialan yhteisiä käytännesääntöjä lasten suojelemiseksi heidän kehitykselleen haitalliselta sisällöltä ja mediakasvatuksen edistämiseksi. Edelleen jokaisen kuvaohjelman tarjoajan tulee laatia omavalvontasuunnitelma, jolla tarjoaja osoittaa sitoutumisensa toimialan yhteisiin käytännesääntöihin. Tästä saattaa syntyä jonkin verran hallinnollisia kustannuksia. Sama koskee myös muita kuvaohjelman tarjoajia kuten

esimerkiksi elokuvateattereita ja televisiokanavia. Toimijoiden yhdenvertaisuuden vuoksi tulisi myös harkita taloudellisessa tarkoituksessa tarjotun ohjatun pelitoiminnan valvontamaksun säätämistä.

4.5 Lapsinäkökulma

Lasten mielipiteet kuvaohjelmien haitallisuudesta, ikärajoista ja vastuusta

Työryhmä piti tärkeänä lasten kuulemista kuvaohjelmalain uudistamisesta etupainotteisesti jo työryhmän työskentelyn aikana sekä tarvittaessa myös lasten mielipiteiden selvittämistä laajemminkin ja huomioon ottamista jatkovalmistelussa.

Lasten kuulemisen perusteella kuvaohjelmien katselemista ja pelaamista tapahtuu monipuolisesti ja eri laitteilla lasten arjessa. Kuvaohjelmilla ja pelaamisella voi olla lapsille tärkeä merkitys ajanvietteenä tai harrastuksena sekä kaverisuhteiden kannalta.

Kuulemisen perusteella lasten mielipiteet kuvaohjelmien ja pelaamisen haitallisuudesta vaihtelevat: toiset tunnistavat haittoja, toiset eivät. Haittoja, kuten pahoja unia, pimeän pelkoja ja ahdistusta tunnistetaan aiheutuneen esimerkiksi tietystä kauhuelokuvasta tai pelistä taikka itselle nuorempana.

Haitat liittyvät toisaalta ajankäyttöön (mm. vaikutus uniin ja koulunkäyntiin, riidat vanhempien kanssa, fyysiset oireet liian pitkästä katselusta tai pelaamisesta), ja toisaalta sisältöihin (erityisesti kauhuelokuvat ja pelit, mutta myös tosielämään pohjautuvat ohjelmat ja mainokset). Peleihin ja pelaamiseen liittyy omanlaisiaan haittoja ja vaikutuksia, kuten fyysiset tappelut ja riidat, sosiaaliset suhteet ja fyysinen hyvinvointi, disinformaatio sekä pelien addiktiivisuus.

Lapset näyttävät tuntevan yleisellä tasolla ikärajat sekä niiden merkityksen hyvin. Ikärajojen yksityiskohtiin, esimerkiksi siihen, mihin ikärajat perustuvat ja ketä ne velvoittavat, liittyy kuitenkin epäselvyyksiä ja tietämättömyyttä. Mielipiteet ikärajojen noudattamisesta ja sen tarpeesta vaihtelevat, ja ikärajat näyttäytyvät lapsille osaltaan eräänlaisena mielihäilyksenä. Lapsilla on näkemyksiä mm. ikärajojen liian suurista väleistä (7 ja 12), oikeista ikärajoista (esim. tietyllä pelillä on liian korkea ikäraja) ja luokittelukriteereistä (mm. realismisuuden vaikutus haitallisuuteen).

Lapset toivat esiin sekä vanhempien vastuun että lasten oman vastuun ikärajojen noudattamisesta. Vanhempien vastuuseen liittyy myös mm. ikärajasta joustaminen vanhemman seurassa tai luvalla sekä vanhempien tietämys peleistä ja niiden sisällöistä.

Kuulemisen perusteella lapsilta on kysytty ikää vaihtelevasti mm. elokuvateatterissa, myymälöissä, kirjastossa ja nettiostoksilla, Esiin tuli myös esimerkiksi iän todentamisen hankaluus internetissä. Samoin esiin tuli, että ikärajojen ei nähdä estävän jonkin kuvaohjelman katselemista tai pelaamista. Näkemyksissä valvonnasta ja vastuusta vanhempien rooli korostui. Toisaalta erityisesti nuoret (13–14-vuotiaat) korostivat lasten omaa vastuuta.

Kokonaisuutena kuulemisessa tuli esiin seuraavaa:

- lapset tunnistavat ikärajat ja niiden lasten kehityksen suojelemisen tarkoituksen yleisellä tasolla, eikä ikärajojen olemassaoloa kyseenalaisteta;
- erityisesti pienimpien lasten suojelemista pidetään tärkeänä;
- ikärajojen lisäksi myös muu tieto esimerkiksi pelien haitallisuudesta on merkityksellistä;
- lapset tunnistavat kuvaohjelmiin liittyviä haittoja arjessaan;
- huoltajien ja vanhempien vastuu korostuu, ja lapset tunnistavat, että vanhempien toiminta ja osaaminen ikärajojen noudattamisen suhteen vaihtelee;
- lasten oma vastuu ja mahdollisuus päättää, mitä itse katselee ja pelaa, on merkityksellistä erityisesti noin 13–14-vuotiaista eteenpäin;
- epäselvyyttä liittyy esimerkiksi siihen, mihin ikärajat ja ikärajojen noudattaminen perustuvat ja miltä osin ikärajat voivat olla niin sanottuja mielipidekysymyksiä.

Työryhmässä todettiin työryhmän ehdotusten pääperiaatteiden vastaavan melko hyvin lasten kuulemisessa esiin nousseisiin asioihin, koska tarkoituksena on säilyttää nykyiset ikärajat ja lisätä ikärajoihin liittyvää tiedottamista. Työryhmässä tuotiin esiin, että lasten mielipiteiden perusteella keskeisempää näyttäisi olevan ikärajoihin liittyvien sääntöjen selkeys kuin ikärajojen sitovuus tai suositusluontoisuus. Työryhmä totesi, ettei kuulemisessa noussut esiin suuria yllätyksiä lasten mielipiteistä ja tulokset olivat uskottavia. Lasten oman vastuun korostumiseen kiinnitettiin huomiota ja todettiin, että oman vastuun korostaminen voi liittyä tiettyyn ikävaiheeseen. Todettiin myös, että lasten vanhemmilla ja huoltajilla sekä yhteiskunnalla on omat vastuunsa lasten kehityksen suojelemisesta.

Median vaikutukset lapsen kehitykselle

Työryhmä käsitteli erityiskysymyksenä median vaikutuksia lapsen kehitykselle. Kuvaohjelmien sääntelyn tarkoituksena on lasten suojeleminen heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta. Haitallisuutta tarkastellaan abstraktin vaaran tai riskin lisääntymisen, ei yksilöön kohdistuvien konkreettisten kehityshaittojen näkökulmasta. Työryhmä totesi, että

kuvaohjelmiin liittyen kyse on ohjelmien *sisällön* haitallisista vaikutuksista. Median käyttöön liittyy myös muita kuin vain sisällöstä johtuvia haitallisia vaikutuksia, kuten riippuvuus median käytöstä.

Vuonna 2007 julkaistussa tutkimuskatsauksessa todetaan sisältöjen vaikutuksista seuraavasti: ”Mediasisällöt vaikuttavat laajasti lasten ja nuorten tiedolliseen, tunne-elämän ja identiteetin kehitykseen sekä fyysiseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Median vaikutukset vaihtelevat yksilöittäin ja kehitysvaiheesta riippuen. Pienille lapsille median vaikutukset välittyvät läheisten ihmissuhteiden kautta, vanhempien mallien ja tulkintojen välityksellä. Nuoruusiässä kaveripiiriin vaikutus median käyttöön ja viestien tulkintaan korostuvat”.

Katsauksessa todetaan kehityksellisten riskien aiheutuvan erityisesti ikätasolle soveltumattomista sisällöistä: ”Median vakavimmat riskit lasten ja nuorten kehitykselle nousevat ikätasolle soveltumattomista sisällöistä, erityisesti väkivallasta, seksistä ja pornosta. Mediaväkivallan vaikutukset näyttäytyvät pienillä lapsilla median aiheuttamina pelkoina, nukahtamisen ongelmina, painajaisina ja joillakin lapsilla aggressiivisina käyttäytymisenä ja levottomuutena. Pitkäaikainen väkivaltaviihteelle altistuminen voi lisätä empatian hiipumista ja turtumista väkivaltaan sekä väkivaltaisia fantasioita ja toimintamalleja”.²

Digitaalisia pelejä ja pelihaittoja koskevan tutkimuksen mukaan peleistä saadaan tärkeitä omaehtoisuuden, yhteenkuuluvuuden ja osaamisen kokemuksia. Pelaaminen on nuorille myös ajantappamista tylsinä hetkinä. Runsaasti pelaavilla nuorilla esiintyi muita nuoria enemmän pelihaittoja. Pelaamisen motiivit ja vastaajien omat kokemukset liikaa pelaamisesta olivat yhteydessä haittojen esiintymiseen. Nuoret olivat itse tietoisia pelaamiseen liittyvistä riskeistä ja pyrkivät ehkäisemään niitä. Tutkimuksen perusteella pelaaminen ei ole suomalaisille nuorille merkittävä riski ikäluokkatasolla, mutta yksilötasolla vaikutukset voivat olla merkittäviä, etenkin jos pelaaminen kytkeytyy nuoren muihin ongelmiin.³

Suomalaisten tiedeakatemioiden Sofi-ilmiökartta-projektin tuottamassa raportissa digitaalisen median vaikutuksista lapsiin, nuoriin ja ikäihmisiin (2021) tuotettiin tietoa analysoimalla sekä yksittäisiä tutkimuksia että meta-analyyseja. Raportissa todetaan, että mediankäytön pitkäaikaisia vaikutuksia lasten tai nuorten aivoihin ja tiedonkäsittelyyn ei

² Salokoski, Tarja & Mustonen, Anu 2007, Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin. Mediakasvatuseura, tiivistelmä.

³ Meriläinen Mikko 2020, Kohti pelisivistystä – Nuorten digitaalinen pelaaminen ja pelihaitat kotien kasvatuskysymyksenä, tiivistelmä.

tunnetta.⁴ Kansainvälisissä tutkimuksissa on tutkittu esimerkiksi aseväkivallan vaikutusta,⁵ mediaväkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen yhteyttä,⁶ seksuaalista väkivaltaa sisältävien sisältöjen vaikutusta⁷ ja television vaikutuksia kognitivisiin eli tiedollisiin taitoihin, keskittymisongelmiin, kielen kehitykseen ja vaikutusta lapsen leikkiin ja vuorovaikutukseen.⁸ Esimerkit kertovat tutkimusintressien hajoamisesta, eikä mitään yhtenevää näkemystä ole tutkimusten perusteella saavutettu.

Työryhmässä käsiteltiin KAVIn tekemää kartoitusta median vaikutuksiin liittyvän tutkimuksen nykytilasta. Työryhmä totesi, että edellä kuvatun kartoituksen jälkeen ei ole tehty sellaista uutta, median vaikutuksiin liittyvää tutkimusta, joka muuttaisi edellä kuvattua käsitystä kuvaohjelmien sisällön haitallisista vaikutuksista lapsen kehitykselle.

Työryhmä totesi, että kuvaohjelmien ikärajojen yhtenäinen luokittelu sisällön haitallisuuden näkökulmasta on keskeinen kuvaohjelmalaissa säädetty lasten kehityksen suojelemisen keino, josta työryhmä ei ehdota luovuttavan.

Työryhmä totesi myös, että eräs keino vaikuttaa muihin median käyttöön liittyviin haitallisiin vaikutuksiin, esimerkiksi pelaamisesta aiheutuviin haittoihin, on mediakasvatus. Kyse on kuitenkin myös laajemmasta lasten hyvinvointiin liittyvästä kokonaisuudesta, jota ei voi yksin kuvaohjelmien sääntelyn ja KAVIn tehtävien puitteissa käsitellä.

4 Tiedoneuvonnan kehittämishanke Sofi (toim.). *Ilmiökartta: Digitaalisen Median Vaikutukset Lapsiin, Nuoriin Ja Ikäihmisiin.*, 2021.

5 Jamieson, Patrick E, and Daniel Romer. "The Association between the Rise of Gun Violence in Popular US Primetime Television Dramas and Homicides Attributable to Firearms, 2000–2018." *PloS One* 16, no. 3 (2021): e0247780–e0247780.

6 Coker, Tumaini R., Marc N. Elliott, David C. Schwebel, Michael Windle, Sara L. Toomey, Susan R. Tortolero, Marci F. Hertz, Melissa F. Peskin, and Mark A. Schuster. "Media Violence Exposure and Physical Aggression in Fifth-Grade Children." *Academic Pediatrics* 15, no. 1 (January 2015): 82–88. <https://doi.org/10.1016/j.acap.2014.09.008>.

7 Rodenhizer, Kara Anne E., and Katie M. Edwards. "The Impacts of Sexual Media Exposure on Adolescent and Emerging Adults' Dating and Sexual Violence Attitudes and Behaviors: A Critical Review of the Literature." *Trauma, Violence, & Abuse* 20, no. 4 (October 2019): 439–52. <https://doi.org/10.1177/1524838017717745>.

8 Kostyrka-Allchorne, Katarzyna, Nicholas R. Cooper, and Andrew Simpson. "The Relationship between Television Exposure and Children's Cognition and Behaviour: A Systematic Review." *Developmental Review* 44 (June 2017): 19–58. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2016.12.002>.

Hyvinvointivaikutuksista

Työryhmä totesi, että lapsivaikutusten arviointi kuvaohjelmalain uudistamisen yhteydessä on erityisen tärkeää ja se on tehtävä kattavasti. Mediaan ja lasten hyvinvointiin liittyviä tutkimuksia ja selvityksiä on tehty Suomessa useita, esimerkiksi 1) *Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus (2020)*⁹ 2) *Lapset laitteilla (2022, Pelastakaa Lapset ry)* ja 3) *Digitaalinen hyvinvointi perheissä* -hanke (2020)¹⁰. Jälkimmäisessä on kiinnitetty huomiota muun ohella digitaalisten medioiden käytön eriarvoistavaan vaikutukseen.¹¹ Lisäksi on tehty esimerkiksi selvitys lasten huoltajien ikärajatietoisuudesta.¹²

Työryhmä totesi, että lasten vapaa-aikaan ja hyvinvointiin liittyvät tutkimukset ja selvitykset tuovat esiin lasten median käyttöä kokonaisuutena, josta juuri kuvaohjelmien katselemista ja käyttöä on hankala erottaa omaksi alueekseen esimerkiksi hyvinvointivaikutusten arvioinnin näkökulmasta. Tutkimusten ja selvitysten perusteella voidaan kuitenkin sanoa, että erilaiset kuvaohjelmat, kuten televisio-ohjelmat ja digitaaliset pelit, ovat osa lasten ja arkea ja lasten huoltajien ja vanhempien rooli median käyttöön vaikuttavana tekijänä korostuu. Tutkimustiedon perusteella huomiota tulee kiinnittää myös eri asemassa oleviin lapsiin ja perheisiin.

Työryhmä toteaa kuitenkin, että kuvaohjelmalain vaikutuksia lasten kehityksen suojelemiseen ja sitä kautta laajemmin lasten hyvinvointiin ei ole mahdollista kovin konkreettisesti tai yksityiskohtaisella tasolla arvioida. Ei ole esimerkiksi tutkimukseen perustuvaa tietoa siitä, mikä vaikutus lapsen kehityksen suojelemiseen on tiettyjen ikärajojen tai ikärajojousten olemassaololla taikka ikärajojen noudattamista koskevilla velvollisuuksilla verrattuna siihen, että ikärajat olisivat toiset taikka noudattamista koskevat velvollisuudet olisivat erilaiset. Tällaisten tutkimusten tekeminen ei ole eettisistä syistä edes mahdollista.

9 Salasuo, Mikko (toim.) Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020, Nuorisotutkimusverkoston julkaisut. 59-.

10 Tammisalo ym. Digitaalinen hyvinvointiperheissä. Suomi hyvin käytetyn ajan mallimaaksi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:43. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162438/VNTEAS_2020_43.pdf?sequence=1&isAllowed=y

11 Tammisalo ym. Digitaalinen hyvinvointiperheissä. Suomi hyvin käytetyn ajan mallimaaksi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:43. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162438/VNTEAS_2020_43.pdf?sequence=1&isAllowed=y

12 Kanerva Anna, Kurlin Niiniaho Ari, Pirilä Ninni, Selvitys kuvaohjelmien ikärajatuntemuksesta. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen verkkojulkaisu 64. 2020.

Työryhmässä on myös käsitelty kysymystä siitä, että kuvaohjelmien sääntely ei ulotu yksityiseen perhepiiriin. Yksi merkityksellinen seikka tältä osin on kuitenkin lasten huoltajien tietoisuus ikärajoista. Työryhmässä on todettu, että vuonna 2020 julkaistun ikärajaselvityksen mukaan lasten huoltajien tietoisuus kuvaohjelmien ikärajoista on selvästi parantunut verrattuna vuoden 2013 tilanteeseen.¹³

Hyvinvointivaikutusten arvioinnin kannalta lähtökohtana voidaan pitää kuvaohjelmien sääntelyn vaikutusta abstraktilla ja yleisellä riskin vähenemisen tasolla lasten kehityksen suojelemiseen kuvaohjelmien haitallisilta vaikutuksilta, ei vaikutusta yksittäisen lapsen kehitykseen. Työryhmä toteaa, että tältä kannalta riskejä vähentävänä tekijänä voidaan pitää sitä, että kuvaohjelmien tarjoamista ylipäätään säännellään lapsen kehityksen suojelemisen näkökulmasta ikärajiin ja niiden noudattamiseen liittyvillä säännöillä verrattuna tilanteeseen, että kuvaohjelmien tarjoamista ei säänneltäisi lainkaan.

Työryhmän ikärajan noudattamiseen liittyvät vaihtoehdot muuttaisivat nykytilaa kuvaohjelmien levittämisen, esittämisen sekä ohjatun pelitoiminnan osalta. Televisiolähetystä ja tilausohjelmalveluja muutokset eivät koskisi. Vaihtoehto yksi (ikärajojen sitovuus ja joustot) ei muuttaisi merkittävästi nykytilaa ikärajojen noudattamisen sääntelyn ja lapsen kehityksen suojelemisen osalta.

Vaihtoehto kaksi (käytännesäännöt) tarkoittaisi sitä, että ikäluokitusten noudattamista koskevat tarkemmat säännöt laadittaisiin toimialakohtaisesti, eikä tarjoajien velvollisuudesta ikärajojen tarkistamiseen säädettäisi laissa. Vaihtoehdon kaksi osalta noudatettaviksi tuleviin sääntöihin liittyy enemmän epävarmuutta lapsen kehityksen suojelemisen kannalta kuin laissa säädettyihin, sitoviin sääntöihin. Molemmissa vaihtoehdoissa kaikkein haitallisimman sisällön (ikäraja 18) tarjoaminen alaikäisille olisi kielletty.

13 Kanerva Anna, Kurlin Niiniaho Ari, Pirilä Ninni, Selvitys kuvaohjelmien ikärajatuntemuksesta. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen verkkojulkaisu 64. 2020, s. 54–56.

Työryhmän pysyvä asiantuntijajäsen, lastenpsykiatri Janna Manninen (ent. Rantala)

”Nykyiset ikärajamerkinnät ja niihin sallittava kolmen vuoden jousto pohjautuvat pääosin teoriaan lapsen kasvavasta kyvystä erottaa fakta ja fiktio. Faktan ja fiktion erottaminen on kuitenkin vain yksi osa mentalisaatiokehitystä, jota nykytutkimus pitää oleellisimpana kehitystä suojaavana tekijänä. Lasten kehityksen edistämisen ja suojelun näkökulmasta fokus tulisikin olla mielenterveyden vahvistamisessa, etenkin mentalisaatiokyvyn ja siihen linkittyvän tunnesäätelyn vahvistamisessa.

Mentalisaatio (mielentäminen) kuvaa psyykkistä ilmiötä, jossa tavoitamme, että mm. tunteet, toiveet ja oletukset vaikuttavat käytökseen, ja kykenemme siksi tasapainoisesti huomioimaan sekä omaa että toisten ihmisten oletettua mieltä. Mentalisaatio mahdollistaa resilienssin, eli kyvyn toipua jopa traumaattisista kokemuksista. Sitä pidetään mielenterveyden perustana.

Lapselle tai nuorelle sovelias kuvaohjelma auttaakin tätä kehitystä mm. tarjoamalla uusia näkökulmia toisten ihmisten elämäntarinaa ja motiiveihin, tarjoamalla samastumiskohteita, tarjoamalla tunnekokemuksia ja vahvistamalla kykyä omakohtaisen narratiiviin.

Aiempi keskustelu haitallisuudesta on liittynyt pääosin yksittäisiin pelottaviin/ahdistaviin tai moraalisesti arveluttaviin tekijöihin. Yksittäisten ahdistavien kuvamateriaalien aiheuttamat oireet (kuten nukahtamisvaikeus, painajaiset) ovat kliinisesti melko pieni ja helposti tunnistettava haitta, johon on spesifejä hoitokeinoja. Huomattavasti suurempi, kehitystä vahingoittava trendi on toistuva altistuminen liian voimakkaan tunnetilan aiheuttavalle kuvamateriaalille. Tämä koskee niin pelejä, ohjelmia että elokuvia.

Voimistuvan tunnetilan vallassa katoaa kehityksessä jo saavutettu kyky erottaa fakta ja fiktio. Esimerkiksi yhdeksänvuotias osaa rauhallisessa tilanteessa selittää, etteivät pelin tai elokuvan tapahtumat ”ole totta”, mutta tunnelatauksen kasvaessa mieli ja keho reagoivat kuin todelliseen tapahtumaan.

Ihminen pyrkii säätelemään tunnetilojaan mm. välttelemällä, liikuttamalla kehoaan, hakeutumalla toisten ihmisten tarjoaman turvan piiriin. Alle kouluikäisen (hyvin kehittyneen) lapsen tunnesäätelyä on esimerkiksi silmien sulkeminen pelottavan kohtauksen aikana, teini-ikäisen esimerkiksi kaverin kädestä kiinni ottaminen.

Kun tunnesäätelyn keinot ovat riittämättömät, joutuu lapsi tai nuori aivoille toksiseen yli- tai aliviritystilaan. Yliviritystilaa kuvaavat mm. fyysinen levottomuus, ”hysterinen nauru”, vaikeus rauhoittua edes aikuisen avulla. Aliviritystilaa kuvaavat mm. aloitekyvyttömyys, uppoutuminen. Kliinisen kokemuksen perustella nämä tilat tunnetaan perheissä huonosti ja ne sekoitetaan esimerkiksi peliriippuvuuteen.

Tunnesäätelyn näkökulmasta nykyisin kolmen vuoden jousto ikärajoista onkin liian suuri. Yhden vuoden jousto olisi kehityksellisesti perustellumpi nykyisillä KAVI:n luokittelukriteereillä.

Vauvakinossa on perusteltua tästä joustaa, kuitenkin huomioiden, että vauvan keskushermosto peilaa suoraan vanhemman keskushermostoa. Mikäli vanhempi on esimerkiksi jännittynyt elokuvan tapahtumista, kokee vauva saman tunnetilan, ymmärtämättä kuitenkaan että uhka ei ole todellinen. Vauvakinossa olisi perusteltua esittää vain S tai K7 elokuvia.

Ikärajojen säilyttäminen sitovina auttaisi vanhempia jatkossakin kasvatus-tehtävässään. Sitovuus ei vaaranna lasten oikeutta kulttuuriin tai mediaan, koska mitä tahansa aiheita on mahdollista käsitellä ikäkausispesifisti, lapsen oletettu kehitystaso huomioiden. Esimerkiksi jännitystä tai immersiota lisäävät kuva- ja äänitekniikat ovat kaupallisia ja/tai taiteellisia ratkaisuja, jotka saattavat oikeutetusti johtaa nuoren katsojakunnan menettämiseen.”

Liite 1. Lainsäädäntötausta

1. Kuvaohjelmalaki

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Kuvaohjelmalain (710/2011) tarkoituksena on lasten suojeleminen heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta (1 §). Kuvaohjelman määritelmä lain 3 §:n 1 kohdassa kattaa kaikenlaisen liikkuvina kuvina teknisin keinoin katseltavaksi tarkoitettun sisällön, kuten elokuvat, televisio-ohjelmat ja tietokone- ja videopelit.

Kuvaohjelmalakia sovelletaan tilanteissa, joissa kuvaohjelmia saatetaan yleisön saataville. Kuvaohjelmien tarjoaja on lain 3 §:n 4 kohdan mukaan se, joka saattaa kuvaohjelman yleisölle katseltavaksi.

Lakia sovelletaan Suomessa tapahtuvaan kuvaohjelmien tarjoamiseen, kuten elokuva-teatteriesityksiin, kuvaohjelmatalenteiden myyntiin, lainaukseen ja vuokraukseen, televisiolähetyksiin, tilausohjelmalveluihin sekä videonjakoalustapalveluihin. Suomen ulkopuolelta alkunsa saavaan ohjelmistoon (esimerkiksi kanavapaketit) kuvaohjelmalakia sovelletaan rajoitetusti. Samoin videonjakoalustapalveluihin lakia sovelletaan rajoitetusti.

Tarjoajien ilmoitusvelvollisuus ja valvontamaksu

Kuvaohjelmalain 4 §:n mukaan kuvaohjelman tarjoajan on tehtävä ilmoitus KAVille ryhtyessään tarjoamaan kuvaohjelmia. Ilmoitus on tehtävä, kun ohjelmia tarjotaan taloudellisessa tarkoituksessa ja säännöllisesti. Videonjakoalustan tarjoajilla on ilmoitusvelvollisuus Liikenne- ja viestintävirastolle (SVPL:n 4 §).

Kuvaohjelmalain 26 §:n mukaan kuvaohjelmien tarjoamisen valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi peritään valvontamaksu. Maksun on velvollinen suorittamaan yhteisö ja henkilö, jota koskee kuvaohjelmien tarjoajien ilmoitusvelvollisuus. Maksun suuruudesta säädetään lain 27 §:ssä.

Luokittelu- ja merkitsemisvelvollisuus

Kuvaohjelmalain 5 §:ssä säädetään kuvaohjelmien tarjoajien kuvaohjelmien luokittelu- ja merkitsemisvelvollisuudesta, joka on lain keskeinen keino lasten kehityksen suojelemiseksi. Lain 5 §:n 1 momentin mukaan kuvaohjelman saa tarjota vain, jos se on luokiteltu lain mukaisesti ja kuvaohjelmaan tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä ikärajasta ja sisällöstä (sisältösymboli).

Kuvaohjelmalain 15 §:ssä säädetään tulkintaperiaatteesta, johon lapsen kehitykselle haitallisten kuvaohjelmien ikärajojen luokittelu perustuu. Säännöksen mukaan lapsen kehitykselle haitallisena pidetään kuvaohjelmaa, joka väkivaltaisuutensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai ahdistusta aiheuttamalla taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lapsen kehitykseen. Kuvaohjelman haitallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon, millaisessa yhteydessä ja miten tapahtumat ohjelmassa kuvataan.

Kuvaohjelmien ikärajat ottavat huomioon lapsen ikä- ja kehitysvaiheen vaikutukset ohjelman haitallisuuteen lapsen kehitykselle. Lain 16 §:n 1 momentin mukaan, jos kuvaohjelmaa on 15 §:ssä tarkoitetulla tavalla haitallinen lapsen kehitykselle, sille on ohjelman sisällön mukaan luokiteltava 7, 12, 16 tai 18 vuoden ikäraja ja annettava ohjelman sisältöä kuvaava symboli. Jos ohjelmaa ei ole pidettävä lapsen kehitykselle haitallisena, se on luokiteltava tarjottavaksi kaikenikäisille. Saman säännöksen 2 momentin mukaan, jos kyseessä on ohjelma, joka on yksiselitteisesti tarkoitettu tarjottavaksi ainoastaan 18 vuotta täyttäneille, ohjelmaa ei luokitella. Tällaisen ohjelman saa tarjota vain, jos siihen tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä 18 vuoden ikärajasta.

Kuvaohjelmalain 12 §:n mukaan kuvaohjelman saa luokitella ainoastaan KAVIn hyväksymä kuvaohjelmaluokittelija sekä KAVIn palveluksessa oleva virkamies, jonka tehtäviin luokittelu kuuluu. Lain 13 §:ssä säädetään kuvaohjelmaluokittelijaksi hyväksymisen edellytyksistä sekä kuvaohjelmaluokittelijoiden koulutuksesta ja kertauskoulutuksesta.

Kuvaohjelmiin tehtävissä merkinnöissä sisältösymboleista ovat käytössä KAVIn ohjeiden perusteella ahdistus, päihteet, seksi ja väkivalta. KAVille on lain 5 §:n 2 momentissa säädetty toimivalta määrätä ikäraja- ja sisältömerkintöjen yhtenäinen ulkoasu.

Luokittelu- ja merkitsemisvelvollisuudesta poikkeaminen

Laiassa kuvaohjelmia on vapautettu luokittelusta ja merkitsemisestä eri perusteilla. Ensinnäkin luokittelovelvollisuus ei koske yksiselitteisesti aikuisille tarkoitettuja ohjelmia. Tällaisiin vain aikuisille tarkoitettuihin ohjelmiin tai niiden yhteyteen on kuitenkin tehtävä selvästi havaittava merkintä 18 vuoden ikärajasta (16 §:n 2 momentti).

Toisena poikkeuksena kuvaohjelmalain 9 §:ssä vapautetaan luokittelusta ja merkitsemisestä kuvaohjelmia tietynlaisen sisällön perusteella.

Kolmantena poikkeustapauksena kuvaohjelmalain 10 §:ssä vapautetaan ohjelmia luokittelu- ja merkitsemisvelvollisuudesta ohjelmien valmistustarkoituksen perusteella. Valmistustarkoituksen perusteella luokittelusta- ja merkitsemisestä on vapautettu ohjelmat, jotka ovat tarjolla ja tehty sanoma- ja aikakauslehtien verkkoversioiden, yksityisten henkilöiden harrastustoiminnan taikka koulutustoiminnan ja muun sivistystoiminnan yhteydessä. Lisäksi luokittelusta- ja merkitsemisestä on lain 10 §:n 4 kohdassa vapautettu pelit, joita pidetään saatavilla pelejä tarjoavassa palvelussa, jonka tarjoaja noudattaa tällaista palvelua varten laatimiaan ja KAVIn tarkastamia käytännesääntöjä.

Neljäntenä poikkeustapauksena voidaan kuvaohjelmalain 11 §:n mukaan kuvaohjelma vapauttaa luokittelusta- ja merkitsemisestä KAVIn antaman luvan perusteella.

Tarjoamisrajoitukset ja ikärajan noudattaminen

Luokittelu- ja merkitsemisvelvollisuuden lisäksi kuvaohjelmalaissa säädetään kuvaohjelmien tarjoajille tarjoamiseen ja ikärajojen noudattamiseen liittyviä velvollisuuksia.

Tarjoamista koskevat rajoitukset ovat tiukimmat sellaisten ohjelmien osalta, joiden ikäraja on 18 vuotta. Tällaisten ohjelmien tarjoaminen alaikäisille on lain 6 §:n 1 momentin mukaan kokonaan kielletty. Kieltoon on kuvaohjelmalain 6 §:n 2 momentissa säädetty kuitenkin poikkeus. Ohjelma voidaan lähettää televisio-ohjelmistossa sellaiseen aikaan, jolloin alle 18-vuotiaat eivät tavallisesti katso televisiota taikka sellaisena lähetysenä, jonka katsomiseen tarvitaan suojauksen purkulaite.

Ikärajojen 7, 12 ja 16 osalta kuvaohjelmien tarjoajilla on kuvaohjelmalain 6 §:n 3 momentin mukaan velvollisuus huolehtia siitä, ettei kuvaohjelma ole ikärajaa nuorempien lasten katseltavana. Huolehtimiskeinot ovat erilaisia riippuen kuvaohjelmien tarjoamistavasta. Velvollisuutena on: 1) tiettyjen lähetysaikojen noudattaminen televisio-ohjelmistossa, 2) tilausohjelmopalvelussa ohjelman saatavilla pitäminen siten, että käytettävissä on palvelu, jolla voidaan estää ohjelman katselminen sekä 3) ikärajan tarkistaminen esimerkiksi elokuvateatterissa tai tallenteiden tarjoamisessa.

Lain 6 §:n 4 momentissa on säädetty niin sanotusta ikärajajoustosta, joka koskee kuvaohjelmien julkista esittämistä, kuten elokuvateattereita. Säännöksen mukaan kuvaohjelman voi julkisesti esittää enintään kolme vuotta ohjelmalle luokiteltua ikärajaa, 7, 12 tai 16 nuoremmalle silloin, kun lapsi on 18 vuotta täyttäneen seurassa.

Tiedottaminen ja käytännesäännöt

Kuvaohjelmien tarjoajille on lain 6 §:n 5 momentissa säädetty velvollisuus tiedottaa ikärajoista ja muista lasten suojelemista edistävistä keinoista ohjelmien tarjoamisen yhteydessä.

Kuvaohjelmien 8 §:ssä kannustetaan kuvaohjelmien tarjoajia käytännesääntöjen laatimiseen. Pykälän mukaan kuvaohjelmien ja videonjakoalustan tarjoajat voivat laatia käytännesääntöjä lasten suojelemiseksi haitalliselta sisällöltä ja mediakasvatuksen edistämiseksi. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi tarkastaa, että käytännesäännöt ovat tämän lain mukaisia. Käytännössä televisioyhtiöt ovat laatineet sääntöjä, joissa on sovittu tarkemmin ohjelmien lähettämiskohdista ottaen huomioon eri-ikäisten lasten katselutottumukset ja lasten suojeleminen ohjelmien sijoittelussa (ns. esitysaikasopimus).

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin tehtävät

KAVIn tehtävänä on hoitaa kuvaohjelmalaissa säädetty luokittelu- ja valvontatehtävät ja muut laissa säädetty tehtävät sekä vastata kuvaohjelmaluokittelijoiden koulutuksesta (L kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista (1434/2007) 2 §:n 5 kohta). Kuvaohjelmalaissa säädettyihin tehtäviin sisältyy mm. tarjoajien ilmoitusten vastaanottaminen, merkintöjen ulkoasusta päättäminen, valvontamaksujen määrääminen, käytännesääntöjen tarkistaminen, kuvaohjelmaluettelon ylläpitäminen, luokittelujärjestelmän ja -kriteerien ylläpitäminen, kuvaohjelmien luokittelu ja muutoksenhakutilanteiden käsittely sekä kuvaohjelmaluokittelijoiden valvonta.

Kuvaohjelmalaain 19 §:n mukaan KAVI valvoo lain noudattamista. Tähän tehtävään liittyy mm. kuvaohjelmien tarjoamisen valvonta. KAVille laissa säädettyjä valvontakeinoja ovat yleisöpalautteeseen reagointi (20 §), kuvaohjelman ottaminen luokiteltavaksi (21 §) ja kuvaohjelmien merkintöjen tarkastukset (23 §).

Lisäksi instituutin tehtävänä on edistää mediakasvatusta, lasten mediataitoja ja lapsille turvallista mediaympäristöä sekä tiedottaa lapsia ja mediaa koskevista asioista (2 §:n 2 kohta).

2. Kansainväliset sopimukset

Yleissopimus lapsen oikeuksista

Yleissopimus lapsen oikeuksista (Sops 59–60/1991, LOS) sisältää useita kuvaohjelmien sääntelyyn liittyviä määräyksiä. Sopimuksen keskeinen periaate on lapsen edun huomioon ottaminen ja sen ensisijaisuus (3 artikla). Sopimuksessa turvataan lapsen oikeus elämään ja kehittymiseen (6 artikla) sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen (12 artikla).

LOS:n 13 artiklassa määrätään lapsen sananvapaudesta. Artiklan 1 kappaleen mukaan lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä ja tämä oikeus sisältää vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia yli rajojen suullisessa, kirjallisessa, painetussa, taiteen tai missä tahansa muussa lapsen valitsemassa muodossa. LOS 13 artiklan 2 kappaleen mukaan lapsen sananvapauden käytölle voidaan asettaa tiettyjä rajoituksia, mutta vain sellaisia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä: 1) muiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi; tai 2) kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen, tai väestön terveyden tai moraalin suojelemiseksi.

LOS 17 artiklassa määrätään lapsen oikeudesta saada monipuolista tietoa tiedotusvälineiden kautta. Artiklan mukaan sopimusvaltiot tunnustavat joukkotiedotusvälineiden tärkeän tehtävän ja takaavat, että lapsi saa tietoa monenlaisista kansallisista ja kansainvälisistä lähteistä, erityisesti niistä joiden toiminta tähtää hänen sosiaalisen, hengellisen ja moraalisin hyvinvointinsa sekä ruumiillisen terveytensä ja mielenterveytensä edistämiseen. LOS 17 artiklan e kohdan mukaan sopimusvaltiot rohkaisevat kehittämään asianmukaisia ohjelmia lasten suojelemiseksi heidän hyvinvoinnilleen vahingolliselta tiedolta ja aineistolta.

LOS 18 artiklan 1 kohdassa todetaan periaate, että lapsen vanhemmat tai huoltajat ovat ensisijaisesti vastuussa lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. LOS 18 artiklan 2 kohdassa todetaan puolestaan periaate, jonka mukaan sopimusvaltiot antavat lasten vanhemmille ja huoltajille asianmukaista apua heidän hoitaessaan lastenkasvatustehtäväänsä.

LOS 31 artiklan mukaan lapsella on oikeus lepoon ja vapaa-aikaan, leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin. YK:n lapsen oikeuksien komitea on antanut 31 artiklaa koskevan yleiskommentin nro 17 (2013). Komitea tuo muun ohella puuttumista edellyttävänä haasteena esiin sähköisen median kasvavan aseman lasten elämässä.

YK:n lapsen oikeuksien komitea on antanut yleiskommentin nro 25 (2021) digitaaliseen ympäristöön liittyvistä lapsen oikeuksista. Kommentti korostaa lapsen oikeuksien kunnioittamista, suojelemista ja toteutumista myös digitaalisessa ympäristössä.

Sananvapautta koskevia sopimuksia

Kansalaisyhteisöoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 7–8/1976, KP-sopimus) 19 artiklan 2 kappaleen mukaan jokaisella on sananvapaus ja tämä oikeus sisältää vapauden hankkia, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia riippumatta alueellisista rajoista joko suullisesti, kirjallisesti tai painettuna taiteellisessa muodossa tahi muulla hänen valitsemallaan tavalla. KP-sopimuksen 19 artiklan 3 kappaleessa säädetään sananvapauden rajoitusedellytyksistä, joiden mukaan, koska

sananvapauden käyttö merkitsee erityisiä velvollisuuksia ja erityistä vastuuta, sananvapaus voidaan saattaa tiettyjen rajoitusten alaiseksi, mutta näiden tulee olla laissa säädettyjä ja sellaisia, jotka ovat välttämättömiä 1) toisten henkilöiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi, 2) valtion turvallisuuden tai yleisen järjestyksen, terveydenhoidon tai moraalien suojelemiseksi.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 18–19/1990, EIS) 10 artiklan 1 kappaleen mukaan jokaisella on sananvapaus. Oikeus sananvapauteen sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia alueellisista rajoista riippumatta ja viranomaisten siihen puuttumatta. EIS 10 artiklan 2 kappale sisältää rajoituslausekkeen, jonka mukaan, koska sananvapauden käyttöön liittyy velvollisuuksia ja vastuuta, sananvapautta voidaan rajoittaa, jos rajoituksista on säädetty laissa ja jos ne ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen turvallisuuden, alueellisen koskemattomuuden tai yleisen turvallisuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalien suojaamiseksi, muiden henkilöiden maineen tai oikeuksien turvaamiseksi, luottamuksellisten tietojen paljastumisen estämiseksi, tai tuomioistuinten arvovallan ja puolueettomuuden varmistamiseksi.

3. Audiovisuaalinen mediapalveludirektiivi (AVMS)

Uudistetun AVMS-direktiivin¹⁴ tavoitteena on parantaa kuluttajien ja alaikäisten suoje-
lua sekä taata tasapuolisemmat toimintaedellytykset audiovisuaalisten sisältöpalvelujen
(direktiivissä ”audiovisuaalinen mediapalvelu”) ja videonjakoalustan tarjoajille. Direktii-
vin soveltaminen määräytyy edelleen ns. alkuperämaaperiaatteen mukaisesti. Audio-
visuaalisen sisältöpalvelun tarjoajaan sovelletaan sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, jonne
sen katsotaan sijoittautuneen. Videonjakoalustan tarjoajaan sovelletaan lähtökohtaisesti
sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, jonne videonjakoalustan tarjoaja on sijoittautunut sähkö-
kauppadirektiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

Kuvaohjelmalain soveltamisalaan liittyy erityisesti direktiivin 6 a artikla, jonka perusteella
jäsenvaltioiden on toteutettava aiheelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että niiden
lainkäyttövaltaan kuuluvien audiovisuaalisten sisältöpalvelun tarjoajien tarjoamat audio-
visuaaliset sisältöpalvelut, jotka voivat haitata alaikäisten fyysistä, henkistä tai moraalista
kehitystä, saatetaan tarjolle ainoastaan tavalla, jolla varmistetaan, etteivät alaikäiset nor-
maalisti kuule tai näe niitä. Tällaisiin toimenpiteisiin voivat sisältyä lähetysajan valinta,

14 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L1808&from=FI>

iäntarkistuskeinot tai muut tekniset toimenpiteet. Niiden on oltava oikeassa suhteessa ohjelman mahdolliseen haittaan. Haitallisimpaan sisältöön, kuten perusteettomaan väkivaltaan ja pornografiaan, on sovellettava tiukimpia toimenpiteitä.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että audiovisuaalisen sisältöpalvelun tarjoajat antavat katsojille riittävät tiedot sisällöstä, joka saattaa haitata alaikäisten fyysistä, henkistä tai moraalista kehitystä. Tätä varten palvelun tarjoajien on käytettävä järjestelmää, jossa kuvataan audiovisuaalisen sisältöpalvelun sisällön mahdollisesti haitallista luonnetta.

Artiklassa kannustetaan myös käyttämään direktiivin 4 a artiklan 1 kohdassa säädettyä yhteissääntelyä. Käytännesääntöjen tulisi olla asianomaisten jäsenvaltioiden keskeisten sidosryhmien laajasti hyväksymiä ja niissä tulisi selkeästi ja yksiselitteisesti esittää niiden tavoitteet. Käytännesääntöjen olisi mahdollistettava myös säännöllinen, avoin ja riippumaton tavoitteiden saavuttamista koskeva seuranta ja arviointi.

Direktiivin implementoinnin yhteydessä kuvaohjelmalain katsottiin jo ennestään täyttävän direktiivin 6 a artiklan vaatimukset eikä artikla edellyttänyt muutoksia kuvaohjelmalakiin.

Kuvaohjelmalakiin sisällytettiin direktiivin implementoinnin yhteydessä myös direktiivin edellyttämä videonjakoalustan tarjoajiin kohdistuva sääntely siltä osin kuin se koskee alaikäisten suojelua alaikäisten kehitykselle haitalliselta sisällöltä.

Videonjakoalustan tarjoajien tulee 28 b artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan toteuttaa asianmukaiset toimenpiteet suojellakseen alaikäisiä ohjelmilta, käyttäjien tuottamilta videoilta ja audiovisuaaliselta kaupalliselta viestinnältä, jotka saattavat haitata heidän fyysistä, henkistä tai moraalista kehitystään. Artiklan 3 kohdan mukaan tulee haitallisimpaan sisältöön soveltaa kaikkein tiukimpia pääsyn valvontatoimenpiteitä. Videonjakoalustan tarjoajilta edellytettävien toimenpiteiden on oltava toteutettavissa ja oikeasuhtaisia, ja niissä on otettava huomioon videonjakoalustapalvelun koko ja tarjotun palvelun luonne. Toimenpiteet eivät saa johtaa sellaiseen sisällön ennakkotarkastukseen tai alustalle lataamiseen sovellettavaan suodatukseen, joka on ristiriidassa sähkökauppadirektiivin 15 artiklan kanssa.

Direktiivin 28 b artiklan 3 kohta sisältää 10-kohtaisen luettelon toimenpiteistä, jotka videonjakoalustan tarjoaja voidaan velvoittaa toteuttamaan. Direktiivin 28 b artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat määrätä videonjakoalustan tarjoajille toimenpiteitä, jotka ovat yksityiskohtaisempia tai tiukempia kuin luettelossa tarkoitetut toimenpiteet. Direktiivi kannustaa käyttämään yhteissääntelyä ja käytännesääntöjä myös videonjakoalustapalveluiden tarjonnassa.

4. Perustuslaki

Sanavapaus ja kuvaohjelmia koskeva lakivaraus

Suomen perustuslain (731/1999) 12 §:n 1 momentin mukaan ”jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Lailla voidaan säätää kuvaohjelmia koskevia lasten suojelemiseksi välttämättömiä rajoituksia.”

Kuvaohjelmien tarjoamisen sääntely perustuu perustuslain 12 §:n 1 momentin neljäs virkkeen kvalifioituun lakivaraukseen. Säännöksessä sananvapauden rajoitusvaltuus on kytketty: 1) koskemaan kuvaohjelmia, 2) vain lasten suojelemisen tarkoitukseen, sekä 3) vain välttämättömiin rajoituksiin.

Kuvaohjelman käsite

Perustuslain 12 §:n 1 momentin lakivarauksen mukainen rajoitusvaltuus koskee kuvaohjelmia. Perusoikeusuudistuksen esitöissä käsite kuvaohjelma on tarkoittanut lähinnä elokuvia ja tallenteita (HE 309/1993 vp, s. 57). Koska televisio on käytännössä hyvin merkittävä elokuvien ja muiden kuvaohjelmien jakelukanava, voidaan sananvapauden rajoittamista koskevaa lakivarausta soveltaa myös televisiotoimintaan (PeVL 19/1998 vp, s. 4). Perustuslain kannalta myös peliohjelmat on lasten suojelemiseksi mahdollista saattaa esittämisen- ja levittämisaikarajoitusten alaisiksi (PeVL 14/2000 vp, s. 20).

Lasten suojelemisen tarkoitus

Perusoikeusuudistusta koskevissa esitöissä on katsottu, että perustuslain 12 §:n 1 momentin mukainen valtuus mahdollistaa elokuvien ja muiden kuvaohjelmien ikärajoihin perustuvan rajoituskäytännön. Mahdollisuus ennakkoliseen rajoitukseen koskee lähinnä raaistavia väkivaltakuvauksia (HE 309/1993, vp, s. 57). Tämä lausuma ei ole kuitenkaan tyhjentävä kuvaus hyväksyttävistä rajoituksista, vaan ratkaisevaa perustuslain kannalta on, perustuvatko rajoitukset lasten suojelemisen tarkoitukseen (PeVL 12/2000 vp, s. 20).

Perustuslakivaliokunta on todennut nykyisen kuvaohjelmalain kattavan lasten kehitykselle haitalliset kuvaohjelmat raaistavia väkivaltakuvauksia laajemmin (PeVL 52/2010 vp, s. 2). Voimassa olevan kuvaohjelmalain 15 §:n 1 momentin mukaan lapsen kehitykselle haitallisena pidetään kuvaohjelmaa, joka väkivaltaisuuksensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai ahdistusta aiheuttamalla tai muulla näihin rinnastettavalla tavalla on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lapsen kehitykseen.

Voimassa olevan kuvaohjelman säätämiseen johtanutta hallituksen esitystä käsitellessään perustuslakivaliokunta lausui, että vain aikuisille tarkoitettuja kuvaohjelmia ei voi perustuslain 12 §:n 1 momentin lakivarauksen nojalla ottaa kuvaohjelmien luokittelun piiriin: ”Jos kuvaohjelma on tarkoitettu tarjottavaksi vain täysi-ikäisille, tarjoajan on tehtävä ohjelmaan ilman luokittelua tätä osoittavat asianmukaiset merkinnät. Tätä koskeva säännös tulee ottaa lakiin.” (PeVL 52/2010 vp, 3)

Voimassa olevaan 16 §:n 2 momentin mukaan ”jos kyseessä on ohjelma, joka on yksiselitteisesti tarkoitettu tarjottavaksi ainoastaan 18 vuotta täyttäneille, ohjelmaa ei luokitella. Tällaisen ohjelman saa tarjota vain, jos siihen tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä 18 vuoden ikärajasta.”

Rajoitusten välttämättömyys

Perustuslain 12 §:n 1 momentin perusteella kuvaohjelmia koskevien sananvapauden rajoitusten on oltava välttämättömiä lasten suojelemiseksi. Voimassa olevan kuvaohjelmalain esitöissä todetaan, että laki rajoittaa kuvaohjelmien tarjoajien oikeutta tarjota kuvaohjelmia sekä ikärajaa nuorempien lasten oikeutta vastaanottaa kuvaohjelmia ja että kyseessä on perustuslain 12 §:n 1 momentin turvaaman sananvapauden kuvaohjelmia koskeva lasten suojelemiseksi välttämätön rajoitus. Edelleen esitöissä todetaan, että lailla säädetään kuvaohjelmien yleisön sekä kuvaohjelmien tarjoajien sananvapautta rajoittavista ikärajoista ja niiden perusteista (HE 710/2010 vp, s. 52).

Perustuslakivaliokunnan mukaan lasten kehitykselle haitallinen viestintä ei yleensä liity sananvapauden keskeisimpään ytimeen eli mielipiteiden ja niiden ilmaisemisen vapauteen. Lainsäätäjän oikeuden säätää perustuslain 12 §:n 1 momenttiin nojautuen lasten suojelemiseksi välttämättömiä kuvaohjelmia koskevia rajoituksia sananvapauden käyttämiseen ei pidä ymmärtää rajautuvan ennakkotarkastukseen. Sen lisäksi voidaan ja pitääkin turvautua erilaisiin jälkivalvonnan keinoihin. Jos kuvaohjelmien ennakkotarkastuksen avulla ei saada aikaan lasten suojelemisen kannalta välttämätöntä tulosta, lainsäätäjän on mahdollista harkita sellaista lainsäädännöllisten toimenpiteiden kokonaisuutta, että tavoite on saavutettavissa. (PeVL 14/2000 vp, s. 21)

Voimassa olevan kuvaohjelman säätämiseen johtanutta hallituksen esitystä käsitellessään perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota ehdotettuun kuvaohjelmien luokittelujärjestelmän laajuuteen ja huomautti lausuttavana olleen lakiehdotuksen olevan ongelmallinen perustuslain 12 §:n 1 momentin kannalta sikäli, että se vaikuttaa (ks. esim. 1. lakiehdotuksen 5 §) saattavan luokittelujärjestelmän piiriin lähtökohtaisesti kaikki kuvaohjelmat, toisin sanoen myös sellaiset, joita ei ole tarkoitukseen esittää muille kuin täysi-ikäisille. (PeVL 52/2010 vp, 3)

Voimassa olevan kuvaohjelman valvontamaksua koskevat säännökset täyttävät perustuslain 81 §:n 1 momentin valtion veroja koskevat vaatimukset eli verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Kuvaohjelman mukaiset maksut eivät muodosta estettä sananvapauden käytölle. (PeVL 52/2010 vp, s. 5)

Taiteen vapaus

Kuvaohjelmien tarjoamisen rajoittamisen voidaan arvioida rajoittavan myös taiteen (peli- ja elokuvataiteen) vapautta, silloin kun taiteen vapaus tarkoittaa paitsi taiteen tekemistä, myös vapautta vastaanottaa taidetta. Koska taiteen vapaus on rajoituslausekkeeton absoluuttinen perusoikeus, sen rajoittamista tulee tarkastella perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa, ja koska kuvaohjelmien sääntely kytkeytyy näin taiteen vapauteen, tulee perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset ottaa huomioon kuvaohjelmia koskevaa lakivarausta sovellettaessa.

Taiteen vapaus liittyy myös LOS 31 artiklaan, jonka mukaan lapsella on oikeus lepoon ja vapaa-aikaan, leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin.

Elinkeinovapaus

Kuvaohjelmien tarjoaminen elinkeinotoimintana kuuluu perustuslain 18 §:n 1 momentin turvaaman elinkeinovapauden piiriin. Sananvapauden käyttäminen kuvaohjelmia tarjoamalla voidaan arvioida ilmoituksenvaraiseksi elinkeinoksi, koska kuvaohjelmien tarjoamista koskevan ilmoituksen tekemättä jättäminen on säädetty rangaistavaksi kuvaohjelman 36 §:ssä.¹⁵

Perustusvaliokunta on maininnut kuvaohjelmien tarjoajien rekisteröinnin yhtenä mahdollisena jälkivalvonnan keinona (PeVL 14/2000 vp, 21). Valiokunta on ottanut kantaa ilmoituksenvaraisuuteen myös kuvaohjelmien tarkastuksesta annettua lakia koskevan hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä. Lakiesityksessä ehdotettu ilmoitusvelvollisuus ei koskenut toiminnan harjoittamista, vaan kuvaohjelman valmistajan tai maahantuojan velvollisuutta tehdä ilmoitus tarkastamattomasta ohjelmasta ennen sen esittämistä tai levittämistä. Valiokunnan kannanoton mukaan perusoikeuden käyttämisen tekeminen ilmoituksenvaraiseksi saattaa merkitä perusoikeusrajoitusta, mutta tarkastamatonta kuvaohjelmaa koskevassa ilmoitusvelvollisuudessa ei ole kysymys sananvapauden käyttämisen

15 Neuvonen 2019, s. 333.

olennaisesta esteestä, koska ilmoitusvelvollisuus liittyy asiallisesti sen varmistamiseen, että lasten suojelemiseksi välttämättömät kuvaohjelmien esittämisen ja levittämisen rajoitukset toteutuvat. (PeVL 14/2000 vp, s. 21).

Voimassa oleva kuvaohjelmien tarjoajien ilmoitusvelvollisuus koskee kuvaohjelmalain 4 §:n mukaan tarjoajia, jotka tarjoavat kuvaohjelmia taloudellisessa tarkoituksessa ja säännöllisesti.

Liite 2. Pykäläehdotukset

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan

- 1) kuvaohjelmien tarjoamiseen ja sen valvontaan sellaisessa televisiotoiminnassa tai tilausohjelmalvelussa, johon sovelletaan sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia (917/2014);
- 2) kuvaohjelmien levittämiseen ja esittämiseen läsnä olevalle yleisölle, ohjattuun pelitoimintaan sekä muuhun kuvaohjelmien tarjoamiseen ja sen valvontaan Suomessa.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun kuvaohjelmien levittämiseen ja esittämiseen läsnä olevalle yleisölle, ohjattuun pelitoimintaan sekä muuhun tarjoamiseen ja sen valvontaan lakia sovelletaan, jos:

- 1) ohjelmaa tarjoaa yhteisö tai elinkeinonharjoittaja, joka on rekisteröity Suomessa tai jolla on toimipaikka Suomessa;
- 2) ohjelmaa tarjoaa henkilö, joka on Suomen kansalainen tai jolla on vakinainen asuinpaikka Suomessa; tai
- 3) päätös ohjelman tarjoamisesta on tehty Suomessa.

Sellaiseen sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 36 a kohdassa tarkoitettuun videonjakoalustapalveluun, jonka tarjoajan katsotaan mainitun lain 226 b §:n mukaan sijoittautuneen Suomeen, sovelletaan tämän lain 7 a, 8, 19, 20, 23 a ja 25–28 §:ää.

Sellaiseen kuvaohjelmaan, joka sisältyy Suomen ulkopuolelta alkunsa saavaan ohjelmistoon ja jota tarjotaan Suomessa samanaikaisesti alkuperäisen lähetyksen kanssa, sovelletaan ainoastaan 4 §:n 1–3 momenttia sekä 7 ja 25–29 §:ää.

3 § Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) kuvaohjelmalla elokuvaa, televisio-ohjelmaa, videoklippä sekä muuta vastaavaa pääasiassa liikkuvista kuvista ja niihin liitetystä äänestä muodostuvaa sisältökokonaisuutta;
- 2) digitaalisella pelillä kuvaohjelmaa, joka muodostuu vuorovaikutteisista elementeistä, joiden kautta pelaaja jatkuvasti ja olennaisesti vaikuttaa kuvaohjelman sisältöön;
- 3) kuvaohjelman tarjoamisella kuvaohjelman levittämistä, esittämistä läsnä olevalle yleisölle tai saattamista muulla tavalla yleisölle katseltavaksi tai muulla tavoin käytettäväksi;
- 4) levittämällä kuvaohjelmatalentien tarjoamista yleisölle ostettavaksi, vuokrattavaksi, lainattavaksi tai muulla tavalla käyttöön luovutettavaksi;
- 5) kuvaohjelman tarjoajalla sitä, joka levittää kuvaohjelman, esittää sen läsnä olevalle yleisölle tai muulla tavalla saattaa sen yleisölle katseltavaksi tai muulla tavoin käytettäväksi;
- 6) luokittelulla kuvaohjelman katsomiseen perustuvaa arviointia siitä, onko kuvaohjelma omiaan vaikuttamaan haitallisesti tiettyä ikää nuoremman lapsen kehitykseen;
- 7) ohjatulla pelitoiminnalla koulutus-, harrastus- tai kilpailutarkoituksessa järjestettyä kuvaohjelmien tarjoamista, joka sisältää digitaalisten pelien pelaamista, tekemistä tai muuta vastaavaa aktiivista vuorovaikutusta digitaalisten pelien kanssa ja jossa on mukana vähintään yksi toiminnasta vastuussa oleva täysi-ikäinen ohjaaja.

4 §

Ilmoitus kuvaohjelmien tarjoamisesta

Kuvaohjelman tarjoajan on tehtävä ilmoitus Kansalliselle audiovisuaaliselle instituutille ryhtyessään tarjoamaan kuvaohjelmia. Ilmoitus on tehtävä, kun ohjelmia tarjotaan säännöllisesti ja taloudellisessa toiminnassa tai siihen verrattavassa toiminnassa. Ilmoitusta ei tehdä, jos tarjotaan ainoastaan kuvaohjelmia, joita ei 9 ja 11 §:n nojalla tarvitse luokitella ja merkitä.

Ilmoituksen tulee sisältää seuraavat tiedot:

- 1) kuvaohjelman tarjoajan nimi, toiminimi, yhteystiedot ja kotipaikka;
- 2) kuvaus kuvaohjelman tarjoamistavasta;
- 3) kuvaohjelman tarjoamispaikan yhteystiedot.

Instituutin on annettava viikon kuluessa vahvistus ilmoituksen vastaanottamisesta. Jos 2 momentin mukaisissa tiedoissa tapahtuu muutoksia, niistä on ilmoitettava viipymättä instituutille.

Kuvaohjelman tarjoajan on toimitettava instituutille tieto kalenterivuoden aikana tarjoamiensa 16 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kuvaohjelmien määrästä. Tieto on toimitettava seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Instituutin pyynnöstä kuvaohjelman tarjoajan on toimitettava instituutille luettelo näiden kuvaohjelmien nimikkeistä.

5 §

Kuvaohjelman tarjoaminen

Kuvaohjelman saa tarjota, jos se on:

- 1) luokiteltu siten kuin 16 §:n 1 momentissa säädetään ja siihen tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä ikäraja- ja sisällöstä;
- 2) 16 §:n 2 momentissa tarkoitettu kuvaohjelma ja siihen tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä 18 vuoden ikäraja- ja sisällöstä;
- 3) 16 §:n 3 momentissa tarkoitettu kuvaohjelma ja siihen tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä ikäraja- ja sisällöstä;
- 4) vapautettu luokittelusta ja ikärajan merkitsemisestä siten kuin 9 ja 11 §:ssä säädetään.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti määrää 1 momentissa tarkoitettujen ikäraja- ja sisältömerkintöjen ulkoasun.

Kuvaohjelman tarjoajan on tiedotettava ikärajoista ja sisältösymboleista ohjelmien tarjoamisen yhteydessä. Jos toimiala on laatinut yhteisiä käytännesääntöjä, kuvaohjelman tarjoajan on tiedotettava näistä käytännesäännöistä.

6 §

Kuvaohjelman ikärajan noudattaminen täysi-ikäisille rajattujen ohjelmien yhteydessä

Kuvaohjelman tarjoaminen alaikäisille on kielletty, jos ohjelman ikäraja on 18 vuotta.

Edellä 1 momentista poiketen ohjelma, jonka ikäraja on 18 vuotta, voidaan lähettää televisio-ohjelmistossa sellaiseen aikaan, jolloin 18 vuotta nuoremmat eivät tavallisesti katso televisiota, tai televisio-ohjelmalla, jonka vastaanottamiseen tarvitaan suojauksen purkulaite tai tunniste.

6 a §

Kuvaohjelman ikärajan noudattaminen televisiotoiminnassa ja tilausohjelmalveluissa

Kuvaohjelma, jolla on ikäraja 7, 12 tai 16, tulee lähettää televisio-ohjelmistossa sellaiseen aikaan, jolloin ikärajaa nuorempi lapsi ei tavallisesti katso televisiota, jos ohjelman vastaanottamiseen ei tarvita suojauksen purkulaitetta tai tunnistetta.

Tilausohjelmalvelussa ohjelma, jolla on ikäraja 7, 12 tai 16, tulee pitää saatavilla siten, että ohjelman yhteydessä on käytettävissä palvelu, jolla voidaan estää ohjelman katseleminen.

8 §

Yleiset käytännesäännöt

Kuvaohjelmien tarjoajien tulee huolehtia lasten suojelemisesta heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta. Tämän tehtävän toteuttamiseksi ne voivat laatia toimialan [yhteisiä] käytännesääntöjä lasten suojelemiseksi heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta ja mediakasvatuksen edistämiseksi. Käytännesäännöt tulee pitää ajan tasalla.

Videonjakoalustan tarjoajat voivat laatia toimialan [yhteisiä] käytännesääntöjä lasten suojelemiseksi heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta ja mediakasvatuksen edistämiseksi. Käytännesäännöt tulee pitää ajan tasalla.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti ohjaa tarvittaessa käytännesääntöjen laatimista ja voi tarkastaa, että käytännesäännöt ovat tämän lain mukaisia.

9 §**Sisällön tai valmistustarkoituksen perusteella luokittelusta ja merkitsemisestä vapautettu kuvaohjelma**

Kuvaohjelmaa ei tarvitse luokitella ja merkitä, jos kuvaohjelma on suora lähetys tai jos kuvaohjelman sisältönä on:

- 1) yksinomaan opetuksellinen tai sivistyksellinen aineisto;
- 2) yksinomaan musiikkia, urheilua, liikunta-, kulttuuri- tai hartaustilaisuus taikka muu vastaava tilaisuus tai tapahtuma;
- 3) yksinomaan vapaa-ajan tai harrastustoiminnan piiriin kuuluva aineisto;
- 4) yksinomaan tietokilpailu, visailu tai vastaava aineisto;
- 5) yksinomaan tavaroiden tai palveluiden markkinointiaineisto;
- 6) yksinomaan aatteellisesta tai poliittisesta toiminnasta tiedottava aineisto;
- 7) ajankohtainen uutisaineisto.

Jos on kuitenkin ilmeistä, että 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettu kuvaohjelman tai 5 kohdassa tarkoitettun kuvaohjelman, joka sisältää vain kuvaohjelmien markkinointiaineistoa, sisältö voi olla lapsen kehitykselle haitallista ja kuvaohjelma tarjotaan siten, että se on alaikäisten saatavilla, kuvaohjelma on luokiteltava.

Kuvaohjelmaa ei tarvitse luokitella ja merkitä myöskään silloin, jos

- 1) kuvaohjelma valmistetaan koulutus- tai muun sivistystoiminnan yhteydessä ja tarjotaan tässä toiminnassa; tai
- 2) kuvaohjelma valmistetaan yksityisen henkilön toimesta harrastustarkoituksessa ja tarjotaan harrastustoiminnassa.

Käytännösääntöjen avulla on varmistettava, että vain kuvaohjelmien markkinointiaineistoa sisältävä kuvaohjelma, joka esitetään läsnä olevalle yleisölle, ei ole tilassa läsnä olevien lasten kehitykselle haitallista.

Käytännösääntöjen avulla on varmistettava, että vain kuvaohjelmien markkinointiaineistoa sisältävä kuvaohjelma tarjotaan televisiolähetyksessä sellaiseen aikaan, että kuvaohjelma ei ole haitallinen lähetystä kyseiseen aikaan tavallisesti katsovien lasten kehitykselle.

11 §**Luokittelemattoman kuvaohjelman esittäminen ilmoituksen perusteella**

Kuvaohjelman voi esittää ilman tämän lain mukaista luokittelua ja merkitsemistä pääasiassa kuvaohjelmien esittämistä varten järjestettävässä erityisessä tilaisuudessa tai tilaisuuksien sarjassa, jos sen järjestäjä tekee Kansalliselle audiovisuaaliselle instituutille ilmoituksen kuvaohjelman esittämisestä kyseissä tilaisuudessa (esitysilmoitus). Esitysilmoitus voi kattaa kerrallaan enintään yhden kuukauden ajanjakson. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske 4 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvaa toimintaa.

Tilaisuuden järjestäjän on riittävällä tavalla huolehdittava lasten suojelemisesta heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta. Tilaisuuden järjestäjän on lisäksi huolehdittava siitä, että ainoastaan täysi-ikäisille tarkoitettu esitystilaisuus on asianmukaisesti merkitty rajatuksi täysi-ikäisille ja että esitystilaisuudessa ei ole läsnä alaikäisiä.

esitysilmoituksen, joka on tehtävä ennen esitystilaisuuden järjestämistä, tulee sisältää seuraavat tiedot:

- 1) esitystilaisuuden ajankohta ja paikka sekä tilaisuuden järjestäjän tai vastuuhenkilön yhteystiedot;
- 2) esitettävän kuvaohjelman/-ohjelmien nimi ja muut tarvittavat yksilöintitiedot;
- 3) selvitys siitä, miten lapsen kehityksen suojelemisesta on huolehdittu esitystilaisuudessa.

11 a §**Luokittelusta vapauttaminen Kansallisen audiovisuaalisen instituutin esitystoiminnassa**

Kuvaohjelmaa ei tarvitse luokitella, jos kuvaohjelma esitetään Kansallisen audiovisuaalisen instituutin omassa esitystoiminnassa.

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin on omassa esitystoiminnassa riittävällä tavalla huolehdittava lasten suojelemisesta heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta. Esitystoiminnassa on lisäksi huolehdittava siitä, että ainoastaan täysi-ikäisille tarkoitettu esitystilaisuus on asianmukaisesti merkitty rajatuksi täysi-ikäisille ja että esitystilaisuudessa ei ole läsnä alaikäisiä.

Jos Kansallisen audiovisuaalisen instituutin omassa esitystoiminnassa esitetään kuvaohjelma, jolle on luokiteltu ikäraja, ikärajan noudattamisesta tulee huolehtia tämän lain mukaisesti.

15 §

Lapsen kehitykselle haitallinen kuvaohjelma

Lapsen kehitykselle haitallisena pidetään kuvaohjelmaa, joka väkivaltaisuutensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai ahdistusta aiheuttamalla taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lapsen kehitykseen.

Kuvaohjelman haitallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon, millaisessa yhteydessä ja miten tapahtumat ohjelmassa kuvataan.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti laatii edellä 1 ja 2 momentissa säädettyihin perusteisiin pohjautuvat tarkemmat kuvaohjelmien luokittelukriteerit, joiden mukaisesti luokittelu toteutetaan.

16 §

Kuvaohjelman luokittelu ja merkintä 18 vuoden ikäraja

Jos kuvaohjelma on 15 §:ssä tarkoitetulla tavalla haitallinen lapsen kehitykselle, sille on ohjelman sisällön mukaan luokiteltava 7, 12, 16 tai 18 vuoden ikäraja ja annettava ohjelman sisältöä kuvaava symboli. Jos ohjelmaa ei ole pidettävä lapsen kehitykselle haitallisena, se on luokiteltava tarjottavaksi kaikenikäisille.

Jos kyseessä on ohjelma, joka on yksiselitteisesti tarkoitettu tarjottavaksi ainoastaan 18 vuotta täyttäneille, ohjelmaa ei luokitella. Tällaisen ohjelman saa tarjota vain, jos siihen tai sen yhteyteen on tehty selvästi havaittava merkintä 18 vuoden ikäraja.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi päättää, että yleisesti tunnetussa yleiseurooppalaisessa tai muussa kansainvälisessä kuvaohjelmien luokittelujärjestelmässä luokiteltuja kuvaohjelmia ei tarvitse luokitella Suomessa. Tällaisen päätöksen edellytyksenä on, että kyseisessä luokittelujärjestelmässä kuvaohjelmille luokiteltavat ikärajat ja sisältösymbolit vastaavat riittäväällä tavalla sitä, mitä kuvaohjelmalain 15 §:ssä ja 16 §:n 1 momentissa säädetään lapsen kehitykselle haitallisesta kuvaohjelmasta ja luokittelusta.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi ottaa 3 momentissa tarkoitetussa luokittelujärjestelmässä luokitellun kuvaohjelman luokiteltavakseen perustellusta vaatimuksesta tai jos on muutoin syytä epäillä, että ohjelmaa ei ole luokiteltu 3 momentissa tarkoitetulla tavalla.

16 a §

Televisiosarjan luokittelu

Televisiosarja on luokiteltava jaksokohtaisesti. Jatkuvujuoniselle televisiosarjalle, jonka juoni jatkuu yhtenäisenä jaksosta toiseen ja jonka jaksot muodostavat kokonaisuuden, voidaan jaksokohtaisen luokittelun sijasta luokitella yksi yhteinen tuotantokausikohtainen ikäraja.

17 §

Kuvaohjelman ilmoittaminen luetteloon

Kuvaohjelman tarjoajan on ilmoitettava 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu kuvaohjelma 18 §:ssä tarkoitettuun kuvaohjelmaluetteloon.

Ilmoituksessa on mainittava:

- 1) ilmoituksen tekijä;
- 2) ohjelman luokittelija ja päivämäärä, jolloin ohjelma on luokiteltu Suomessa;
- 3) ohjelman alkuperäinen ja kotimainen nimike, kesto ja valmistusvuosi;
- 4) ohjelman valmistaja ja valmistusmaa;
- 5) kuvaohjelman ikäraja ja sisältöä kuvaavat symbolit;
- 6) selostus ohjelman pääsisällöstä.

Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos kuvaohjelma on jo ilmoitettu 18 §:ssä tarkoitettuun luetteloon tai jos 16 §:n 3 momentissa tarkoitetuista kuvaohjelmista on laadittu 17 ja 18 §:ssä tarkoitettua kuvaohjelmaluetteloa vastaava yleisön saatavilla oleva luettelo yleiseurooppalaisen tai kansainvälisen luokittelujärjestelmän ylläpitäjän toimesta. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske 16 §:n 4 momentissa tarkoitettua KAVIn luokittelemaa kuvaohjelmaa.

25 §

Huomautus ja uhkasakko

Jos kuvaohjelman tarjoaja laiminlyö 5 §:n 3 momentissa, 6 §:n 2 momentissa, 6 a §:ssä, 6 b §:ssä tai 7 §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan tai videonjakoalustan tarjoaja laiminlyö 7 a tai 23 a §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti voi kehottaa sitä täyttämään velvollisuutensa. Instituutti voi asettaa kehotuksen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

27 §

Valvontamaksun suuruus

Kuvaohjelman tarjoamisen vuosittaiset valvontamaksut ovat:

- 1) alueellinen televisio-ohjelmisto 100 euroa;
- 2) kuvaohjelmia läsnä olevalle yleisölle tarjoava esityspaikka tai teatterisali xx euroa ja monisaliteatterin muut salit yy euroa /sali;
- 3) kuvaohjelmia tallenteina tarjoava toimipaikka ja muu vastaava toimintapaikka 100 euroa;
 - a) ohjatun pelitoiminnan tarjoaja xx euroa;
- 4) tilausohjelmalvelu 400 euroa;
- 5) ulkomailta edelleen lähetettyjä televisiolähetystyksiä välittävän toimijan ohjelmistokokonaisuus 400 euroa;
- 6) valtakunnallinen televisio-ohjelmisto 600 euroa;
- 7) videonjakoalustapalvelu 400 euroa.

36 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

- 1) jättää tekemättä ilmoituksen kuvaohjelmien tarjoamisesta taikka toimittamatta tiedon kuvaohjelmien määrästä tai luettelon kuvaohjelmien nimikkeistä siten kuin 4 §:ssä säädetään,
- 2) tarjoaa kuvaohjelman, jota ei ole luokiteltu ja merkitty siten kuin 5 §:ssä säädetään,
 - a) jättää tekemättä luokittelemattoman kuvaohjelman esittämistä koskevan esitysilmoituksen siten kuin 11 §:ssä säädetään,
- 3) luokittelee kuvaohjelman ilman 12 §:ssä tarkoitettua oikeutta toimia kuvaohjelmaluokittelijana,
- 4) jättää tekemättä 17 §:ssä säädetyn ilmoituksen kuvaohjelmaluetteloon tai
- 5) jättää toimittamatta kuvaohjelman Kansallisen audiovisuaalisen instituutin käyttöön 21 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa,

on tuomittava, jollei teko ole rangaistava rikoslain (39/1889) 17 luvun 18 b §:n mukaan tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kuvaohjelmarikkomuksesta sakkoon.

Vaihtoehto 1: Sitovat ikäraajat

6 b §

Kuvaohjelman ikärajan noudattaminen muun tarjoamisen yhteydessä

Kuvaohjelman tarjoajan on huolehdittava siitä, ettei kuvaohjelma, jonka ikäraja on 7, 12 tai 16, ole tätä ikärajaa nuoremman lapsen katseltavana tai muulla tavoin käytettävänä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, kuvaohjelman saa tarjota:

- 1) esitystilanteessa läsnä olevaan yleisöön kuuluvalle enintään kolme vuotta ohjelmalle luokiteltua ikärajaa 7, 12 tai 16 nuoremmalle lapselle silloin, kun lapsi on täysi-ikäisen seurassa;
- 2) esitystilanteessa koululuokalle tai lapsiryhmälle, jos tilanteessa on läsnä enintään yksi vuotta ohjelmalle luokiteltua ikärajaa 7, 12 tai 16 nuorempia lapsia opettajan tai täysi-ikäisen henkilön seurassa;
- 3) ohjatussa pelitoiminnassa enintään kolme vuotta digitaaliselle pelille luokiteltua ikärajaa 7, 12 tai 16 nuoremmalle lapselle, jos lapsen vanhempi tai huoltaja on mukana tässä toiminnassa taikka lapsen vanhempi tai huoltaja on antanut kirjallisen suostumuksensa poikkeamiseen ikärajasta;
- 4) pelitapahtumassa enintään kolme vuotta digitaaliselle pelille luokiteltua ikärajaa 7, 12 tai 16 nuoremmalle lapselle silloin, kun lapsi on täysi-ikäisen seurassa.

Vaihtoehto 2: suosituskärajat; käytännesäännöt

6 b §

Suositusikärajojen huomioon ottamista koskevat käytännesäännöt

Kuvaohjelmien tarjoajien tulee huolehtia lasten suojelemisesta heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta ja laatia toimialan käytännesäännöt suosituskärajojen huomioon ottamisesta kuvaohjelmien tarjoamisessa.

Toimialan käytännesäännöissä, jotka valmistellaan yhteistyössä Kansallisen audiovisuaalisen instituutin kanssa, on esitettävä sääntöjen tavoitteet, seuranta- ja arviointisuunnitelma sekä sovittava seuraamuksista. Sääntöjen tulee sisältää riittävät toimenpiteet suosituskärajojen huomioon ottamisesta kuvaohjelmien tarjoamisessa.

Käytännesääntöjen tulee sisältää ainakin käytännesääntöjen tavoitteet sekä suosituskärajojen noudattamisen ja joustojen soveltamisen käytännöt.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti tarkastaa, että toimialan käytännesäännöt sisältävät riittävät toimenpiteet lasten suojelemiseksi heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti julkaisee toimialan [yhteiset] käytännesäännöt verkkosivuillaan.

Kuvaohjelman tarjoajan tulee selvittää toimialansa [yhteiset] käytännesäännöt ja laatia suunnitelma toimialan yhteisten käytännesääntöjen pohjalta toteutettavista käytännön toimenpiteistä ja sitoutumisesta toimialan yhteisiin käytännesääntöihin. Jos toimiala ei ole laatinut [yhteisiä] käytännesääntöjä, kuvaohjelman tarjoajan tulee laatia oma suunnitelma suosituskärajojen huomioon ottamisesta.

Bilaga 2. Paragrafförslag

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på

- 1) tillhandahållande av och tillsyn över tillhandahållande av sådan televisionsverksamhet eller sådan beställ-TV som omfattas av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014),
- 2) spridande till och visning av bildprogram för en publik, styrd spelverksamhet samt på annat tillhandahållande av och tillsyn över tillhandahållande av bildprogram i Finland

Lagen tillämpas på spridande till och visning av bildprogram för en närvarande publik, ledd spelverksamhet samt på annat tillhandahållande av och tillsyn över tillhandahållande av bildprogram enligt 1 mom. 2 punkten, om

- 1) programmen tillhandahålls av en sammanslutning eller näringsidkare som är registrerad i Finland eller har ett verksamhetsställe i Finland,
- 2) programmen tillhandahålls av en person som är finsk medborgare eller har sin vanliga vistelseort i Finland, eller
- 3) beslutet om tillhandahållande av programmet har fattats i Finland.

På sådana i 3 § 36 a punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsedda videodelningsplattformstjänster vars leverantör enligt 226 b § i den lagen anses vara etablerad i Finland tillämpas bestämmelserna i 7 a, 8, 19, 20, 23 a och 25–28 § i denna lag.

På bildprogram som ingår i ett utanför Finland framtaget programutbud och som tillhandahålls i Finland samtidigt som den ursprungliga sändningen tillämpas endast vad som föreskrivs i 4 § 1–3 mom. samt 7 och 25–29 §.

3 § Definitioner

I denna lag avses med

- 1) bildprogram filmer, ett televisionsprogram, videoklipp eller någon annan motsvarande innehållsmässig helhet som huvudsakligen består av rörliga bilder med tillhörande ljud,
- 2) digitala spel bildprogram som består av interaktiva element genom vilka spelaren kontinuerligt och väsentligt påverkar bildprogrammets innehåll,
- 3) tillhandahållande av bildprogram att tillhandahålla eller visa bildprogram för en publik eller på något annat sätt göra det tillgängligt för en publik att se på eller använda sig av på något annat sätt,
- 4) tillhandahållande att inspelningar av bildprogram erbjuds allmänheten för inköp, uthyrning, utlåning eller genom någon annan form av överlåtelse i brukssyfte,
- 5) tillhandahållare av bildprogram den som tillhandahåller ett bildprogram, visar det för en publik eller på något annat sätt gör det tillgängligt att ses eller användas sig på något annat sätt av allmänheten,
- 6) klassificering en bedömning, grundad på granskning av ett bildprogram, om huruvida bildprogrammet kan ha skadlig inverkan på utvecklingen hos barn under en viss ålder.
- 7) ledd spelverksamhet tillhandahållande av bildprogram som ordnas i utbildnings-, hobbyverksamhets- eller tävlingssyfte som omfattar spelande av digitala spel, skapande av spel eller någon motsvarande aktiv interaktion med ett digitalt spel där minst en spelledare som uppnått myndig ålder med ansvar för verksamheten deltar.

4 § Anmälan om tillhandahållande av bildprogram

Leverantörer av bildprogram ska göra en anmälan till Nationella audiovisuella institutet när de börjar tillhandahålla bildprogram. Anmälan ska göras när program tillhandahålls regelbundet inom ramen för kommersiell verksamhet eller någon därmed jämförbar verksamhet. Leverantörerna behöver inte göra någon anmälan om de endast tillhandahåller bildprogram som enligt 9–11 § inte behöver klassificeras och märkas.

Anmälan ska innehålla följande uppgifter

- 1) leverantörens namn, firma, kontaktuppgifter och hemort,
- 2) en beskrivning av sättet att tillhandahålla bildprogram,
- 3) kontaktuppgifter till platsen där bildprogrammen tillhandahålls.

Institutet ska inom en veckas tid bekräfta att det mottagit anmälan. Om det sker förändringar i de uppgifter som avses i 2 mom., ska detta utan dröjsmål anmälas till institutet.

Varje leverantör av bildprogram ska lämna institutet uppgift om mängden sådana i 16 § 2 mom. avsedda bildprogram som leverantören tillhandahållit under kalenderåret. Uppgifterna ska lämnas in senast inom januari följande år. På begäran av institutet ska leverantören lämna institutet en förteckning över dessa bildprograms titlar.

5 §

Tillhandahållande av bildprogram

Bildprogram får tillhandahållas om de är

- 1) klassificerade på det sätt som föreskrivs i 16 § 1 mom. och det i programmet eller i samband med det finns en tydlig märkning som anger åldersgränsen och innehållet,
- 2) bildprogram som avses i 16 § 2 mom. och det på programmet eller i samband med det finns en tydlig märkning om 18 års åldersgräns,
- 3) bildprogram som avses i 16 § 3 mom. och det i programmet eller i samband med det finns en tydlig märkning som anger åldersgränsen och innehållet.
- 4) bildprogram som är befriade från klassificering och märkning enligt bestämmelserna i 9 eller 11 §.

Nationella audiovisuella institutet bestämmer om utformningen av de åldersgräns- och innehållsmärkningar som avses i 1 mom.

Leverantörer av bildprogram ska informera om åldersgränserna och innehållssymbolerna i samband med tillhandahållande av programmen. Om branschen har tagit fram en gemensam uppförandekod, ska alla leverantörer informera om koden.

6 §

Iakttagande av åldersgränser för bildprogram för program som begränsats till personer i myndig ålder

Om åldersgränsen för ett bildprogram är 18 år, är det förbjudet att tillhandahålla programmet för minderåriga.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. får ett program med 18 års åldergräns sändas i televisionsprogramutbudet vid en tidpunkt då personer under 18 år i allmänhet inte ser på television eller som ett televisionsprogram vars mottagande kräver avkodningsutrustning eller en identifierare.

6 a §

Iakttagande av åldersgränser i televisionsverksamhet och beställ-TV-tjänster

Bildprogram med 7, 12 eller 16 års åldergräns ska sändas i televisionsprogramutbudet vid en tidpunkt då barn som är yngre än respektive åldergräns inte i allmänhet ser på television, om mottagningen av programmet inte fordrar avkodningsutrustning eller en identifierare.

I fråga om beställ-TV-tjänster för bildprogram med 7, 12 eller 16 års åldergräns ska bildprogrammet finnas tillgängligt så att det i anslutning till programmet finns en tjänst i bruk, med vars hjälp det går att förhindra att programmet kan ses.

8 §

Allmänna uppförandekoder

Leverantörer av bildprogram ska se till att barn skyddas för bildprogram som är skadliga för deras utveckling. För att genomföra uppgiften kan de ta fram en [gemensam] uppförandekod för branschen för att skydda barn från bildprogram som är skadliga för deras utveckling och för att främja mediefostran. Uppförandekoden ska hållas uppdaterad.

Leverantörer av videodelningsplattformar kan ta fram en [gemensam] uppförandekod för branschen för att skydda barn från bildprogram som är skadliga för deras utveckling och för att främja mediefostran. Uppförandekoden ska hållas uppdaterad.

Nationella audiovisuella institutet ska vid behov styra framtagandet av uppförandekoderna och kan kontrollera att uppförandekoderna stämmer överens med denna lag.

9 §

Bildprogram som på basis av innehållet eller framställningssyftet är befriade från klassificering och märkning

Bildprogram behöver inte klassificeras och märkas, om programmet direktsänds eller om det

- 1) uteslutande innehåller undervisnings- eller bildningsmaterial,
- 2) uteslutande innehåller musik, idrott eller återgivning av motionsevenemang, kulturevenemang eller andaktsstunder eller av andra liknande tillställningar och evenemang,
- 3) uteslutande innehåller material som gäller fritids- eller hobbyverksamhet,
- 4) uteslutande innehåller material som gäller frågesporter, frågelekar eller motsvarande teman,
- 5) uteslutande innehåller material som gäller marknadsföring av varor eller tjänster,
- 6) uteslutande innehåller information om ideologisk eller politisk verksamhet,
- 7) handlar om aktuellt nyhetsstoff.

Om det dock är uppenbart att innehållet i ett i 1 mom. 1-4 punkten avsett bildprogram eller ett i 5 punkten avsett bildprogram som uteslutande innehåller material för marknadsföring kan vara skadligt för utvecklingen hos barn och det tillhandahålls så att minderåriga har tillgång till det, ska det klassificeras.

Bildprogram behöver inte heller klassificeras och märkas, om

- 1) det är bildprogram som framställs i anslutning till utbildnings- eller annan bildningsverksamhet och tillhandahålls inom den verksamheten eller
- 2) är bildprogram som framställs på eget initiativ av en enskild person i hobby syfte och tillhandahålls inom den hobbyverksamheten.

Genom en uppförandekod ska det säkertställas att sådana bildprogram som uteslutande innehåller material för marknadsföring av bildprogram och som visas för närvarande publik inte är skadliga för utvecklingen hos barn som är på plats.

Genom en uppförandekod ska det säkertställas att sådana bildprogram som uteslutande innehåller material för marknadsföring av bildprogram tillhandahålls i televisionssändningar på en sådan tid att bildprogrammet inte är skadligt för utvecklingen hos barn som i allmänhet tittar på sändningen vid den tiden.

11 §**Visning av icke klassificerade bildprogram på basis av anmälan**

Bildprogram kan visas utan att vara klassificerade och märkta enligt denna lag, om det sker vid en tillställning eller en serie tillställningar som ordnas särskilt i syfte att huvudsakligen visa bildprogram, om arrangören gör en anmälan till Nationella audiovisuella institutet om visning av ifrågavarande bildprogram under tillställningen i fråga (visningsanmälan). Visningsanmälan kan gälla för en tidperiod om högst sex månader. Vad som föreskrivs i detta moment gäller inte verksamhet som omfattas av den anmälningskyldighet som föreskrivs i 4 §.

Arrangören ska tillräckligt väl se till att barn skyddas från bildprogram som är skadliga för deras utveckling. Därtill ska arrangören se till att specialföreställningar som uteslutande är avsedda för en vuxen publik är adekvat märkta som begränsade till en vuxen publik och att det inte finns några minderåriga på plats under visningen.

Visningsanmälan, som ska göras innan föreställningen ordnas, ska innehålla följande uppgifter:

- 1) tidpunkt och plats för specialföreställningen samt kontaktuppgifterna till arrangören eller den person som är ansvarig för tillställningen,
- 2) titeln på det eller de bildprogram som visas samt övrig detaljerad information som behövs,
- 3) en redogörelse för hur arrangören sett till att skydda barnens utveckling under specialföreställningen.

11 a §**Befriandet av klassificering på Nationella audiovisuella institutets visningsverksamhet**

Bildprogram behöver inte klassificeras, om de visas inom ramen för Nationella audiovisuella institutets egen verksamhet.

Nationella audiovisuella institutet ska i sin egen verksamhet tillräckligt väl se till att skydda barn från bildprogram som är skadliga för deras utveckling. I visningsverksamheten ska institutet dessutom se till att visningstillfällena som enbart är avsedda för vuxna märks ut på ett adekvat sätt som begränsade till vuxna och att det inte finns minderåriga på plats när programmet visas.

Om Nationella audiovisuella institutet i sin egen visningsverksamhet visar ett bildprogram som klassificerats med en åldersgräns, ska institutet se till att åldersgränsen iakttas enligt denna lag.

15 §

Bildprogram som är skadliga för utvecklingen hos barn

Innehåll betraktas som skadligt för barns utveckling, om det på grund av sina våldsinslag eller sitt sexuella innehåll eller genom att skapa ångest eller på något annat jämförbart sätt kan ha skadlig inverkan på barns utveckling.

Vid bedömningen av skadligheten hos ett bildprogram ska det beaktas i vilket sammanhang och på vilket sätt händelserna i programmet skildras.

Nationella audiovisuella institutet ska ta fram närmare klassificeringskriterier utifrån de i 1 och 2 mom. angivna grunderna för klassificering av bildprogram, i enlighet med vilka klassificeringen ska genomföras.

16 §

Klassificering av bildprogram och märkning med åldersgränsen 18 år

Om ett bildprogram på det sätt som avses i 15 § är skadligt för barns utveckling, ska programmet utifrån dess innehåll klassificeras enligt en 7, 12, 16 eller 18 års åldersgräns och tilldelas en symbol som beskriver programmets innehåll. Om ett program inte ska betraktas som skadligt för utvecklingen hos barn, ska det klassificeras som lämpligt för alla åldrar.

Ett program behöver inte klassificeras om det entydigt uteslutande är avsett för personer som fyllt 18 år. Programmet får tillhandahållas endast om det finns en tydlig märkning om 18 års åldersgräns i programmet eller i samband med det.

Nationella audiovisuella institutet kan godkänna att bildprogram som klassificerats enligt ett allmänt välkänt europeiskt klassificeringssystem eller något annat allmänt välkänt internationellt klassificeringssystem inte behöver klassificeras i Finland. En förutsättning för ett sådant beslut är att åldersgränserna och symbolerna i ifrågavarande klassificeringssystem för bildprogram tillräckligt väl motsvarar bestämmelserna i 15 och 16 § 1 mom. i lagen om bildprogram om klassificeringen av bildprogram som är skadliga för utvecklingen hos barn.

Nationella audiovisuella institutet kan ta in ett bildprogram för klassificering enligt det klassificeringssystem som anges i 3 mom, om det på välgrundad anledning eller annars finns skäl att misstänka att programmet inte klassificerats på det sätt som föreskrivs i 3 mom.

16 a §**Klassificering av tv-serier**

Tv-serier ska klassificeras separat för varje avsnitt. I fråga om tv-serier, där intrigen fortgår från ett avsnitt till följande och där avsnitten bildar en helhet, kan man, i stället för att klassificera varje avsnitt separat, klassificera en hel säsongs avsnitt så att de får en gemensam åldersgräns.

17 §**Anmälning av bildprogram till förteckningen**

Leverantörer av bildprogram ska anmäla bildprogram som avses i 16 § 1 och 3 mom. till den förteckning över bildprogram som avses i 18 §.

I anmälan ska det uppges

- 1) vem som gör anmälan,
- 2) programmets klassificerare och datum för när programmet klassificerats i Finland,
- 3) programmets ursprungliga titel och titel i Finland, längd och framställningsår,
- 4) programframställaren och framställningsland,
- 5) åldersgräns och innehållssymboler för bildprogrammet,
- 6) en redogörelse för programmets huvudsakliga innehåll.

Anmälan behöver inte göras, om programmet redan har anmälts till den förteckning som avses i 18 §, eller om det för i 16 § 3 mom. avsedda bildprogram finns en förteckning motsvarande den som avses i 17 och 18 § och som allmänheten har tillgång till och som gjorts upp på initiativ av den som svarar för ett sådant alleuropeiskt klassificeringssystem eller ett sådant internationellt klassificeringssystem. Vad som föreskrivs i detta moment gäller inte klassificering av sådana bildprogram som avses i 16 § 4 mom.

25 §**Anmärkning och vite**

Om en leverantör av bildprogram försummar sina skyldigheter enligt 5 § 3 mom., 6 § 2 mom., 6 a §, 6 b §, eller 7 § eller en leverantör av videodelningsplattformar försummar sina skyldigheter enligt 7 a eller 23 a §, kan Nationella audiovisuella institutet uppmana leverantören att fullgöra sina skyldigheter. Institutet kan förena uppmaningen med vite. Bestämmelser om vite finns i viteslagen (1113/1990).

27 §

Tillsynsavgiftens storlek

De årliga tillsynsavgifterna för tillhandahållande av bildprogram är följande:

- 1) regionalt televisionsprogramutbud 100 euro,
- 2) lokaler eller biografier där bildprogram visas för publik, xx euro, och för flerbiografier för övriga salonger, yy euro/salong.
- 3) verksamhetsställen som tillhandahåller bildprogram som upptagningar och andra motsvarande verksamhetsställen 100 euro,
 - a) en tillhandahållare av ledd spelverksamhet, xx euro,
- 4) prenumeration på bildprogram, 400 euro,
- 5) programutbudshelhet av en aktör som förmedlar televisionssändningar som sänts vidare från utlandet 400 euro
- 6) riksomfattande televisionsprogramutbud 600 euro,
- 7) videodelningsplattformstjänster 400 euro.

36 §

Straffbestämmelse

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

- 1) underlåter att göra anmälan om tillhandahållande av bildprogram, att lämna uppgift om mängden bildprogram eller att lämna en förteckning över titeln på bildprogram i enlighet med 4 §,
- 2) tillhandahåller ett bildprogram som inte har klassificerats och försetts med märkning på det sätt som anges i 5 §,
 - a) låter bli att förhandsanmäla visning av ett icke.klassificerat bildprogram enligt det förfarande som föreskrivs i 11 §,
- 3) klassificerar ett bildprogram utan sådan rätt att klassificera bildprogram som avses i 12 §,
- 4) underlåter att göra anmälan till förteckningen över bildprogram enligt 17 §, eller
- 5) låter bli att ställa ett bildprogram till Nationella audiovisuella institutets förfogande i den situation som avses i 21 §,

ska, om inte gärningen utgör brott enligt 17 kap. 18 b § i strafflagen (39/1899) eller om inte strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag, för bildprogramsförseelse dömas till böter.

Alternativ 1: Bindande åldersgränser

6 b §

Iakttagande av åldersgränser i samband med tillhandahållande av andra tjänster

Leverantörer av bildprogram ska se till att barn inte har möjlighet att se eller på något annat sätt använda ett bildprogram med 7, 12 eller 16 års åldersgräns.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. får ett bildprogram tillhandahållas

- 1) för ett barn som ingår i publiken under föreställningen och är högst tre år yngre än den föreskrivna åldersgränsen på 7, 12 eller 16 år, när barnet är i sällskap med en person som har uppnått myndig ålder.
- 2) för en skolklass eller barngrupp som ingår i publiken under föreställningen och är högst ett år yngre än den föreskrivna åldersgränsen på 7, 12 eller 16 år, när barnet är i sällskap med en person som har uppnått myndig ålder.
- 3) för ett barn som deltar i ledd spelverksamhet och är högst tre år yngre än den föreskrivna åldersgränsen på 7, 12 eller 16 år för det digitala spelet, när barnet deltar i verksamheten med en sin förälder eller någon annan vårdnadshavare, eller när föräldern eller vårdnadshavaren har gett skriftligt tillstånd till avvikelsen från åldersgränsen i fråga.
- 4) ett barn som deltar i ledd spelverksamhet och är högst tre år yngre än den föreskrivna åldersgränsen på 7, 12 eller 16 år för det digitala spelet, när barnet är i sällskap med en person som har uppnått myndig ålder.

Alternativ 2: Rekommenderade åldersgränser; uppförandekod

6 b §

Uppförandekod om iakttagande av rekommenderade åldersgränser

Leverantörer av bildprogram ska se till att barn skyddas för bildprogram som är skadliga för deras utveckling och ta fram en uppförandekod om iakttagande av rekommenderade åldersgränser vid tillhandahållande av bildprogram.

Uppförandekoden för branschen, som ska beredas i samråd med Nationella audiovisuella institutet, ska innehålla syftet med koden och en uppföljnings- och utvärderingsplan för den samt en överenskommelse om de påföljder som ska tillämpas. Koden ska innehålla tillräckliga åtgärder för iakttagande av åldersgränserna vid tillhandahållande av bildprogram.

Uppförandekoden ska åtminstone ange syftet med koden samt iakttagandet av åldersgränserna och den flexibilitet som därvid kan tillämpas.

Nationella audiovisuella institutet ska granska att uppförandekoden innehåller tillräckliga åtgärder för att skydda barn för sådant som är skadligt för deras utveckling.

Nationella audiovisuella institutet ska publicera [den gemensamma] uppförandekoden för branschen på sin webbsida.

Varje leverantör av bildprogram ska ta reda på [den gemensamma] uppförandekoden för sin bransch och utifrån den uppförandekoden ta fram en plan för vilka praktiska åtgärder som ska vidtas och förbinda sig att iaktta den gemensamma uppförandekoden för branschen. Om en bransch inte har tagit fram någon gemensam uppförandekod, ska leverantören ta fram en egen plan för iakttagande av åldersgränserna.

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Meritullinkatu 10
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
p. 0295 16001
okm.fi

ISSN 1799-0351 PDF
ISBN 978-952-263-975-2 PDF